

Izhaja v prostih
rokih.
Stane na leto
32 K. Uredništvo
in upravnništvo
Celje, Stross-
majerjeva ul. 1.
Rokopisi se ne
vračajo. — Na-
ročnina se po-
šilja »Zadružni
Zvezi« v Celju.

ZADRUGA

LIST ZA ZADRUŽNIŠTVO IN KMETIJSTVO
LAST IN GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE V CELJU

Cene inseratov
po dogovoru. —
Interurb. telefon
št. 3. Poštno-
hranilnični ra-
čun št. 10.415.
Ponatisi so do-
voljeni le, ako
se navede vir.
— Reklamacije
glede lista so
poštne proste.

XVI. redni občni zbor Zadružne Zveze v Celju.

V informacijo vsem našim članicam
in prijateljem slovenskega zadružništva
ponatiskujemo v sledečem celotni

Z a p i s n i k

o XVI. rednem občnem zboru Zadružne
Zveze v Celju, registrovane zadruge z
omejeno zavezo, ki se je vršil v ne-
deljo, dne 25. junija 1922 ob 9. uri do-
polodne v mali dvorani Narodnega doma
v Celju s sledečim dnevnim redom:

1. Pozdrav predsednika.
2. Čitanje in odobrenje zapisnika
zadnjega občnega zbora.
3. Poročilo načelstva in nadzor-
stva o poslovanju v I. 1921.
4. Čitanje revizijskega poročila.
5. Sklepanje o računskem zaključku
za leto 1921 in o uporabi čistega do-
bička.
6. Določitev prispevkov za revizijo
in v pomožni zaklad.
7. Volitev načelstva in nadzorstva.
8. Sprememba pravil.
9. Razni predlogi in nasveti.

I. Pozdrav predsednika.

Otvoritev občnega zbora.

Ob 9:30 je otvoril predsednik g.
dr. Anton Božič XVI. redni občni zbor
Zadružne Zveze v Celju, konstatiral v
smislu § 30. Zvezinih pravil sklepčnost
in ugotovil, da je bil občni zbor z na-
vedbo dnevnega reda, ure in lokala
za zborovanje v smislu § 27. Zvezinih
pravil pravilno sklican in razglašen v
»Zadruzi« z dne 15. aprila 1922, št. 1/4;
razun tega so bile vabljeni vse za-
druge s priporočenimi pismi.

Po ugotovitvi sklepčnosti in prav-
ilnega razglasa je predsednik prav
pristrčno pozdravil vse došle zadru-

garje in goste, med njimi tajnika Glav-
nog zadružnog Saveza v Beogradu g.
dr. Ljudevita Prohaska in uradnega
vodjo Zveze slovenskih zadrug v Ljub-
ljani g. Rafaela Permeta.

Razun mnogih članov načelstva
in nadzorstva je posetilo občni zbor
50 zadrugarjev, ki so zastopali 42 za-
drug.

Med pismenimi pozdravi, katere
je prebral Zvezin ravnatelj, je omeniti
v prvi vrsti dopis načelnika v polje-
delskem ministrstvu, g. Miloša Štib-
lerja. V dopisu obžaluje g. načelnik,
da se zborovanja radi drugih poslov
ne more udeležiti in poroča, da je
Njegovo Veličanstvo kralj Aleksander
odlikoval dolgoletnega predsednika
Zadružne Zveze v Celju g. dr. Božiča
z redom Sv. Save IV. razreda in Zve-
zinega ravnatelja z redom Sv. Save
V. razreda. Dalje poroča g. načelnik
Štibler, da je finančni odbor Na-
rodne skupščine sklenil na predlog
poljedelskega ministra g. Pucelja, da
se v finančnem zakonu za l. 1922/23
razširijo določbe § 95, 96 in 98 srb-
skega zadružnega zakona, ki vsebujejo
v pristojbinskem in davčnem oziru
velike ugodnosti, na celo kraljevino.
(Živalno odobravanje.) Gosp. minister
Pucelj se je mnogo trudil tudi za
oprostitev poštne v prometu z Zvezo
in uradi, pa se mu ni posrečilo tega
doseči. Dalje sta pozdravila zborovanje
imenom Hrvatsko-slavonskega gospo-
darskega društva kao središnje za-
druge v Zagrebu predsednik grof Mi-
roslav Kulmer in glavni ravnatelj g.
dr. Poljak, Hrvatsko-slavonsko gos-
podarsko društvo kao središnja za-
druge v Osijeku in Zadružna Zveza
v Ljubljani. Oprostil je svojo odsotnost
dolgoletni marljivi član nadzorstva g.
Fran Toplak, vpokojeni davkar v
Pljuju, s prošnjo, da se mu ob priliki

letošnjih volitev izvoli namestnika, ker
mu lastni posli ne dopuščajo sodelo-
vanja pri Zvezi.

Nato izvaja predsednik dr. Božič:
»V naši ožji domovini biva ravno ob
času našega zborovanja naš narodni
kralj Njegovo Veličanstvo Aleksander I.
z Visoko svojo soprogo. Naše zadruž-
ništvo je v prvi vrsti kmetijsko za-
družništvo in slovenski kmet je ena
od najtrdnjših opor naše narodne
države in naše narodne dinastije. Zato
je umestno, da mu izreče današnje
zborovanje brzojavno svojo neomajano
udanost.« (Se z burnimi živio-klici so-
glasno sprejme.)

»Med zadrugarji,« nadaljuje pred-
sednik, »katerih danes ni več med
nami, je tudi večletni član Zvezinega
nadzorstva, g. nadučitelj Franjo Pirk-
maier v Framu, kateri je umrl dne
21. nov. 1921. Pokojnik je sodeloval
30 let v načelstvu Posojilnice v Framu
in sicer kot tajnik od l. 1891. do l. 1911.
in kot načelnik od l. 1911. do l. 1921.
Bil je ustanovitelj te zadruge in njen
dejanski poslovodja od začetka do
svoje rane smrti. Pod njegovim vod-
stvom se je ta posojilnica razvila v
milijonski zavod, čigar delovanje je
šlo v prid celemu okolišu in ki je
žrtvoval velike vsote v dobrodelne in
šolske namene. To je delo, ki zasluži
vse priznanje in spoštovanje vsakega
pravega prijatelja našega ljudstva in
ki zasluži tudi trajen časten spomin
na odličnega pokojnika tudi v naši
organizaciji. (Zborovalci stoje zakličejo
spominu rajnega Pirkmaierja trikrat:
»Slava!«)

Predsednik se nato vsem došlim
zadrugarjem in gostom zahvali za obisk
in izvaja, da se moramo pač le ve-
seliti živahnega delovanja naših zadrug
in dejstva, da je zadružništvo po pre-
stanih vojnih težavah z vso vnemo

znova pričelo svoje delo. Podrobnosti o tem poda tajniško poročilo.

V odzdrav se oglasi k besedi profesor dr. Prohaska v imenu Glavnog Zadrugnog Saveza s pozivom navzočim zadrugarjem, da vztrajajo na svoji začrtani poti. Ena glavnih nalog Saveza je, da pospešuje medsebojno spoznavanje in vedno tesnejšo organizacijo jugoslovanskega zadrugništva. Poleg te idealne naloge se bode trudil Savez iti v članjenim zvezam tudi praktično na roko. Upa, da se bodo kmalu izgladile razlike med srbijanskim in prečanskim zadrugništvom, v kolikor iste obstojajo vsled ugodnejšega zakonodajstva v bivši kraljevini Srbiji, zlasti pa, da pride čim prej do oživitvenja enotnega zadrugnega zakona za celo kraljevino. (Odobranje.)

Uradni vodja Zveze slovenskih zadrug v Ljubljani, g. Rafael Perme, izvaja, da se bode kmalu izvršilo ujediničenje njegove Zveze s celjsko in se bode s tem izpolnila srčna želja onih, ki želijo videti članice obeh zvez zopet pod eno streho v Celju. (Burno pritrdjevanje.)

II. Čitanje in odobrenje zapisnika zadnjega občnega zbora.

Ker je bil zapisnik XV. rednega občnega zbora natisnjen v letnem poročilu za l. 1920., doposlanem vsem članicam, predlaga predsednik dr. Božič, da se naj isti odobri, ako ne bi bilo kakih pripomb. Ker ni nobenih pripomb, odobri občni zbor soglasno zapisnik o XV. rednem občnem zboru Zadrugne Zveze v Celju, ki se je vršil dne 3. aprila 1921.

III. Poročilo načelstva in nadzorstva o poslovanju v l. 1921.

poda imenom obeh imenovanih Zvezinih organov Zvezin ravnatelj Janko Lešničar:

1. Uvod.

»Gospodje, Vi se vsi spominjate, da se je v gospodarskem delu naše vidovdanske ustave zasiguralo zadrugništvu od države »prvenstveno obravnavanje«. Imamo sedaj jako agilnega, zadrugništvu vseskozi naklonjenega poljedelskega ministra g.

Ivana Puclja in v njegovem kabinetu našega starega zadrugarja g. Miloša Štiblerja. Veseli me, da Vam morem na današnjem občnem zboru sporočiti že pozitivne uspehe dela v poljedelskem ministertvu za napredek našega zadrugništva.

Predvsem je bilo treba misliti na enotni zadrugni zakon za celo kraljevino. Doslej smo imeli v tem oziru celi kaos; v Sloveniji in Dalmaciji stari avstrijski zadrugni zakon, ki je tudi že reform potreben, v bivših ogrskih pokrajinah posebni društveni zakon in zakon o takozvanih »nacionalnih« recte madžarizacijskih zadrugah, v Bosni razun neke skromne naredbe ničesar in v Srbiji »zakon o zemljoradničkih i zanatlijskih zadrugah« z dne 3. decembra 1908, ki je bil prav moderen; zasigural je med drugim zadrugništvu glede davkov, pristojbin in pošttnin veliko ugodnosti. Razume se, da ni moglo iti v takih razmerah naprej. Na prošnjo GZS in po nalogu poljedelskega ministra se je lotil tega dela g. načelnik Štibler. Sestavil je načrt novega zadrugnega zakona, ki se je obravnaval v seji GZS v Ljubljani prvič meseca aprila 1921, kasneje na zadrugnem kongresu meseca septembra v Ljubljani, letos ponovno na sejah GZS v Splitu in Sarajevu in glede katerega je upati, da bode čimprej sprejet tudi v parlamentu. Celi načrt zakona bode objavljen v »Zadrugnem Glasniku«, glasilu GZS v Beogradu, in se bode poslal še v končni pregled tudi vsem Zvezam. Vodilne smeri v zakonu ostanejo iste kakor smo jih imeli že v starem zakonu; določila glede zvez bodo nekoliko strožja. Tako bode morala vsaka zadruga pripadati kaki zvezi; ustanovitev zveze pa ne bode mogoča, ako ne bode imela vsaj 100 članic. Ako bi bila kaka zadruga izključena iz zveze iz razlogov, ki bodo natančno naštet v zakonu, se ne bode mogla priključiti nobeni drugi zvezi. Zveze bodo morale biti članice GZS v Beogradu. Važen del zakona bodo tvorile takozvane »povlastice«, to so davčne, taksne in poštanske ugodnosti, ki bodo zakonito zasigurate vsem kmetijskim, pa tudi v smislu zakon-

skega načrta vsem obrtnim produktivnim zadrugam, ako ne bodo zaposlile več ko $\frac{1}{3}$ delavcev od števila svojih zadrugnikov. Potemtakem bi bile zadruge oproščene vseh stroškov ustanavljanja, vsega pridobninskega in poslovnega davka z dokladami vred, plačanja pošttnin za dopisovanje z zvezami in državnimi oblastmi in pošttnin za denarne in paketne pošiljke v poslovanju z zadrugniki. To bi bile zdatne ugodnosti, za katere pa se bo treba seveda še trdo boriti v parlamentu.

Ker pa pristojbina in davčna bremena, kakor Vam je znano, silno težijo naše zadruge, nismo mogli čakati na tozadevne olajšave v zadrugnem zakonu. Vsled tega smo mi in druge zveze — spominjam samo na sklepe našega občnega zbora v letu 1919 — delovali na to, da se uveljavijo vsaj določila gori omenjenega srbskega zadrugnega zakona na celo državo. Kakor nam poroča sedaj poljedelsko ministertvo in istodobno GZS, je sprejel finančni odbor na predlog g. poljedelskega ministra v sporazumu z g. finančnim ministrom v čl. 262 proračunskega zakona odločilo, da se čl. 95, 96 in 98 srbskega zakona o kmetijskih in obrtniških zadrugah razširjajo na celo kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev in veljajo pod gotovimi pogoji za vse kmetijske in obrtniške zadruge in zveze.

Da bode občni zbor orijentiran o določbah gornjih členov srbskega zadrugnega zakona, jih je treba tu doslovno navesti. § 95 pravi: »Zadruge in zveze se osvobodijo vseh taks za osnivanje, za podpisovanje pravil, potrjevanje knjig in overovanje pravil in sploh za vse posle, ki jih imajo z državnimi ali občinskimi oblastmi«.

§ 96 pravi: »Zadruge, katere ne dele dobička, se oproščajo davkov in vseh doklad na poslovanje, kapital in dohodke«.

§ 98 pravi: »Zadrugarji kmetijskih zadrug se oproščajo državnih (in občinskih) taks za potrjevanje obligacij (t. j. dolžnih pisem, kadar si najamejo posojilo od svojih zadrug)«.

Splošnega oproščenja poštnin se navzlic trudu poljedelskega ministra ni dalo doseči. Sodim, da smo s tem delnim uspehom lahko zadovoljni in mislim, da govorim v imenu vseh, ako izrečem za trud in delo javno zahvalo g. poljedelskemu ministru Puclju, g. načelniku M. Štiblerju, GSZ in vsem gg. poslancem, ki so za ta predlog glasovali. Naravno je, da bode došlo še do mnogih pojasnjevanj, ker razmere naših zadrug ne odgovarjajo povsem srbskim razmeram.

Glede vprašanja zadružnih naložb v Avstriji še doslej ni došlo do bistvenega preokreta, poročati pa hočem o korakih, ki jih je Zveza doslej storila za ugodno rešitev te neprijetne zadeve. Zgodovine cele zadeve ne bodem več ponavljal, ker smo jo že dva ali trikrat na naših občinskih zborih razpravljali. Po lanskem občinskem zboru sem se peljal v Beograd in zainteresiral tam za zadevo razne gg. poslance. Avgusta meseca nam je na to svetoval g. poslanec Drogenik po dogovoru z g. finančnim ministrom Kumanudijem, naj napravimo vlogo na finančno ministrstvo, da dovoli vsem takim posojilnicam, ki imajo v Gradcu svoje naložbe, do izplačila teh naložb brezobrestno državno posojilo. Našo prošnjo je podpiral tudi narodni poslanec, takratni minister g. dr. Kukovec. Na prošnjo ni bilo v zvezi z urgenci odgovora, na kar sem šel znova v Beograd in prosil za pomoč g. ministra Puclja. Napravili smo v to svrhu posebno vlogo na poljedelsko ministrstvo, ki je s svoje strani vlogo podpisalo in poslalo finančnemu ministru v rešenje. Tokrat smo dobili odgovor, da finančno ministrstvo posojila ne more dovoliti, ker se namerava državni proračun zdatno črtati in ni vsled tega na razpolago dovolj sredstev. Videli smo, da bi tem potom težko ali le počasi prišli do cilja, stvar je pa nujna, ter so nekatere od bivših graških zadrug utrpale vsled zgube na obrestih pri naložbah v Gradcu in pri vojnih posojilih toliko zgube, da so bile že pasivne ne glede na boniteto postavk »graške naložbe« in »vojna posojila«. Trebalo se je za

neko pot odločiti, ker bi načelstva teh zadrug, kakor mi kot nadzorovalna oblast, končno težko zagovarjali povečanje zgub, ki bi jih morali eventualno zadružniki kriti. Nasvetovali smo vsled tega zadrugam garancijske vloge, ki bi jih napravili v prvi vrsti člani načelstev in nadzorstev, potem pa tudi ostali premožnejši zadružniki v obliki takojšnjih brezobrestnih vlog v gotovini ali v obliki posojil v ta namen pri zadrugi. Za taka posojila, katerih se seveda ne bi prejelo, bi se potem plačevale običajne obresti. Na ta način bi se saj preprečile nadaljne obrestne zgube do končne rešitve cele zadeve. Povedati morem, da s to akcijo, izvzemši dva slučaja, nismo uspeli, dasi smo vse one zadruge, razun ene, ki se nahajajo v bolj kritičnem položaju, letošnje spomlad po svojih uradnikih obiskali. Razumem vse te težave in težkoče take akcije ali znano nam je, da stoji tudi poljedelsko ministrstvo na stališču, da bodo morali vsaj nekaj zadružniki sami storiti. Meseca marca so se k temu še nadaljevala gospodarska pogajanja med Dunajem in nami in tekom istih so ponujali Nemško-Avstrijci 35% kvoto na izplačilo jugoslovenskih naložb v njihovih zavodih. To bi značilo takojšnjo katastrofo, vsled česar smo sklicali v Ljubljani sestanek vseh slovenskih zadružnih zvez in storili nove korake v Beogradu. Med tem so se obrnile tudi nekatere zadruge direktno v Beograd in po tem razgovoru z g. ministrom Pucljem aprila meseca v Beogradu se bode morda dal najti modus, da se bode vsaj dobilo brezobrestno posojilo. Te dni smo dobili tudi poziv, da izdelamo nek načrt. Stvar gre težko, ali poguma ne smemo vsi skupaj zgubiti za rešitev te težavne zadeve, na kateri ne nosi, kar moram poudarjati, naša Zveza nobene krivde!

2. Članstvo.

Zadružna Zveza v Celju je štela koncem leta 1920 v Jugoslaviji 132 članic. Kakor že znano, smo izgubili vsled rapalske pogodbe na Notranjskem, Goriškem in Trstu 34 članic. Te so sicer večinoma odpovedale še le leta

1921 in letos, vendar jih pa statistično ne štejemo več za svoje članice. Leta 1921 je pristopilo skupno 17 članic, med njimi tri stare zadruge (Posojilno društvo na Cvenu, Hranilnica in posojilnica v Braslovčah ter Hmeljarna v Žalcu) ter 14 na novo ustanovljenih, med njimi 2 rajfajznovki, 2 šulcedeličevki, 2 kmetijski nakupni in prodajni zadruge, 1 pašniška zadruge, 4 obrtniške produktivne zadruge (1 čevljarska in 3 mizarske zadruge), 2 pletarski zadruge in 1 zadružna elektrarna. Ker ste stopili dve rajfajznovki v likvidacijo (Begunje in Dobje pri Planini), ter istotako 2 šulcedeličevki (stara šoštanjska Posojilnica in Schallthaler Spar- und Vorschussverein v Šoštanju) se je zvišalo stanje naših članic koncem leta 1921 na 145. Med temi članicami je 61 rajfajznovk, 32 šulcedeličevk, 41 raznih gospodarskih zadrug in 11 obrtnih produktivnih zadrug. Od članic jih ima svoj sedež na bivšem Štajerskem 126, na bivšem Kranjskem pa 16.

O delovanju zadrug poročam v odstavku o revizijah. Kar se tiče nekaterih zaspalih zadrug, jih bomo skušali pripraviti do poslovanja, ako bodo za to le dani količjak stvarni pogoji, drugače jih bomo pa likvidirali kakor smo to zadnja leta ponovno storili. Z umetnimi sredstvi se ne da nobena zadruge vzdržati pri življenju; ako se to vseeno stori, nastanejo lahko gospodarske škode na neposredno prizadete, za celo organizacijo pa moralna škoda, katere ne smemo podcenjevati osobito ne pri zadružništvu.

3. Uprava in pisarna.

Načelstvo je imelo v minulem letu šest sej, nadzorstvo pa eno. Ker poteka letos načelstvu funkcijska doba, me veže gotovo prijetna dolžnost, da se mu na tem mestu javno zahvalim za trud in požrtvovalnost, s katero je opravljalo svoj posel tako v minulem letu, kakor celo zadnje funkcijsko dobo in celo zadnje desetletje, ko je morala Zveza prestati hude gospodarske krize in naposled še svetovno vojno z vsemi malo prijetnimi posledicami. Ko je sedanje načelstvo, predvsem njegovi

celjski člani, predsednik dr. Božič, podpredsednik dr. Kukovec, dr. Kallan in poštini ravnatelj Mirnik prevzelo leta 1910. poslovanje v Zvezi, je zadelo našo organizacijo splošno pomanjkanje denarja, ki ga je še poostrišlo nezaupanje vsled znanih zadružnih nesreč pri Glavni v Ljubljani in Posojilnici v Soštanju, tako da je bilo treba napeti vse sile, pritiskati na stotere kljake pri raznih bankah, ki so že videle pogin nevarnega tekmeča, in zastaviti k temu še vse svoje imetje in celo svojo gospodarsko bodočnost, da se je rešilo Zvezo propada. Z neprestanim skrbnim, varčnim gospodarstvom ter z zvesto pomočjo precejšnjega števila naših članic, ki so vztrajale pri nas navzlic vsem političnim in gospodarskim napadom ter grožnjam, se je posrečilo temu načelstvu premagati vse ovire in postaviti Zvezo na trdno podlago, tako da lahko v vedno večji meri zadošča svojim ideelnim in gospodarskim nalogam in nudi svojim članicam toliko ugodnosti, kakor ne kmalu kaka zadružna organizacija v kraljevini — in to z lastno močjo in z lastnimi sredstvi. To je gotovo tudi najlepši preludij k štiridesetletnici, katero obhaja naša Zveza kot naslednica Zveze slovenskih posojilnic leta 1923. Zato je naša zahvala načelstvu globoko občutena, in mora le biti zahvala možem, ki so se toliko trudili iz same idealne ljubezni do našega ljudstva in do našega narodnega gospodarstva, ne da bi se jih kdajkoli za njihovo delo le količkaj gmotno odškodovalo.

Ob tej priliki se naj tudi posebej spominjam štirih gospodov iz neodrešene naše domovine, naših dosedanjih članov načelstva iz Goriške in Trsta. So to gg. Josip Ulčakar, ravnatelj Tržaške posojilnice, Franjo Punčuh, nadučitelj v Vrhpolju pri Vipavi, Franjo Miklavčič, veleposestnik v Kobaridu, in dr. Konrad Janežič, odvetnik v Voloskem. Kakor razberemo iz poročil, ki nam dohajajo iz Primorja, delujejo imenovani gg. razun dr. Janežiča, ki se je preselil k nam, v zadružnih organizacijah neumorno naprej. Želimo jim pri tem delu najlepših uspehov — kajti zadružništvo je tam doli istotako

kakor je to bilo pri nas poprej, edina opora vsega kulturnega in gospodarskega napredka naših neodrešenih bratov.

Naraščajoči denarni in blagovni promet Zadružne Zveze, o čigar napredku Vam svedočijo bilančne številke, kakor jih bom pozneje navedel, je dal pisarni Zveze obilo posla. Prejeli smo minulo leto 3535 dopisov, odpravili smo jih 5648. O organizatoričnem in revizijskem poslovanju pisarne pa si dovolim poročati na drugem mestu. Omenim tukaj le to, da smo delovali tudi v minulem letu v najlepšem sporazumu s svojimi članicami in ni došlo, razun malenkosti, ki so seveda naravne v vsakem večjem obratu, zlasti pa še vsled revizij, do nobenih neljubih incidentov ali konfliktov. Število osebja je ostalo isto vkljub znatno povečanemu delu.

4. Organizatorično delo.

Revizije.

Zveza se je bavila tudi prošlo leto, kolikor je bilo možno in gospodarsko zdravo, z novimi ustanovitvami. Predvsem je tu došlo v poštev Prekmurje. Tam so vladale po prevratu in vladajo še danes glede organizacije male štednje in malega kredita prav žalostne razmere; o gospodarskem zadružništvu seveda tudi ni nobenega sledu! Da se to ni izpreobrnilo na boljše vkljub vsem naporom prekmurških narodnjakov, je vzrok prvič to, da obstoji med narodom še vedno dokaj močno nezaupanje napram novim razmeram in »Jugoslavcem«, ki so hoteli ljudstvo zadružno organizirati, sploh. To je osobito veljalo do definitivne ureditve državne meje, ki se je izvršila še le lansko jesen in tekom letošnje zime. Sedaj je upati, da se obrne v tem oziru na boljše. Druga, še večja ovira je pa to, da še vedno ni urejeno vprašanje naložb, ki jih imajo zadruga, potem občinske hranilnice (tamkaj so to bile delniške družbe) in zasebniki v Budimpešti. V Prekmurju je bilo za madžarskega režima precejšnje število članic budimpeštanske zadružne banke, ki je stala pod državno kontrolo, dobivala tudi državno pomoč in bila nekako v

našem smislu kmetijska zadružna centrala. Razume se, da so te kreditne zadruga zasledovale v nemadžarskih krajih v prvi vrsti madžarizacijske tendence. Tekom vojne so nabrale precej prihrankov, ki so jih naložile v Budimpešti, in tako je došlo po prevratu do tega, da so bile naenkrat brez denarja. Njihovi vlagatelji so hudo prizadeti, tem bolj, ker posamezne te zadruga sploh ne morejo ničesar izplačevati. Posledica tega je seveda nezaupanje tudi napram drugim, katere bi mi ustanovili, kakor je notorično, da že poslujoče bančne podružnice v Prekmurju dobivajo le malo domačih, osobito kmečkih vlog. Vkljub temu pa je zadružna kreditna in gospodarska organizacija v Prekmurju potrebna. Naša Zveza je lansko leto za enkrat ustanovila v Murski Soboti šulcedeličevko — to pa zbog tega, da zadruga omogočimo poslovanje z večjim okolišem, ker ustanovitve rajfajznovk v manjših krajih iz navedenih razlogov še niso bile godne. Prekmurska posojilnica v Murski Soboti se dovolj povoljno razvija in upamo, da nastane iz nje Matica nadaljnjih prekmurških zadrug. Značilno za mišljenje Prekmurcev pa je, da ima naša članica, mlada posojilnica v Radincih, ki smo jo sicer tudi ustanovili s posebnim ozirom na gornje Prekmurje, jako močno število zadružnikov in vlagateljev iz Prekmurja.

Kakor sem že poročal na lanskem občnem zboru, je posvečala Zadružna Zveza svojo posebno pozornost elektrifikaciji nekdanje Sp. Štajerske. Na njeno inicijativo in pod njenim vodstvom se je ustanovil elektrifikacijski odbor v Celju, ki je izdelal posebne načrte in proračune. Stvar pa ni hotela naprej, na eni strani radi tega, ker se je zavlačevala nacionalizacija falskega električnega podjetja, v katerem je, kakor znano, udeležen švicarski kapital, na drugi strani pa se nismo mogli izkazati momentano z bogve kakim konzumom toka. Dalje še ni bilo pogodbe s Trboveljsko premogokopno družbo radi spojenja njene nove centrale s falskim daljnovodom. Kakor čujemo, se je sedaj ta pogodba napravila in istotako je izvršena tudi

že nacionalizacija. Najbrže bode vsled tega prišlo celo vprašanje v hitrejši tek in se bode dala izvršiti ta naprava, ki bi bila za celo našo gospodarstvo odlične važnosti.

Kajti dala bi ne le cenejšo pogonsko silo na razpolago industriji v mestih in trgih, pritegnila bi s pomočjo razdelilnih zadrug za električni tok tudi široko kmetijsko okolico, ki si danes želi te moderne udobnosti, obenem pa hoče za marsikatero delo potom motorjev odpomoči pomanjkanju delavcev. Da se da to doseči, nam kaže krasno, elektrificirana Gorenjska, kateri sledi sedaj tudi Dolenjska; na Štajerskem prednjači v tem oziru Savinjska dolina. Zveza ve važnost elektrifikacije naše dežele v polni meri ceniti; zato je ustanovila letos doslej tri zadrugne elektrarne, ustanovitev nadaljnjih treh se pa pripravlja. Jaz bi prosil navzoče zadrugarje, da bi šli osobito v tej zadevi Zvezi na roko, odnosno, da bi tudi sami iniciativno sodelovali v krajih, kjer še elektrarn ni. Kjer je dovolj vodne sile na razpolago, ni za elektrifikacijo okoliša nobenih posebnih ovir. Niti denarno vprašanje ne igra, kakor nas uči izkušnja, tako velike vloge. Dalje se dajo male centrale prav lahko urediti povsod tam, kjer delajo žage, mlini ali druga podjetja z močnimi lokomobilami. Nič ne de, ako leže taki okraji tudi v smeri bodočega razpelnjavnega omrežja falske elektrarne; ako se ustvari pravilno krajevno omrežje, se ga lahko takoj uporabi tudi za napeljavo falskega toka.

Vojne in poveljne razmere so ustvarile nezdrave razmere za vnovčevanje kmetijskih produktov. V naših krajih prodajamo osobito les, živino in vino. Za vsakega zadrugarja je jasno, da se da ravno na tem polju veliko storiti i za naše kmetijstvo i za naš konzum. Kakšen je danes naš lesni trg, bo menda vsem navzočim znano. Trgovine z lesom se danes pri nas oprijemlje že vsak postopač; prišlo je tako daleč, da je naš stari, znani solidni slovenski lesni trg že marsikje na slabem glasu. Dobički iz lesne kupčije pri tem nesolidnem po-

slovanju niso majhni; plačuje jih deloma producent, ki se ga slepari, in na drugi strani naši domači in zunanji odjemalci, katerim se naše blago po nepotrebnem draži. V takih razmerah more odpomoči le direktna izmenjava blaga, mora nastopiti združništvo kot posredovalec. Prve začetke v tem oziru že imamo, prve lesne zadrug, to je združitve producentov samih za prodajo lesa, so ustvarjene. Kako se bodo obnesle, kako se bodo borile proti silnim nasprotnikom in kako bodo prebolele svoje otroške bolezni, to bomo mogli poročati še le, kar se tiče naše Zveze, prihodnja leta. Važno je pri teh zadrugah, da so denarno neodvisne, prvič, ker so njih združniki več ali manj premožni, in drugič, ker so organizirane vseskozi na podlagi komisijskih kupčij.

Prav malo razveseljive razmere vladajo pri nas tudi na živinskem trgu. To se še morda ni nikdar tako jasno pokazalo kakor lansko jesen in letošnje spomlad. Naši živinorejci so bili vsled pomanjkanja sena prisiljeni prodajati živino, od začetka prav za slepo ceno raznim živinskim in mesnim eksporterjem. Ti so izrabili silno valutno diferenco in zaslužki po sto in še več odstotkov niso bili izjema, temveč vsakdanje pravilo. Kmetovalci so morali te ogromne zaslužke z njihovim težko prirejenim blagom mirno gledati, da o konzumentih, katere so odirali domači mali, skoraj bi tudi rekel, mesni baroni, niti ne govorim. Na spomlad je manjkalo plemenske živine in takrat je cvetla pšenica zopet slaboznanim živinskim mešetarjem. Osebnost so mi znani slučaj, da se je nakupilo na Štajerskem cele vagone živine, ki se jo je po Kranjskem na postajah kar iz vagonov prodajalo naprej; naj je bila živina dobra ali slaba, to je razne mešatarske profitlarje jako malo brigalo. Ta-le kratek oris razmer nam kaže, da bi moralo združništvo, kar se tiče prodaje in nakupa živine, delovati v dvojni smeri: na eni strani bi moralo vzeti v roke naš živinski eksport, na drugi strani pa organizirati prodajo plemenske živine. Razvoj tega združništva pa gre iz vzrokov, ki jih bom takoj na-

vedel, nekako v obratni smeri. Doslej smo bili vajeni, da se je več že obstoječih zadrug združilo v zvezo in si s tem ustanovilo revizijsko in poslovno centralo. Pri vnovčevanju živine gre stvar ravno narobe. Tu bi morali ustanoviti v Celju ali v Mariboru najpreje centralo, ki bi organizirala prodajo na trgih, se pogajala z oblastmi, s konzumnimi organizacijami itd., uredila zbirališča za živino, skrbela za transporte — kratkomalo, opravljala vse posle velikega živinskega eksporterja — a s tem razločkom, da bi imelo kmetijstvo vpliv na njo in s tem tudi vpliv na gibanje cen, na drugi strani bi se pa stekal dobiček, ker so kupčije take centrale in njenih podružnic, manjših zadrug, vedno komisijske, direktno v žepu producentov. Za prodajo plemenske živine pa uredi centrala bodisi na svojem sedežu, bodisi drugod sejme in sejmšča z vsemi pripravami za prehrano in odvoz živine. To je v kratkem načrt za združno vnovčevanje živine, kakor je vpeljavano v Nemčiji. Pripomniti pa je treba, da se je moralo nemško združništvo trdo boriti 20 let, predno se mu je posrečilo pripraviti in organizirati kmetovalce za združno vnovčevanje živine. Pri nas se cela stvar še-le študira, a uverjen sem, da se bo z njo poskusilo, kar bi služilo po mojem mnenju v največji blagor našega kmetijstva.

Z organizacijskim delom pri Zvezi je tesno spojeno revizijsko delo. Oboje se preliiva drugo v drugega, zato ju tudi skupno obravnavam. Pred vojno je bilo revizijsko delo eno najvažnejših nalog Zadrugne Zveze. Med vojno je to delo vsled pomanjkanja osebja zastalo. Sedaj smo se ga zopet z vso vneto lotili in zdi se mi, da je prav na mestu, ako na tem mestu njegovo veliko važnost posebej poudarjam.

Gospodje, Vam je znano, da ustanovitve zadrug niso težka stvar; težko pa je premnogokrat, zadrug v poslovanje vpeljati in jim isto tako urediti, da zadošča svojemu namenu. Ljudje imajo dobro voljo, a manjka zaupanja v lastne moči, v lastno znanje, manjka poznavanje poslovanja. To

mora opraviti revizor. In to delo je znabiti po vojni še večje in težavnejše nego je bilo poprej. Mnogo starih, izkušenih zadrušnikov-delavcev spi večno spanje na bojnih poljanah, mnogo jih je pustilo vsled sile razmer zadržno delo. Došle so nove moči in te je treba upeljavati v poslovanje. Iz tega razloga nam jemljejo revizije za enkrat povprečno mnogo več časa nego-li neposredno pred vojno, ko smo imeli vendar že več ali manj vpeljane moči, ne glede na to, da ustvarjamo nove vrste zadrug in vpeljujemo mnogokje modernejšo poslovanje tudi v stare zadrug. Kar se tiče revizijskih uspehov, smo v splošnem lahko z njimi zadovoljni. Kakih malverzacij ali prav posebnih nemarnosti nismo zasledili, pač pa smo našli veliko navdušenega in požrtvovalnega gospodarskega dela, za katerega gre vsa hvala zadrugam in njihovim pridnim delavcem. Rednih revizij smo opravili lani 50, samo bilance smo sestavili pri 32 zadrugah, informativne, organizacijske in reorganizacijske obiske smo opravili pri 36 zadrugah. To delo sta opravila dva uradnika Zveze, pomagal jima je pa naš zunanji revizor gosp. nadučitelj K o c b e k iz Gornjega grada, kateremu se za njegovo pomoč prav pristočno zahvaljujemo.

5. Računski zaključek za l. 1921

Denarni promet Zadržne Zveze v Celju je znašal v letu 1921 v celam K 364,047.806'06, dočim je znašal leta 1920 K 231,678.174'02. Promet izkazuje torej več kot 50% povišek, kar je za naš ne posebno velik obrat dovolj. Pripomniti moram tukaj znova, da je Zveza popolnoma bančno urejena; ne sprejema torej samo vlog in daje posojila, temveč opravlja ali sama ali pa potom svojih zvez tudi vse druge bančne posle in daje tozadevne nasvete. Oskrbuje lahko za svoje članice inkaso knjižic in računov in izvršuje vsa nakazila v domači in tuji valuti na vse kraje v tu- in inozemstvo. Dasi je to samoobsebi razumljivo, pa moram še vseeno pripomniti posebej, da se Zveza principijelno ne peča z arbitražo ali s kakršnimikoli valutnimi špekulacijami, katere smatra ona in

gotovo cela naša zadržna organizacija za eno največjih zločinov nad našo valuto in nad našim narodnim gospodarstvom sploh.

Deleži so znašali koncem l. 1921. K 189.590'—, kar znači napram lanskemu letu napredek za K 22.410'—. Pripomniti moram tukaj, da nekatere zadrug navzlic opominom še niso izvršile sklepa iz l. 1919, da se naj vplačajo dvojni deleži. Kakor za vsako zadrugo z omejeno zavezo, tako igra tudi za Zvezo višina deležev važno vlogo, osobito, ako je potreben kredit. Zato bi prosil vse zadrug, ki dvojnih deležev niso vplačale, naj to čim preje store, občnemu zboru bi pa priporočal posvetovanje o nadaljnjem povišku deležev. Pri dvakratnem jamstvu Zveze to ni za nobeno zadrugo kak riziko. Povrh tega se pa deleži normalno obrestujejo, tako, da ni nikdo na zgubi, ne glede na to, da smo kot zadrugarji dolžni skrbeti za čim večje okrepitve Zveze.

Vloge v tekočem računu so znašale konc. l. 1921. K 30,181.503'—, torej za K 14,681.061'08 več kot lansko leto ali za okroglo 100%. To znači lep napredek in znači tudi korak za koncentracijo zadržnega denarja v Zvezi naprej. Vpeljali smo lani na tri mesece vezane in nevezane račune; prve smo obrestovali celo leto nespremenjeno po 5%, druge pa po 4 1/2%. Podčrtati je treba, da je Zveza obrestovala bolj nego-li bančna konkurenca, ker je želela svojim članicam kolikor je bilo le možno olajšati težavne razmere, v katerih morajo sedaj poslovati.

Pri Zvezi je bilo lani pri vlogah tekočih računov 117; imamo le še malo zadrug, ki nočejo poslovati z nami. Po večini so te naložbe razdeljene sledeče: Bilo je tekočih računov v znesku:

nad K 1,000.000'—	6
» » 500.000'—	15
» » 100.000'—	41
pod » 100.000'—	55

Vkljub temu lepemu uspehu pa kot zadrugarji in narodni gospodarji ne smemo držati rok križem. Sicer je res, da vočigled padanju naše valute, ki je padla lansko leto v Curihu

od švic. fr. 5'10 na 1'96 za 100 naših kron, ne značijo naše vloge po svoji momentani valutni vrednosti bogve kakega premoženja. Marsikdo naravnost trdi, da se sedaj ne izplača štediti denarja, ker si dobil n. pr. lani za K 10.000'— še mnogo več robe, nego li je moreš dobiti letos. Poleg tega se shranjuje mnogo denarja doma, deloma, ker se dobi ljudi, ki še vedno ne verujejo v konstantnost naših političnih razmer, ali vsaj ki se dajo od brezvestnega časopisja v to nahujskati, deloma ker se rabi za vsako kupčijo mnogo denarja. Imamo celo po malih posojilnicah ljudi, ki vse te reči vsakomur pripovedujejo in odsvetujejo nalaganje denarja. Vse to pa nas zadrugarjev ne sme motiti. Prvič moramo imeti pred očmi gotovo dejstvo, da na kako spremembo glede naše nove, tako težko priborjene domovine ni misliti. Vsled tega nam tudi ni treba niti trenutek dvomiti nad njeno moneto. Ako trezno premostrimo razmere, vidimo, da se iz začetnega, vsakemu človeku, ki je dobre volje, razumljivega kaosa vendarle od dneva do dneva bolj kaže trdna pot navzgor. Drugič leži v organiziranem zbiranju malih vlog neoporečen moralni moment, da navajamo ljudi k štedenju in jih odvajamo od zapravljalivosti in nedelavnosti, ki je dandanes hujša rak-rana na našem narodnem telesu kot vsi še tako ponesrečeni zakoni ali naredbe. Končno pa nam je treba premisliti, da stoji napram nam organiziran velik kapital, ki nas ne izsesava samo direktno z dragim kreditom, temveč ki gospodari neomejeno tudi na našem trgu, komandira cene kmetu in konzumentu ter izrablja našega obrtnika in trgovca. Ako hočemo rešiti naloge, ki nas čakajo v našem produktivnem in konzumnem zadržništvu, moramo imeti na razpolago svoj kapital, morajo prihranki iz omar in bank v naše zadrug in našo Zvezo. To morate imeti zadrugarji pred očmi vedno pri svojem poslovanju doma in tudi pri poslovanju z Zvezo.

Vloge na knjižice so znašale koncem leta 1921 K 516.650'64. To so razne slučajne naložbe, dalje razni fondi in rezerve posameznih zadrug.

Kredit v tekočem računu so znašali koncem leta 1921 kron 16,323.575—, torej za K 9,082.718— več kot leta 1920. Tekom leta 1921 je odplačalo kredit 11 zadrug, na novo smo pa dali kredita 6 zadrugam, kredit je uživalo koncem leta 1921 v cellem 33 zadrug. Med njimi je bilo 13 rajfajznovk, 9 šulcedeličevk, 5 obrtnih produktivnih zadrug, 1 vinarska, 2 mlekarski, 1 kmetijska nakupna in prodajna, 1 konzumna zadruga in 1 zadružna elektrarna. Obrestna mera je znašala za šulcedeličevke in produktivne zadruge $6\frac{1}{2}\%$, za rajfajznovke 6% in za bivše članice graškega Verbanda $5\frac{1}{2}\%$. Za kredit je bilo lani živahnije povpraševanje kot leta 1920. Največ se ga je rabilo za obrt in malo trgovino, ki tvori precejšen del zadružnikov naših večjih rajfajznovk in šulcedeličevk po mestih in trgih. Iz kmetijskih krogov je bilo, izvzemši bivše graške rajfajznovke, ki so rabile denar za izplačevanje vlog, malo povpraševanja za kredit. Kar ga je bilo treba, so ga lahko dovolile posojilnice iz lastnih sredstev. Kar se tiče kredita za obrt in trgovino, bi priporočal članicam vso pazljivost in pozornost. Živimo sedaj v zelo kritičnih časih, ko se lahko vrednost poslopij in posestev naenkrat spremeni in bi bila varnost enega ali drugega kredita dvomljiva.

Naloženega denarja smo imeli koncem leta 1921 K 12,022.981'77, kar znači napram prošemu letu napredek za K 4,362.136'27. Ako prištejemo k tej postavki še naložbo v poštni hranišnici po K 353.458'67 in gotovino po K 363.355'26, dobimo vsoto takoj likvidnega denarja K 12,739.795'70 ali okroglo 40% vseh vlog, tako da lahko vsak čas ustrezemo vsaki zahtevi. To se nam je lani tudi vedno posrečilo. Težava je le radi poštnih hranilnic, ker nimajo mali uradi na deželi vedno dovolj gotovine za izplačila. Treba pa je tako postopati, da se poštni urad takoj ob naročilu na nas opozori, da si priskrbi gotovine. Poleg naložb smo imeli lani za K 689.814'76 vrednostnih papirjev; to so 7% državno investicijsko posojilo in delnice ptujske vinarske družbe »Vinaria«, katero smo

lani ustanovili s pomočjo ptujskega Hranilnega in posojilnega društva, nekaterih manjših zadrug in vinskih producentov iz ptujskega in ormoškega okraja. Ustanovitev družbe se je izvršila radi tega, ker smo prevzeli vse imetje bivše kletarske zadruge v Ptuj in nismo mogli spraviti skupaj dovolj interesentov za zadrugo. Družba se počasi vpeljuje in upamo, da bode delala vso čast ustanovitelju, služila pa tudi dobro prodaji vina v tu- in inozemstvu.

Rezerva. Koncem leta 1921 smo imeli rezerve K 217.760'10; ako sprejme občni zbor predlog nadzorstva, da se tudi letošnji čisti dobiček po K 269.385'54 pridene rezervi, bi ista narasla na K 487.155'64, s čemur bi bili popolno kriti ne le deleži, temveč bi še preostalo kritje za eventuelne poslovne nesreče.

Blagovni oddelk izkazuje v lanskem letu prometa K 14,099.007'98, nekaj več kot leta 1920, kar je vočigled zdatno višjim cenam blaga razumljivo. Koncem leta smo imeli v tem oddelku terjatev za K 1,318.612'37 — večinoma nekrita računa iz mesecev novembra in decembra — ter za kron 401.847'95 zaloge, kar da bilančno postavko po K 1,720.560'32. Dolžni nismo bili ničesar. Da nismo delali s kakim dobičkom, kaže to, da smo pri 14 milijonskem prometu zaslužili le K 102.260'32. Bavili smo se lani skoraj izključno z žitom in krmili; nekaj smo nakupili tudi sena. Za umetna gnojila ni bilo žal radi previsokih cen zmanjavanja, strojev pa ne moremo radi pomanjkanja prostorov imeti v zalogi. Upamo, da bomo mogli v tem oziru že letos odpomoči.

Na tem mestu se moram še spominjati troje stvari, ki bi znabiti današnji občni zbor zanimale. To je predvsem ponesrečen poskus nakupovanja žita s pomočjo zadružnih organizacij v Slavoniji, Bački, Banatu in Srbiji. Manjka tam doli pred vsem točne zadružne nakupovalne organizacije na deželi, dalje manjka skladišč, vsled česar trpi odprema in promptnost. Tudi glede realnosti nismo imeli najboljšihkušenj; zdi se mi, da se pri centralah vgnezuje tu in tam speku-

lacija, vsled česar se ne izpolnjujejo sklepi in se zadržuje celo predplačila, katere položimo v svrhu izvršitve naročila. K vsemu temu še pridejo prometne težkoče. Zdi se mi nujno potrebno, vse te stvari urediti, ker drugače ostanejo naše medsebojne zveze vedno le več ali manj pri zvočnih besedah ali nas veže Glavni zadružni savez le glede interesnega zastopstva napram centralnim oblastim. Priznavam pa rad na tem mestu, da tudi še mi nismo na vrhuncu glede zadružne oddaje naših zamenjalnih izdelkov, to je lesa in raznih obrtnih izdelkov. Ene in druge stvari se bode treba, kakor sem že izvajal, nujno lotiti in sicer s potrebno velikopoteznostjo, ne z ozkosrčnimi omejitvami na posamezne zveze in pokrajine. V Sloveniji smo napravili na jesen in letos tozadevni poskus, ker se je na našo inicijativo združilo vse zadružništvo v akciji za prevzem prodaje monopolske soli. Propadli smo s to akcijo, ker je bil vpliv bank, stoječih za Žitnim zavodom v Ljubljani, močnejši kot naš. No, ni še vseh dni konec in upam, da bodo ravno take skupne, če tudi v začetku ponesrečene akcije privedle naše zadružništvo do spoznanja, da smo si vzlic vsem dnevnim političnim trzavicam in bojem bližji nego so nam banke, ki zastopajo gospodarska načela, katera se ne morejo in se ne bodo nikoli z našimi prenašala. Končno še omenjam, da za enkrat nismo našli razumevanja za oddajo premoga zadružnim organizacijam. Toda tudi te stvari ne bomo pustili več iz vidika.

Naši fondi. Končno bi bilo poročati, da je narastel Mihael Vošnjakov zaklad za podporo onih, ki bi se hoteli izobraževati za zadružne uradnike, K 5.215— in zadružni podporni zaklad K 11.449—. Obehi zakladov se še doslej ni načelo, sta tudi za današnje razmere zelo majhna, vsled česar bi prosil, da bi se jih premožnejše zadruge pri delitvi raznih podpor spominjale.

6. Sklep.

Iz predloženega poročila je razvidno, da je skušala Zveza tudi v

minulem poslovnem letu storiti za svoje članice kakor tudi za napredek našega skupnega narodnega gospodarstva, kar je bilo z njenimi skromnimi sredstvi in z njenim malim upravnim in pisarniškim aparatom mogoče. Naše delo gre naprej in prosim vse članice, da nam pri njem pomagajo ter nam ohranijo svojo zvestobo in prijateljstvo tudi v bodoče.

7. Nadzorstvo.

Nadzorstvo je imelo dne 24./III. 1922 svojo sejo, v kateri je pregledalo poslovanje Zveze in preskušalo računski zaključek s prilogami vred od postavke do postavke. O rezultatu te preizkušnje je poročalo nadzorstvo v skupni seji načelstva in nadzorstva

in stavilo sledeče predloge za občni zbor (glej točko V. dnevnega reda). S tem je poročilo o delovanju načelstva in nadzorstva v l. 1921 končano.

IV. Čitanje revizijskega poročila.

Predsednik dr. Božič izrazi svoje mnenje, da bi bilo najbolje prečitati takoj po poslovnem poročilu še revizijsko poročilo Glavnog Zadrugnog Saveza. Ker temu občni zbor soglasno pritrdi, prečita ravnatelj Lešničar poročilo o reviziji, katero je izvršil pri Zadrugni Zvezi v Celju revizor GZS g. Alfred Čebular v času od 27. nov. do 9. decembra 1921. Ker ni vsebovalo revizijsko poročilo GZS grajanja nedostatkov, izvzemši naročilo spremembe pravil, ki se bode itak obrav-

navala pod točko VII. dnevnega reda, in ker se tudi k poročilu o delovanju načelstva ter nadzorstva v l. 1921 ne oglasi nihče k besedi, se vzamejo na predlog predsednika dr. Božiča vsa poročila soglasno na znanje.

V. Sklepanje o računskem zaključku za l. 1921 in o porabi čistega dobička.

Predsednik zborovanja dr. Ant. Božič ponovi pismeni predlog nadzorstva, prebran že pod točko 3, ki je bil odobren tudi v skupni seji načelstva in nadzorstva dne 24. marca 1922 in se glasi:

1. Računski zaključek za l. 1921 v tej obliki:

Poročilo k računskemu zaključku za leto 1921.

1. Denarni promet

Denarni promet je znašal v letu 1921 K 364,047.860'06

2. Deleži.

Koncem leta 1920 je bilo 16.718 deležev v znesku po	K	167.180'—
izplačanih je bilo l. 1921 411 deležev v znesku po	»	4.110'—
	K	163.070'—
vplačanih je bilo leta 1921 2652 deležev v znesku po	»	26.520'—
tako da je bilo koncem leta 1921 18.959 deležev v znesku po	K	189.590'—

3. Hranilne vloge v tekočem računu in na knjižice.

Stanje začetkom leta 1921	K	15,750.392'17
stanje koncem leta 1921	»	30,698.153'64
torej prirastek za	K	14,947.761'47

4. Krediti v tekočem računu.

Stanje začetkom leta 1921	K	6,940.857'—
stanje koncem leta 1921	»	16,023.575'—
torej prirastek za	K	9,082'718'—

5. Naložen denar.

Stanje začetkom leta 1921	K	7,790.226'86
stanje koncem leta 1921	»	13,266.255'20
torej prirastek za	K	5,476.028'34

6. Lastno premoženje.

1. Deleži koncem leta 1921	K	189.590'—
2. Rezervni zaklad koncem leta 1921	»	217.760'10
	K	407.350'10

Zadrugna Zveza v Celju je članica Glavnog Zadrugnog Saveza SHS v Beogradu, kateri je izvršil pri njej zakonito predpisano revizijo v dnevih od 27. novembra do 9. decembra 1921.

V CELJU, dne 31. decembra 1921.

Načelstvo.

Imetje.

Bilanca za leto 1921.

Dolgovi.

		K	v	K	v			K	v	K	v
1	Gotovina 31. decembra 1921			363.355	26	1	Deleži			189.590	—
2	Kredit v tekočem računu			16.023.575	—	2	Nevzdignjene obresti deležev			1.006	50
3	Naložen denar			12.222.981	77	3	Vloge v tekočem računu	30.181.503	—		
4	Vrednostni papirji			689.814	76	4	» na hranilne knjižice	516.650	64	30.698.153	64
5	Poštna hranilnica			353.458	67	5	Rezerva			217.760	10
6	Dolžniki blagovnega oddelka in vrednost zaloge			1.720.560	32	6	Čisti dobiček			269.395	54
7	Inventar			2.160	—						
				31.375.905	78					31.375.905	78

V CELJU, dne 31. decembra 1921.

se odobri in izreče načelstvu absolutorij.

2. Čisti dobiček za leto 1921 v znesku po 269.395,54 se po odbitku 6% nih deležnih obresti pripiše v celoti k rezervnemu zakladu.

Predsednik da ta predlog v debato. Ker se nihče ne oglasi k besedi, da predsednik predlog na glasovanje ter je isti soglasno sprejet.

VI. Določitev prispevkov za revizijo in v pomožni sklad.

K tej točki dobi besedo ravnatelj Lešničar in izvaja, da dohodki mnogih malih kreditnih in produktivnih zadrug zbog tega niso veliki, ker delajo res združeno in požrtvovalno ter ne gledajo na dobiček. Poleg tega jih tlačijo vedno višajoči se režijski izdatki. Zveza je še za enkrat v nekoliko ugodnejšem položaju, vsled česar predlaga občnemu zboru sledeče:

Občni zbor sklone, da članski prispevki za l. 1921 odpadejo. Pač pa poziva občni zbor vse včlanjene, osobito premožnejše zadruge, da prispevajo za Mihael Vošnjakov sklad in združni podporni sklad vsaj 1% letnega čistega dobička.

Predsednik da predlog na debato. Ker se nikdo ne oglasi k besedi, da

predlog na glasovanje in se istega soglasno sprejme.

VII. Volitev načelstva in nadzorstva.

Predsednik dr. Božič poroča, da je poslovna doba načelstva in nadzorstva potekla in da je torej treba v smislu § 15 Zvezinih pravil izvoliti novo načelstvo in nadzorstvo. Voliti je v smislu istega § Zvezinih pravil in po dosedanjem običaju razun predsedstva, obstoječega iz predsednika in dveh podpredsednikov, še 11 članov načelstva in 8 članov nadzorstva, pri čemur sta všteta načelnik in podnačelnik. Želeti bi bilo, da izvoli občni zbor v načelstvo kakor v nadzorstvo zastopnika vseh združnih panog, kar jih je zastopanih v Zvezi. Končno prosi predloga, ali se naj voli z vzklikom ali z listki.

G. Kocbek (Gornjigrad) predlaga nato, da se voli z vzklikom; ta predlog podpira tudi g. Pajk (Celje).

Predsednik dr. Božič da na glasovanje predlog, da se izvrše volitve z vzklikom. Predlog soglasno sprejet.

Nato predlaga ravnatelj Lešničar sledeče gg. v predsedstvo in načelstvo Zveze:

dr. Anton Božič, odvetnik in posestnik v Celju, predsednik,

dr. Vekoslav Kukovec, minister na razp., Maribor, prvi podpredsednik,

Ljudevit Plavšak, poštar in posestnik v Sv. Jurju ob Tab., drugi podpredsednik, ter

Anton Mirnik, poštni ravnatelj in posestnik v Celju,

dr. Ernest Kalan, odvetnik in posestnik v Celju,

Josip Vester, trgovec v Vitanju,

Franjo Roblek, veleposestnik v Žalcu,

Ivan Mermolja, posestnik na Pesnici pri Mariboru,

dr. Milan Gorišek, odvetnik in posestnik pri Sv. Lenartu v Slov. goricah,

Anton Gnus, šolski ravnatelj na Dolu pri Hrastniku,

Ivan Rebek, ključavničarski mojster in posestnik v Celju,

Srečko Robič, posestnik v Limbušu,

Jože Goropevšek, veleposestnik v Trbovljah, in

dr. Radoslav Pipuš, odvetnik in posestnik v Mariboru,

člani načelstva;

v nadzorstvo pa sledeči gg.:

dr. Josip Zdolšek, odvetnik v Brežicah, načelnik,

Franjo Kocbek, nadučitelj v pok. v Gornjemgradu, načelnikov namestnik, ter

Ignac Zelenko, čevljar, mojster v Ptiju,

Jakob Klemenčič, veleposesnik v Središču,

dr. Leopold Komljanec, profesor in posestnik v Ptiju,

Franjo Pikel, posestnik v Žalcu,

Matija Goričar, posestnik v Mozirju,

Ferdinand Poljšak, posojilniški tajnik v Zagorju,

člani nadzorstva.

Predsednik dr. Božič prosi za druge predloge. Ker se nobeden ne stavi, da predlog ravnatelja Lešničarja, da se po njem imenovani gospodje izvolijo v predsedstvo in načelstvo Zadružne Zveze v Celju, odnosno v nadzorstvo, na glasovanje. Predlog je soglasno sprejet in so vsi predlagani gospodje s tem izvoljeni. (Živahno odobravanje).

VIII. Sprememba pravil.

Predsednik dr. Božič opozori na že poprej omenjeno zahtevo revizorja GZS, da je treba spremeniti nekatere točke pravil, in da besedo Zvezinemu ravnatelju Lešničarju, da o teh spremembah poroča in stavi primerne predloge.

Ravnatelj Lešničar poroča nato, da je treba spremeniti z ozirom na nove državne razmere § 2 Zvezinih pravil, dalje § 6, odstavek 1, z ozirom na novo zadružno zakonodajo, odstavek 2 istega § v smislu sklepa na občnem zboru Zadružne Zveze l. 1918 vsled spremenjenih razmer in novih davčnih predpisov tudi § 11 in § 15, dalje drugi odstavek § 33 in § 47 Zvezinih pravil. Glede sprememb stavi sledeči formalni predlog:

§ 2 Zvezinih pravil se naj v bodoče glasi: »§ 2. Zadruga razteza svoj delokrog po kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca ter je ustanovljena za nedoločen čas.«

§ 6, 1 Zvezinih pravil se naj v bodoče glasi: »§ 6, 1. Vse zadruge, osnovane na podlagi veljavnih zadružnih zakonov.«

§ 6, 2 Zvezinih pravil se naj v bodoče glasi: »§ 6, 2. Gospodarska in kmetijska društva ali družbe, osnovane na podlagi društvenega zakona ali na podlagi zakona o družbah z omejeno zavezo, ako delujejo v korist kmetijstva ali obrtništva in je v njih v premoči zadružni kapital.«

§ 11 Zvezinih pravil se naj v bodoče glasi: »§ 11. Zadružni delež znaša 10 Din. Kreditne zadruga morajo imeti deležev za najmanj 500 Din, pridobitne zadruga za najmanj 200 Din. Izjeme dovoli načelstvo, upoštevajoč razmere dotične zadruga. V § 6, št. 3 navedeni člani vplačajo najmanj en delež. Zadružni deleži se smejo odpovedati ob sklepu poslovnega leta; odpoved se pa mora naznaniti načelstvu s priporočenim pismom najmanj 6 mesecev pred koncem dotičnega poslovnega leta. Odpoved vseh deležev se smatra kot izstop in se je tozadevno ravnati po določilih o izstopu.«

§ 15 Zvezinih pravil, odstavek četrti, se naj v bodoče glasi: »§ 15 (odstavek četrti). Člani načelstva imajo pravico do povrnitve gotovih izdatkov za seje in sploh za posle zadruga. Vsi člani načelstva, ki so v posebni zvezi udeleženi pri upravi Zveze, imajo pravico do odškodnine za svoj trud. Vendar pa nimajo člani načelstva ali nadzorstva nikoli pravice do kakih tanjim v katerikoli obliki.«

§ 33 Zvezinih pravil, odstavek drugi, se naj v bodoče glasi: »§ 33 (odstavek drugi). Zveza sama je podvržena reviziji Glavnog Zadružnog Saveza u kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca, pri katerem je včlanjena.«

§ 47 Zvezinih pravil, zadnji odstavek, se naj v bodoče glasi: »§ 47 (zadnji odstavek). Ako bi se tekom 10 let od razpusta nova Zadružna Zveza ne ustanovila, pripade premoženje razpuščene »Zveze« z obrestmi in drugimi prirastki onim zadrugam in korporacijam, ki so bile ob času razpusta v tej »Zvezi« včlanjene ter se med nje razdeli po številu deležev posamezne zadruga pri »Zvezi« z določilom, da ne smejo tega deleža v nobenem slučaju razdeliti med svoje zadružnike, temveč ga morajo porabiti

za javne dobrodelne ali zadružne izobraževalne namene.«

Predsednik dr. Božič dá predlog ravnatelja Lešničarja glede spremembe pravil na debato. Ker se nihče ne oglasi k besedi, ga da na glasovanje in je predlog soglasno sprejet.

IX. Razni predlogi in nasveti.

Predsednik dr. Božič poroča, da je vložila Zvezina članica »Občekoristna stavbena in stanovanjska zadruga v Celju« pismen predlog glede olajšav v davčnih in pristojbinskih zadevah. Predsednik se poziva pri tem na današnja poročila o davčnih ugodnostih za zadruga, ki pridejo tudi v novi finančni zakon 1922/23 in je mnenja, da bi bila ponovna razprava o predmetu nepotrebna. Temu mnenju se pridruži tudi občni zbor.

G. Josip Pečnik (Kapele) interpelira predsednika radi dobave žita in drugih predmetov potom Zvezinega blagovnega oddelka in zahteva, da se postreže najprej zadruga in potem še le druge odjemalce. Predsednik dr. Božič mu odgovarja, da se je Zveza tega načela vedno držala, izvzemši slučaje, ko ji je poverila vlada razdeljevanje enega ali drugega predmeta, kakor n. pr. letos galice, ker je morala seveda Zveza upoštevati v takem slučaju navodilo vlade.

Ravnatelj Lešničar prosi zadrugarje, da zbirajo zgodovinske ter statistične podatke o ustanovitvi in delovanju svojih zadrug ter pošljejo te podatke Zvezi, katera misli l. 1923 ob priliki 40 letnice svojega obstanka izdati večji spis o svojem delovanju in v zvezi s tem tudi o delovanju svojih članic. Prosi osobito za slike in kliseje, da bode ta spis čim mnogovrstniji in čim lepše opremljen. Dalje priporoča zadrugarjem, naj se zlasti pri svojih večjih naročilih drže Zvezinih produktivnih zadrug. Zveza ima danes dobre vinarske, krojaške, mizarske, čevljarke, pletarske in celo kovinarske zadruga, tako da lahko krije velik del vsakdanjih potrebščin.

Ker ni novih predlogov, zaključí predsednik dr. Božič občni zbor s prisrčno zahvalo vsem udeležencem.

Sklenjeno in podpisano.

Načrt zakona o gospodarskih zadrugah.

Priobčil v »Zadružnom Glasniku« (Beograd)
 načelnik poljedelskega ministarstva
 g. Miloš Štibler.

Kakor je našim zadrugarjem znano, je ena največjih nalog Glavnog Zadružnog Saveza v Beogradu, da ustvari enoten zadružni zakon za celo državo. G. načelnik poljedelskega ministarstva Miloš Štibler je prevzel nalogo, da sestavi načrt novega zadružnega zakona, katerega nižje doli v celoti priobčimo tako, kakor je bil priobčen v »Zadružnom Glasniku«. Naš komentar sledi drugič. Opozorjamo vse naše zadrugarje, da si naj zakon pazno prečitajo in nam sporoče ev. svoje pomisleke.

*

I. Splošne določbe.

Čl. 1.

Določbe tega zakona se bodo uporabljale za gospodarske (priobitne? Op. ur.) zadruge, t. j. za udruženja s sledečimi bistvenimi znaki:

1. število zadružnikov (članov) je nedoločeno, vstop v zadrugo se more po predpisih tega zakona izvršiti vsak čas;

2. naloga zadruge je, da s skupnim poslovanjem pospešuje, očuva in razvija gospodarstvo svojih članov;

3. čisti dobiček se ali v obče ne deli ali se deli po vrednosti poslovanja članov z zadružnim podjetjem, nikakor pa ne po vloženem kapitalu.

Gospodarske zadruge morejo združno organizirati in izvrševati na račun zadrugarjev vse one posle, katere izvršujejo ali bi jih mogli izvrševati njihovi člani. Posebno pa morejo izvrševati naslednje in podobne posle:

1. skupno nabavljati svojim zadružnikom kredit, sredstva za osebno ali skupno uporabo, življenjske potrebe in sredstva za raznovrstne namene (n. pr. zdravstvene, naučne itd.);

2. skupno proizvajati ali skupno predelovati;

3. skupno prodajati izdelke svojih zadružnikov;

4. skupno delovati za izboljšanje proizvodnih sredstev;

5. skupno se zavarovati za najrazličnejše slučaje (bolezen, starost, smrt, požar, toča itd.) in

6. itd.

Vsaka gospodarska zadruga more istočasno vršiti eden ali več navedenih poslov.

Čl. 2.

Zadruge morejo biti osnovane ali na podlagi neomejene zaveze ali na podlagi omejene zaveze zadružnikov (članov).

V prvem slučaju jamčijo zadružniki za zadruge obveznosti solidarno s celim svojim imetjem, v drugem slučaju pa jamčijo samo do gotove, naprej določene vsote.

Čl. 3.

Gospodarske zadruge se snujejo z deleži.

Višina vseh deležev v eni zadruzi mora biti enaka.

Vsak zadružnik mora podpisati in vplačati vsaj en delež. Delež se more vplačati naenkrat ali v obrokih.

Za vplačila na račun deleža in za deleže se ne plačujejo nikake obresti ali se mora obrestna mera v pravilih naprej tako omejiti, da v nobenem slučaju ne sme imeti značaja dividende, ampak značaj zmerne obrestovanja, zbog tega ne sme biti višja od srednje obrestne mere, ki je veljala pri Narodni banki kraljevine SHS za posojila v oni dobi, za katero se določa obrestna mera za deleže.

Čl. 4.

Gospodarske zadruge poslujejo načelno samo s svojimi zadružniki. Od tega so izvzeti sledeči slučaji:

1. zadruge morejo sprejemati hranilne vloge od zadružnikov in nezadružnikov, dočim posojil v nobenem slučaju ne morejo dajati nezadružnikom;

2. razun tega morejo zadruge poslovati z nečlani samo tedaj, kadar vlada iz javnih interesov pooblasti zadruge, da poslujejo tudi z nezadružniki, n. pr. v slučajih obnove, prehrane itd.;

3. v vseh ostalih slučajih morejo zadruge izjemno poslovati z nečlani samo tedaj, kadar bi jim radi zgornje načelne določbe brez krivde zadružne uprave pretila nevarna zguba.

Čl. 5.

Vsaka zadruga mora imeti rezervni zaklad, ki se sme uporabiti samo za kritje zgub.

Najmanj 20% letnega čistega dobička se mora pripisati temu rezervnemu zakladu.

Poleg tega splošnega (generalnega) rezervnega zaklada, more imeti zadruga tudi raznovrstne specialne rezervne zaklade kot n. pr. zaklad za kurzne zgube, zaklad za zgube, ki so nastale vsled padca blagovnih cen, zaklad za zgube na terjatvah, penzijski zaklad za uradnike itd., ki se linajo pač po svojem namenu v prvi vrsti uporabiti v slučaju zgub.

Ako zadruga preneha, se mora njen preostali rezervni zaklad (splošni in posebni rezervni zakladi) in sploh celo preostalo imetje predati Glavnemu Zadružnom Savezu u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca, ki ga bo hranil in obrestoval dotlej, da se v istem kraju osnuje istovetna zadruga, kateri se bo preostali zaklad izročil za njen rezervni zaklad.

Ako se v roku 10 let ne osnuje taka zadruga, preide rezervni zaklad v last Glavnog Zadružnog Saveza u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca.

Čl. 6.

Vse ustanove, osnovane po tem zakonu, morajo uporabljati v svojih poslovnih knjigah in v svojem uradovanju srbsko-hrvatsko-slovenski jezik.

Čl. 7.

Ime »zadruge« smejo nositi v svoji firmi samo ona podjetja in udruženja, ki so osnovana po predpisih tega zakona.

Izvzete so hišne, odnosno rodbinske zadruge.

II. Ustanovitev zadruge.

Čl. 8.

Zadruga se more ustanoviti, ako se v to svrhu zedini najmanj 10 oseb

fizičnih ali pravnih, ki morejo pravno-veljavno razpolagati s svojim imetjem.

Čl. 9.

Vsaka zadruga mora imeti svojo firmo, iz katere mora biti razviden glavni predmet podjetja.

Zadružna firma mora vsebovati po načinu zaveze dodatek: »z neomejeno zavezo« ali »z omejeno zavezo«.

Imena zadrušnikov ali kakih drugih oseb ne smejo biti imenovana v firmi.

Vsaka nova firma se mora jasno razločevati od vseh zadružnih firm, ki na istem kraju ali v isti občini že obstojajo.

Čl. 10.

Vsaka zadruga mora imeti svoja pravila, ki morejo biti ali pisana ali tiskana.

Pravila morajo vsebovati:

1. firmo, določbe o podpisovanju firme, sedež in okoliš (področje) zadruge;

2. predmet podjetja;

3. pogoje za sprejemanje novih zadrušnikov in določbe o prenehanju članstva;

4. določbe o zavezi zadrušnikov za zadrugine obveznosti;

5. določbe o tem, koliko in kedaj mora vsak zadrušnik vzeti v zadrugi kot svoj delež;

6. določbe o rezervnem zakladu;

7. določbe, kako se bo sestavljala bilanca, ako in na kakšen način se bo delil prebitok, kakor tudi, kako se bodo krile poslovne zgube, katere se ne morejo kriti iz specijalnih rezervnih zakladov in naposled iz splošnega rezervnega zaklada;

8. določba, kako in kedaj se bodo sklicevale redne in izredne skupščine zadrušnikov, kako se bo glasovalo, kako se bodo overavljali sklepi skupščine in kdo bo predsedoval na skupščinah, določbe o vodenju zapisnika skupščine;

9. določbe, o katerih predmetih razun onih, ki jih predvideva ta zakon, ni mogoče sklepati z navadno večino zadrušnikov;

10. določbe, kako se bo sestavljalo, volilo in obnavljalo načelstvo in

nadzorstvo, katere so njihove pravice in katere njihove dolžnosti, kako se bo nadziralo njihovo delo, kako se bodo nastavljali uslužbenci;

11. kako se bodo objavljali sklepi zadruge.

Čl. 11.

Pravila morejo vsebovati:

1. določbo o neodpovedljivosti članstva za neko gotovo dobo, ki ne more biti daljša kakor 15 let;

2. določbo o tem, da morajo oni člani, ki se bolj poslužujejo zadružnega poslovanja, vpisati in vplačati sorazmerno več deležev;

3. določbo o tem, da more glavna skupščina skleniti z navadno ali s kvalificirano večino članov, da se morebitna letna zguba razdeli med člane; v tem slučaju predpišejo pravila pogoje vplačila;

4. določbo o ustanavljanju podružnic.

Čl. 12.

Kadar se zadruga ustanovi, je načelstvo zadruge dolžno predložiti pravila, seznam zadrušnikov in prepis zapisnika o ustanovitvi zadruge eni zadružni zvezi, ki ima revizijsko pravico, kot revizijski oblasti radi potrdila za sodišče, da je zadruga ustanovljena po načelih tega zakona.

Ako zadružna zveza tega potrdila ne da, tedaj mora to z razlogi sporočiti načelstvu zadruge najdalje v roku 30 dni računajoč od dne, ko je zveza sprejela vlogo zadruge. Načelstvo zadruge ima pravico, da se v teku 30 dni, računajoč od dne, ko je sprejelo sklep zadružne zveze, pritoži na Glavni Zadružni Savez u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca u Beogradu in zahteva od njega potrdilo za sodišče. Sklep Glavnog Zadružnog Saveza je končno veljaven.

Zadruga se more radi tega potrdila istotako obrniti naravnost na Glavni Zadružni Savez u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca u Beogradu. Proti sklepu Glavnog Zadružnog Saveza ni pritožbe.

Čl. 13.

Vsaka zadruga mora biti vpisana v zadružnem registru pristojnega sodišča prve stopnje; pravosodni mini-

ster predpiše pravila, kako se vodi sodni zadružni register.

Načelstvo zadruge je dolžno predložiti sodišču prijavo za vpis zadruge v zadružni register in prijavi priložiti:

1. pravila zadruge, ki jih podpiše vsaj 10 zadrušnikov, in dva preписа teh pravil;

2. dva preписа zapisnika o ustanovitvi zadruge in o izvolitvi načelstva in nadzorstva;

3. izjavo o soglasju revizijske oblasti po členu 12.

Pri tej prilici se morajo člani načelstva lastnoročno pred sodiščem podpisati ali mu predložiti svoje podpise v overovljeni obliki.

Ako prijava in priloge odgovarjajo zakonu, potrdi sodišče na prepisih, da je zadruga vpisana v register. Izvirnik pravil, izjava revizijske oblasti o potrdilu po členu 12 tega zakona in en prepis zapisnika ostanejo pri sodišču; en prepis pravil se vrne načelstvu zadruge; drugi prepis pravil in zapisnika o ustanovitvi zadruge dostavi sodišče Glavnem Zadružnom Savezu u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca.

Zadruga obstoji pravno šele od dne, ko je vpisana pri sodišču v zadružni register in ima od tedaj možnost, da vrši svoje imovinsko-pravne posle, t. j. ona more imovinske pravice pridobivati in odujevati.

Za škodo, nastalo vsled poslov, ki so jih podvzeli pred registracijo zadruge pri sodišču, odgovarjajo osebno oni, ki so te posle izvršili.

Čl. 14.

Ko so pravila potrjena, objavi sodišče v »Službenem listu« Glavnog Zadružnog Saveza u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca, da je zadruga vpisana v zadružni register.

V tej objavi se mora navesti:

1. dan, kedaj so zadrušniki sklenili ustanovitev in podpisali pravila;

2. firmo in sedež zadruge;

3. predmet podjetja;

4. višino deleža in način zaveze zadrušnikov za obveznosti zadruge;

5. imena in bivališče članov načelstva.

Čl. 15.

Čl. 12 tega zakona velja tudi za vsako spremembo pravil.

Vsaka sprememba pravil se mora javiti sodišču radi vpisa v zadrugni register. Tej prijavi se imajo priložiti trije predpisi sklepa o spremembah in dopolnitvah pravil in izjava o potrdilu revizijske oblasti.

Ako so prijava in spremembe sestavljene po tem zakonu, postavi sodišče na prepise potrdilo o vpisu v zadrugni register. Izjava o potrditvi pravil ostane pri sodišču; drugi prepis sklepa se dostavi Glavnemu Zadrugnom Savezu u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca u Beogradu, tretji prepis se dostavi načelstvu zadruga.

Sodišče bo te spremembe objavilo v »Službenem listu« Glavnog Zadrugnog Saveza u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca samo v slučaju, ako se z njimi spreminjajo določbe iz drugega odstavka čl. 14 tega zakona.

Sklepi o spremembah in popolnitvah pravil veljajo šele od dne vpisa v zadrugni register.

Čl. 16.

Zadruga more imeti podružnice.

Podružnica mora nositi isto ime kakor zadruga, katera jo ustanavlja, s pristavkom: »podružnica v«.

Razmerje med glavnim zavodom in podružnico se uredi s pravili.

III. Zadrugniki.

Čl. 17.

Dokler pravila niso vpisana v zadrugni register, postane vsakdo zadrugnik, ko podpiše pravila.

Po prijavi pravil sodišču mora vsakdo, ki želi vstopiti v zadrugo, to izjaviti in izjavo podpisati v dveh izvodih. Meja zaveze mora biti v izjavi jasno in točno označena.

Kdor vstopi kot zadrugnik v zadrugo, odgovarja tudi za obveznosti, ki jih je zadruga vzela na se pred njegovim vstopom v zadrugo.

Kdor je nepismen, mora izjavo za vstop v zadrugo podati pred zastopniki zadruga v navzočnosti dveh pisemenih državljanov, ki podpišeta izjavo kot prič.

En izvod pristopne izjave se mora, ako je dotična oseba v zadrugo sprejeta, hraniti v zadrugi. Poleg tega se mora v zadrugi voditi seznam vseh zadrugarjev, ki stoji vsakomur na vpogled. V seznamu se mora označiti: dan sprejema v zadrugo, število vpisanih deležev, dan prenehanja zadrugništva (članstva).

Drugi izvod pristopne izjave predloži načelstvo zadruga najdalje v roku jednega meseca pristojni revizijski oblasti v shrambo.

Članstvo obstoja od dneva, ko je dotičnik, ki je podpisal in predal pristopno izjavo, sprejet v zadrugo in vpisan v seznam zadrugnikov.

Zadruga, ki že obstojajo 10 let, ne smejo zahtevati od svojih članov poleg deleža nikake vpisnine in nikakih drugih pristojbin na račun vstopa v zadrugo.

Čl. 18.

Vsak zadrugnik, ki hoče iz zadruga izstopiti, mora o tem zadrugo pisмено obvestiti najmanj mesec dni pred koncem poslovnega leta. Ta rok se more v pravilih podaljšati na eno leto. Izstop velja s koncem poslovnega leta.

Zadruga ima pravico, da zadrugnika izključi iz zadruga, pravila pa morajo določiti slučaje, kedaj se more zadrugnik izključiti. Načelstvo zadruga je dolžno sklep o izključitvi sporočiti brez odlaganja izključenemu zadrugniku. Izključeni zadrugnik preneha biti član od dne, ko mu je sklep sporočen.

Načelstvo zadruga je dolžno, sporočiti najkasneje v roku enega meseca pristojni revizijski zvezi vsako spremembo, ki je nastala v članstvu vsled izstopa, smrti ali izključitve.

Čl. 19.

Zadrugnik more vsak čas po pismenem sporazumu prenesti svoje deleže na drugega in s tem izstopiti iz zadruga brez posebnega obračuna z njo; to pa samo tedaj, ako načelstvo zadruga to odobri in ako prevzemnik deležev postane član zadruga. Tak prenos se more določiti v pravilih.

Prenos deleža se smatra za odpoved članstva, a zaveza prenosnika za obveznosti zadruga pa traja tako

dolgo, kakor to predvideva ta zakon za slučaj običajnega izstopa iz zadruga.

Čl. 20.

Zadrugniki kakor tudi njihovi nasledniki jamčijo za obveznosti zadruga še eno leto po končanem poslovnem letu, v katerem so nehali biti člani zadruga. Ta rok se more v pravilih podaljšati na dve leti.

Likvidacija ali stečaj, ki sta nastala v zgoraj navedenem roku, vežeta zadrugnika, ki je izstopil, do konca likvidacije ali stečaja.

IV. Načelstvo in nadzorstvo.

Čl. 21.

Vsaka zadruga mora imeti svoje načelstvo in nadzorstvo.

Člani obeh teh odborov morajo biti zadrugniki. Ako pa zadrugi pripadajo kot člani še kake druge zadruga, ali ako te same tvorijo eno zadrugo, tedaj morejo njihovi zadrugniki vstopiti v načelstvo in nadzorstvo.

Za legitimiranje načelstva in nadzorstva zadostuje zapisnik skupščine.

Zadruga ima vsak čas pravico do izmenjave članov načelstva in nadzorstva. Potrebno je, da za tak sklep glasuje občni zbor s tričetrtinsko večino.

Člani načelstva in nadzorstva so odgovorni zadrugi s celim svojim premoženjem solidarno za škodo, ki bi nastala vsled protizakonitega ali nepravilnega izvrševanja njihove dolžnosti in bi vsled tega, da bi prekorčili meje svojih pravic in svojega delokroga, katerega jim odreja zakon, poslovnik ali pravila zadruga, zadrugo oškodovali. Ta odgovornost ne more pasti na onega člana načelstva ali nadzorstva, ki je proti sklepu ali naredbi odbora takoj protestiral in poslal pristojni revizijski zvezi pismeno motiviran protest, ali ako ni sodeloval pri seji, na kateri je sklep bil storjen, in pri poslu, s katerim je zadrugi povzročena škoda.

Čl. 22.

Načelstvo predstavlja in polno veljavno zastopa zadrugo pri sodišču in izven sodišča.

Obstoji najmanj iz treh članov, ki jih voli občni zbor najdalje za tri leta.

Vsaka sprememba v sestavi načelstva, kakor tudi vsaka ponovna izvolitev njegovih članov ali pretek roka njihove pooblastitve se morajo brez odloga prijaviti sodišču radi vpisa v zadrugni register. Istočasno se morajo novi člani pred sodiščem podpisati ali mu predložiti svoje podpise v overovljeni obliki. Podpise novih članov moreta overiti dva zadrugarja, ki sta pri sodišču kot člana upravnega odbora že registrirana. Prepis dokumentov, ki govorijo o izvolitvi ali prenehanju pooblastitve, se ima priložiti prijavi v dveh izvodih. En izvod se hrani v sodnem arhivu, en izvod pa dostavi sodišče pristojni zadrugni zvezi kot revizijski oblasti s pripombo, da je sprememba vpisana v zadrugni register.

Ako so člani načelstva ponovno izvoljeni, tedaj ni potrebno, da se njihov vpis v register objavi.

Čl. 23.

Načelstvo je dolžno objavljati svoje sklepe in podpisovali za zadrugo tako, kakor je to v pravilih določeno. V pravilih se morata najmanj dva člana načelstva določiti za te posle.

Pravnoveljavno se zadrugo podpisuje, ako oni, ki so pooblaščenici za podpis zadrugne tvrdke, poleg iste postavijo tudi svoje podpise.

Čl. 24.

Zadruga se veže in pridobiva pravice s posli, ki jih načelstvo sklene v njenem imenu.

Načelstvo sme zadrugo samo vtoliko vezati, vkolikor je za to pooblaščen s pravili ali s sklepi občnega zbora. Ker pa ono s svojim podpisom veže zadrugo pravnoveljavno, zato je ona odgovorna napram tretjim tudi tedaj, kadar načelstvo prekorači meje svoje pravice glede vezanja zadruge, toda v tem slučaju nastopajo posledice čl. 21.

Čl. 25.

Načelstvo je dolžno skrbeti za redno vodenje knjig, ki so zadrugi potrebne, držati se tega zakona, zadrugnih pravil in poslovnika in izvrševati sklepe občnega zbora.

Ono je dolžno najkasneje v teku prvih šest mesecev po preteku vsakega poslovnega leta objavljati bilanco za to leto; število zadrugnikov, ki so se nahajali v zadrugi v početku tega leta; število zadrugnikov, ki so tekom leta stopili v zadrugo in ki so iz nje izstopili, bili izključeni ali so umrli; število zadrugnikov, ki so se nahajali v zadrugi ob koncu istega leta, kakor tudi celokupno vsoto vpisanih in vplačanih deležev.

Čl. 26.

Nadzorstvo sestoji iz najmanj treh članov, ki jih voli občni zbor najdalje za tri leta.

Člani nadzorstva ne morejo biti istočasno tudi člani načelstva, niti ne morejo istega zastopati. Oni ne morejo niti kot uradniki voditi poslov zadruge. Samo v slučaju, ki je predviden v čl. 27 tega zakona, more nadzorstvo posamezne svoje člane določiti, da začasno izvršujejo posle članov načelstva. Za ta čas in pa dokler se jim ne da absolutorij (razrešnica), ne smejo zastopniki iz vrste članov nadzorstva poslovati v nadzorstvu.

Ako kak član načelstva izstopi, tedaj ne sme biti voljen za člana nadzorstva, dokler ne dobi kot član načelstva absolutorija (razrešnice).

Čl. 27.

Nadzorstvo je dolžno: nadzirati vse delo načelstva; zahtevati poročila o teku zadrugnih poslov; da vsak v pravilih določeni čas pregleda zadrugine knjige, vse spise, efekte, blago in stanje zadrugine blagajne; da preizkusi bilanco in predloge o razdelitvi dobička ali izgube in da o vsem predloži poročilo občnemu zboru. Občni zbor ne more sklepati o letnem računu brez tega poročila.

Nadzorni odbor je dolžan vselej sklicati občni zbor, kadarkoli to zahtevajo interesi zadruge. Mora pa to storiti najkasneje v desetih dneh, ako se število članov načelstva toliko zmanjša, da ne more sklepati.

Nadzorstvo je upravičeno posamezne člane načelstva, pa tudi celo načelstvo odstraniti od poslovanja. V tem slučaju mora nadzorstvo še isti

dan, ko je sklenilo, da se kak član načelstva ali celo načelstvo odstrani od poslovanja, sklicati občni zbor in mu poročati o vseh nerednostih, ki jih je našlo v delovanju odstranjenih članov načelstva, istočasno pa o tem tudi obvestiti pristojno revizijsko zadrugno zvezo. Dokler se občni zbor ne sestane, določi nadzorstvo iz svoje srede osebe, ki začasno poslujejo za odstranjene člane načelstva.

Čl. 28.

Prisege v imenu zadruge polaga oni član načelstva ali uslužbenec zadruge, ki je v imenu zadruge sklenil posel, radi katerega je spor.

V. Občni zbor.

Čl. 29.

Zadrugniki izvajajo pravice, ki jim pripadajo glede zadruge, na občnem zboru.

Na občnem zboru ima vsak zadrugnik pravico samo do enega glasa.

Ako pa se sklepa o podelitvi absolutorija kakemu zadrugniku, o stavljenju kakega člana pred sodišče ali o zaključku kakršnega pravnega posla s kakim zadrugnikom, tedaj se zadrugnik, katerega se to tiče, ne more udeležiti sklepanja, niti ne more glasovati.

Zadrugniki se morajo svoje glasovalne pravice posluževati osebno. To pa ne velja za osebe, ki so pravno ali fizično nesposobne za izvrševanje te pravice, niti za korporacije, zadruge in druga udruženja. Te se morejo za izvrševanje svoje glasovalne pravice poslužiti pooblaščenca. Jeden pooblaščenec ne more zastopati več nego enega zadrugnika.

V zadrugah z najmanj 500 zadrugniki more biti v pravilih določeno, da tvorijo občni zbor delegati, ki jih zadrugniki volijo iz svoje srede po sekcijah. Sekcije se v pravilih pobilže določijo. Vsak zadrugnik more biti član samo jedne sekcije. Volitev delegatov se vrši po preteku vsakega poslovnega leta in velja za vse občne zборе do nove volitve delegatov. Število delegatov določijo pravila.

Čl. 30.

Občni zbori so redni ali izredni,

Redni občni zbor sklicuje načelstvo po preteku vsakega poslovnega leta, najkasneje pa v prvih šestih mesecih bodočega poslovnega leta.

Ako načelstvo ne bi sklicalo rednega občnega zbora v določenem roku, tedaj je to dolžno storiti deset dni po preteku tega roka nadzorstvo, ako pa tudi to tega ne bi storilo, tedaj more vsak zadružnik zahtevati od pristojne revizijske zadrugne zveze, da zveza skliče občni zbor.

Izredni občni zbor sklicuje načelstvo, kadar smatra to za potrebno. Mora pa ga sklicati, kadar to zahteva od njega nadzorstvo ali ena desetina zadružnikov. V tem slučaju morata nadzorstvo in dotična desetina zadružnikov predložiti načelstvu pismeno zahtevo, v kateri imata navesti vzroke, radi katerih zahtevata sklicanje izrednega občnega zbora kakor tudi predmete, o katerih se ima na njem razpravljati.

Ako se načelstvo ne odzove gornji zahtevi v roku 15 dni, tedaj more nadzorstvo samo sklicati izredni občni zbor, desetino zadružnikov pa pooblasti pristojna revizijska zadrugna zveza, da skliče občni zbor. Pri vsakem sklicanju je navesti vsaj dnevni red občnega zbora kakor tudi kraj in čas občnega zbora. Ako se občni zbor sklicuje z odobrenjem ali pooblastilom zveze, tedaj se mora tudi to pri sklicanju izrecno povedati. Sklepi občnega zbora o vprašanih in predlogih, ki niso objavljeni v dnevnem redu, ne veljajo razen sklepa o vodstvu občnega zbora in o sklicanju drugega občnega zbora.

Vabilo na občni zbor podpiše oni, ki občni zbor sklicuje.

Čl. 31.

Samo občni zbor:

1. more sklepati o spremembah in popolnitvah pravil, kakor tudi o prenehanju zadrug; potrebna je najmanj tričetrtinska večina vseh zadružnikov;

2. more sklepati o odobritvi bilance in določiti svoto, koliko od dobička ali zgube pripade zadružnikom;

3. more voliti in zmenjati člane načelstva ali nadzorstva; za zmenjanje

je potrebna tričetrtinska večina vseh zadružnikov;

4. more sklepati o pravnih proti članom načelstva in nadzorstva. Ako se občni zbor uveri, da je treba tožiti člane načelstva in to sklene, tedaj vodi pravdo nadzorstvo. Ako pa se uveri, da je treba tožiti člane nadzorstva in to sklene, tedaj vodijo pravdo posebni pooblaščenici, ki jih izvoli občni zbor;

5. more in mora določiti skupno svoto, katere ne smejo prekoračiti posojila, ki jih zadruga najame, in hranilne vloge, ki se ji zaupavajo;

6. more in mora določiti mejo, v kateri se sme zadruga gibati pri dovoljevanju kreditov (posojil) svojim zadružnikom.

Čl. 32.

Za sklep, s katerim se zniža višina deleža ali se zmanjša zaveza zadružnikov ali neomejena zaveza zamenjena z omejeno zavezo, je potrebna prisotnost najmanj dveh tretjin vseh zadružnikov, od katerih morajo tri četrtine glasovati za znižanje deleža ali zaveze.

Ta sklep mora upravni odbor zadrug dvakrat v teku dveh mesecev objaviti v »Službenem listu« Glavnog Zadružnog Saveza. Za prejšnje obveznosti zadrug velja prejšnja zaveza vseh zadružnikov, ki jamčijo za obveznosti zadrug na dan, ko je sklep storjen.

Čl. 33.

O razpravljanju in sklepanju na občnem zboru se mora voditi zapisnik.

Na občnem zboru se vodi seznam vseh zadružnikov, ki so prišli na skupščino. Ako je število zadružnikov za pravnoveljavno delo po zadružnih pravilih zadostno, se more občni zbor otvoriti.

Seznam došlih zadružnikov overijo podpisniki zapisnika in ga priložijo zapisniku občnega zbora.

Original zapisnika občnega zbora se hrani v zadružnem arhivu in se daje na vpogled vsakemu zadružniku, ki to zahteva, in pristojni državni oblasti.

Prepis zapisnika občnega zbora se mora najkasneje v roku 15 dni po

občnem zboru dostaviti pristojni revizijski zadrugni zvezi.

Čl. 34.

Proti sklepu občnega zbora, ki nasprotuje zakonu ali pravilom, se more vložiti pritožba in zahtevati, da se uniči. Pritožba se more vložiti samo v roku enega meseca. Pritožiti se more poleg načelstva samo oni zadružnik, ki je proti temu sklepu vložil protest in zahteval, da isti pride na zapisnik.

Pritožba se vloga proti zadrugi. Zadrugo zastopajo: načelstvo, ako samo ni pritožbena stranka in nadzorstvo. Za pritožbo je pristojna ona zveza, ki v dotični zadrugi izvršuje revizijo.

Proti rešitvi revizijske zveze se je mogoče pritožiti sodišču prve stopnje, v čegar področju ima zadruga svoj sedež in sicer v roku enega meseca, računajoč od dne, ko je bila rešitev zveze prejeta.

Ako se s sklepom sodišča sklep skupščine razveljavi, tedaj velja rešitev tudi napram zadružnikom, ki se pritožbe niso udeležili.

Čl. 35.

Ako pritožba proti sklepu občnega zbora ni bila utemeljena in se je s tem zadrugi prizadela škoda, tedaj so za to solidarno odgovorni pritožniki, ako se dokaže, da so vložili pritožbo z zlo namero.

VI. O prenehanju zadrug.

Čl. 36.

Zadruga preneha:

1. kadar to sklene občni zbor,
2. kadar se nad njo otvori stečaj,
3. kadar to sklene sodišče,
4. kadar je število zadrugarjev manjše nego 10,
5. kadar se zadrug fuzionirajo (združijo).

Čl. 37.

Za sklep o prenehanju zadrug je potrebna tričetrtinska večina zadružnikov. Samo v slučaju fuzije more sklepati navadna večina, ako v pravilih ni strožje določbe.

Čl. 38.

V pravilih more biti predvideno, da sklep občnega zbora o prenehanju zadruge razun slučaja fuzije ne velja tako dolgo, dokler 10 zadrugarjev želi nadaljevati delo.

Čl. 39.

Kadar zadruga preneha po točkah: 1., 4. in 5. čl. 36 tega zakona, mora načelstvo o tem brez odloga obvestiti sodišče, katero takoj vpiše v zadrugi register, da je zadruga prenehala. Sodišče istočasno objavi to prenehanje v »Službenem listu« Glavnog Zadrugnog Saveza u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca in pozove upnike zadruge, da se s svojimi terjatvami obrnejo na zadrugo, kar morajo ti storiti v šestih mesecih, računajoč od dneva objave.

Ako se kateri od upnikov ne prijavijo, se njegova terjatev izloči iz imetja zadruge in preda sodišču v shrambo.

To velja tudi za vse sporne terjatve, izvzemši slučaj, da je razdelitev zadruginega imetja odgodena do konca spora.

Čl. 40.

Kakor hitro se po bilanci pokaže, da je izgubljeno toliko zadruginega imetja, da ono, kar zadruga še ima, ne zadostuje za pokritje zadruginih dolgov, zadruga pa se v svojih pravilih ni poslužila določbe iz točke 3. čl. 10 tega zakona, tedaj mora načelstvo o takem stanju takoj obvestiti sodišče radi otvoritve stečaja.

Čl. 41.

V slučaju fuzije se prenesejo vsa aktiva in vsa pasiva na zadrugo, ki je nastala vsled fuzije.

Rezervni zakladi, oziroma vse čisto premoženje fuzioniranih zadrug se takoj odkaze rezervnemu zakladu nove zadruge.

Čl. 42.

Ob priliki stečaja v zadrugi z neomejeno zavezo jamčijo upnikom poleg zadruge tudi zadrugniki solidarno z vsem svojim imetjem, a solidarno z delom imetja, ki ga določajo pravila, pa v zadrugi z omejeno zavezo za oni primanjkljaj, ki se pokaže, ako se

zadrugino imetje, pretvorjeno v denar, porazdeli na priznane terjatve upnikov.

Za pokritje tega primanjkljaja mora vsak zadrugar plačati del, ki nanj odpade. Ako pravila ne določajo drugače, se ta del izračunava v zadrugi z neomejeno zavezo po številu zadrugarjev, v zadrugi z omejeno zavezo pa po številu vpisanih deležev.

Ako kak zadrugnik ne more plačati svojega dela, tedaj se njegov del porazdeli na vse ostale zadrugnike po njihovi zavezi. Ta porazdelitev se ponavlja do popolnega kritja primanjkljaja.

Čl. 43.

Za izvršitev likvidacije določi občni zbor zadruge poseben odbor likvidatorjev, obstoječ iz najmanj treh oseb.

Ako tega občni zbor ne stori, tedaj jih določi sodišče.

Ako je likvidatorje določil občni zbor, tedaj jih more občni zbor tudi vsak čas zameniti, ako ne vršijo v redu poslov.

Ako je likvidatorje določilo sodišče, tedaj jih more istotako vsak čas zameniti.

Kakor hitro se izvolijo in določijo likvidatorji, preneha načelstvo funkcionirati, nadzorstvo pa vrši še naprej nadziranje posla likvidacije.

Čl. 44.

Nadzorstvo mora določene likvidatorje prijaviti pristojnemu sodišču najkasneje v treh dneh radi vpisa v register. Likvidatorji podpišejo svoja imena osebno pred sodiščem ali mu pošljejo svoje podpise, overovljene od pristojnih oblasti ali overovljene po določilih odst. 3. čl. 22 tega zakona.

Čl. 45.

Dolžnost likvidatorjev je:

1. da izvršijo tekoče posle, da izpolnijo obveznosti zadruge, ki je prenehala, plačajo njene terjatve in njeno imetje pretvorijo v denar;

2. da vsake tri mesece objavlja poročilo o svojem delu, po končani likvidaciji pa rezultat celega dela.

Likvidatorji morejo prodati zadrugino imetje samo na javni dražbi ali na borzi.

Določbe čl. 21 (odst. 3.), 22, 23, 25, 28, 30 in 33 veljajo tudi za likvidatorje.

Čl. 46.

Čim se poplačajo vsi zadrugni upniki in izplačajo vsi dolgovi, se to, kar ostane, prenese na rezervni zaklad.

Čl. 47.

Likvidatorji, ki postopajo proti določbam čl. 44 in 45 tega zakona, jamčijo osebno in solidarno s celim svojim imetjem zadrugi, ako bi od takega njihovega dela nastala kakršnakoli škoda za zadrugo in njene upnike.

To jamstvo zadene tudi člane nadzorstva, ako so likvidatorji z njihovo vednostjo delali proti določbam čl. 44 in 45 tega zakona, oni pa niso ničesar ukrenili, da preprečijo tako delo likvidatorjev.

Čl. 48.

Po končani likvidaciji zadruge se knjige in spisi poslednjih 10 let do prenehanja zadruge predajo pristojnemu sodišču, da jih hrani 10 let.

Zadrugniki ali njihovi pravni nasledniki kakor tudi upniki zadruge morejo vsak čas te knjige in pisma pregledati.

VII. Revizija, zveze in Glavni Zadrugni Savez v Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca.

Čl. 49.

Vsaka zadruga se mora revidirati vsaj enkrat vsaki dve leti.

Glavni Zadrugni Savez u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca more določiti krajši rok.

Pravico revizije imajo vse one zveze, ki imajo v svojem članstvu vsaj 100 zadrug, osnovanih po tem zakonu. Ali ta pravica obstoji, odločuje Glavni Zadrugni Savez.

Čl. 50.

Zveze vršijo revizijo po strokovnih revizorjih.

Glavni Zadrugni Savez u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca predpiše pogoje za polaganje revizorskega izpita.

Glavni Zadrugni Savez vodi seznam vseh revizorjev, revizijske zveze

pa so dolžne prijavljati in odjavljati Glavnom Zadrudnom Savezu vse svoje revizorje.

Čl. 51.

Vsaka zadruga mora dopustiti revizijo svoji zvezi, da ji pregleda: vse delo, vse knjige, spise, blagajno, efekte, blago, kakor tudi vse ostale dokumente in vrednosti, ki jih upravlja ali ki jih poseduje.

Revizor sestavi o vsaki reviziji zapisnik (protokol), ki ga preda upravi svoje revizijske zveze.

Načelstvo mora zapisnik proučiti. Original pridrži v zvezinem arhivu, prepis pa pošlje načelstvu dotične zadruge s svojimi pripombami in naročili.

Na dnevni red prvega prihodnjega občnega zbora se postavi tudi čitanje revizijskega zapisnika.

Zapisnik se mora prečitati v celoti s pripombami in naročili revizijske zveze skupno s poročilom, kar sta načelstvo in nadzorstvo v tej stvari ukrenila.

Čl. 52.

Revizijska zveza določi revidirani zadrugi rok za poročilo, ali so se in kako so se izvršila revizijska naročila zveze.

Ako zadruga naročil revizijske zveze ne izvrši, ima zveza pravico, da zahteva premembo uprave ali da zadrugo izključi.

Izključena zadruga se more v roku 30 dni, računajoč od dneva prejema sklepa, pritožiti na Glavni Zadrudni Savez u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca. Ako Glavni Zadrudni Savez izključitev potrdi, ne more biti sprejeta v drugo revizijsko zvezo. Glavni Zadrudni Savez pa obvesti o izključitvi vse revizijske zveze.

Rešitev Glavnog Zadrudnog Saveza je končno veljavna.

Čl. 53.

Ako upravni odbor revizijske zveze smatra za potrebno, skliče občni zbor dotične zadruge in obvesti po svojem odposlancu zadrugnike o stanju, kakor se je ob priliki revizije ugotovilo v zadrugi.

Ravno tako more načelstvo, ako smatra to za potrebno, dostaviti rezultat revizije kazenskemu sodišču.

Čl. 54.

Glavni Zadrudni Savez u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca predpiše točna navodila o izvrševanju revizije, o vodenju zapisnika in vobče o celom postopku, ki je v zvezi z revizijo.

Čl. 55.

Nadzorstvo nad predpisanim izvrševanjem revizije vodi Glavni Zadrudni Savez u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca.

Čl. 56.

Zadruga morejo ustanavljati zadrugne zveze.

Naloga zadrugnih zvez je:

1. da vršijo revizijo nad svojimi članicami po določenih tega zakona;
2. da se brigajo za ustanavljanje novih zadrug in da skrbje za pravilno delovanje in napredovanje vseh zadrug;
3. da proti vsakomur zastopajo in branijo interese svojih zadrug;
4. da vršijo za svoje zadruge po predpisih tega zakona vse one posle, ki jih morejo vršiti posamezne zadruge za svoje zadrugarje v smislu čl. 1 tega zakona.

Vsaka zveza more istočasno vršiti jeden ali več navedenih poslov.

Čl. 57.

Vsaka zadruga mora biti član ene zadrugne zveze, ki ima pravico revizije.

Izven zveze more zadruga biti največ eno leto.

Poleg zadrug morejo biti v zvezah tudi ona gospodarska udruženja, v katerih so zadruge kot članice s pravico glasu v večini ter zajedno v upravnem in nadzornem svetu.

Čl. 58.

Zveze se ustanavljajo in poslujejo po predpisih tega zakona, ki veljajo za zadruge.

V načelstvo in nadzorstvo zveze se morejo voliti tudi osebe izven zadrug. Tudi taki člani načelstva in nadzorstva jamčijo za obveznosti zveze s celim svojim imetjem.

Čl. 59.

Na skupščini zveze ima vsaka zadruga toliko glasov, kolikorkrat po 50 članov ima.

Ostanek se računa za polnih 50 članov.

Več kot 20 glasov ne more imeti nobena zadruga.

Vsa ostala udruženja, ako so v zvezi, imajo po en glas.

Čl. 60.

Ako je za posamezne vrste zadrug več zvez, morejo se one grupirati v posebne glavne zveze, n. pr. zveze kmetijskih zadrug v glavno zvezo kmetijskih zadrug, zveze obrtnih zadrug v glavno zvezo obrtnih zadrug itd.

Ustanavljanje in vodenje takih zvez se vrši po predpisih tega zakona, na občnem zboru pa ima vsaka zveza toliko glasov, kolikorkrat po 50 zadrug je v dotični zvezi. Ostanek se računa za 50 zadrug. Več kot 20 glasov ne more imeti nobena zveza.

Čl. 61.

Vse zveze, ustanovljene po tem zakonu, morajo stopiti v Glavni Zadrudni Savez u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca u Beogradu.

Ustanovitev in vodstvo poslov Glavnog Zadrudnog Saveza se vrši po predpisih tega zakona.

Zveze se morejo izključiti iz Glavnog Zadrudnog Saveza samo analogno določbam čl. 52 tega zakona. V takem slučaju more izključena zveza vložiti pritožbo na državni svet v roku 30 dni od dneva dostavitve sklepa.

Čl. 62.

Naloga Glavnog Zadrudnog Saveza Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca je:

1. da predstavlja in zastopa napram vsem in vsakomur celokupno zadrugništvo;
2. da se briga za razširjanje zadrugne misli in da goji zadrugno izobrazbo in pouk ter da ustanovi in vodi visoko zadrugno šolo;
3. da skrbi za celokupno poslovanje s tem, da daje pobudo in podporo za ustanavljanje potrebnih ustanov in organizacij, kakor tudi za ureditev in reorganizacijo sedanjih;
4. da opravlja revizijo nad vsemi zvezami po predpisih tega zakona, ki veljajo za revizijo zadrug;

5. da iz lastne pobude ali na poziv javnih oblasti daje mišljenja in predloge o vseh socialnih, gospodarskih in pravnih vprašanjih občega in posebno zadružnega interesa;

6. da vodi statistiko celokupnega zadružništva v državi;

7. da podvzame vobče vse ono, kar stremi za tem, da se čim hitreje, lažje in uspešneje izvršujejo naloge zadružništva, kakor tudi da se izpopolni zadružna tehnika.

Čl. 63.

Na skupščini Glavnog Zadružnog Saveza u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca ima vsaka zveza toliko glasov, kolikorkrat po 50 zadrug ima.

Ostanek se računa za polnih 50 zadrug.

Več nego 20 glasov ne more imeti nobena zveza.

VIII. Skrb države za zadrugarstvo.

Čl. 64.

Vse zadružne ustanove, ki so osnovane na temelju tega zakona, ali katerih pravila in poslovanje soglašajo s tem zakonom, uživajo sledeče ugodnosti:

a) osvobojajo se vseh taks pri ustanavljanju, pri potrjevanju pravil, knjig in obvez za overavljanje podpisov, in sploh za vse posle, ki jih imajo z državnimi ali samoupravnimi oblastmi;

b) osvobojajo se davkov in vseh doklad na delo, imetje, kapital, dohodek in promet.

Čl. 65.

Vse zadruge, ki so po svojem ustroju in poslovanju v skladu s tem zakonom, se osvobojajo plačevanja poštne za navadne in priporočene pošiljke v prometu s svojimi zvezami, državnimi in samoupravnimi oblastmi ter obratno.

Zveze, osnovane po tem zakonu, in Glavni Zadružni Savez u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca se osvobojajo plačevanja poštne za navadno in priporočeno dopisovanje kakor tudi za denarne in vrednostne pošiljke v prometu z vsakomur in z vsako oblastjo ter obratno.

Čl. 66.

Obrtne produktivne zadruge so deležne ugodnosti iz člena 64 in 65 samo tedaj, ako število v zadrugi zaposlenih nezadružnikov ne znaša več nego eno tretjino zadružnikov.

Čl. 67.

Kreditne zadruge, ki so ustanovljene po 31. decembru 1921, izgubijo pravico na ugodnosti tega zakona, ako se področje njihovega delovanja razteza tudi na občine (vasi), ki ne mejijo na občino, v kateri je sedež zadruga.

Čl. 68.

Ako kaka zadruga brez dovoljenja Glavnog Zadružnog Saveza načelno ustavi sprejemanje novih članov, izgubi ugodnosti, ki so predvidene v čl. 64, 65, 66 in 67 tega zakona.

Čl. 69.

Za slučaj, da kaka državna ali samoupravna pristojna oblast odreka kaki zadružni ustanovi ugodnosti tega zakona radi poslovanja, ki ne bi bilo v skladu s predpisi tega zakona, je merodajno mišljenje pristojne revizijske zveze, končno veljavno pa Glavnog Zadružnog Saveza.

Čl. 70.

Na predlog Glavnog Zadružnog Saveza u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca se postavijo v vsak državni proračun potrebne vsote:

1. za revizijske posle Glavnog Zadružnog Saveza in zadružnih zvez;
2. za zadružno šolstvo, posebno pa za vzdrževanje visoke zadružne šole;
3. za vzdrževanje gojencev za zadružništvo;
4. za zadružno propagando;
5. za pospeševanje zadružne književnosti in znanosti;
6. za ustanavljanje in podpiranje novih zadrug, posebno produktivnih;
7. za nastavljanje zadružnih inštruktorjev, posebno za produktivne zadruga;
8. za dovoljevanje brezobrestnih posojil za organizacijo zadružne industrije in zadružnega eksporta.

Čl. 71.

Oni odstotek dohodka razredne loterije, ki je v zakonu o državni razredni loteriji predviden za zadružništvo, se oddaja Glavnemu Zadružnom Savezu Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca u Beogradu za zadruga, za zveze in za Glavni Zadružni Savez.

Čl. 72.

Država vodi nadzorstvo nad delom zadrug, zvez in Glavnog Zadružnog Saveza.

V to svrhu se sestavi pri ministarstvu za poljedelstvo in vode posebna komisija, ki jo tvorijo po en zastopnik ministarstva za poljedelstvo in vode, finančnega ministarstva in ministarstva za trgovino in industrijo.

Pravilnik za to komisijo predpišejo sporazumno in po zaslišanju predloga in mišljenja Glavnog Zadružnog Saveza omenjena tri ministarstva.

To nadzorstvo se nanaša samo na pravilno izvrševanje določb zakona in zadružnih pravil, v računskem pogledu pa samo na one vsote, ki jih država daje zadružništvu na razpolago.

IX. Prehodne določbe.

Čl. 73.

Zadruga in zveze, ki so obstajale, predno je stopil ta zakon v veljavo, so dolžne najkasneje v dveh letih svoja pravila in svoje delo spraviti v sklad s tem zakonom.

Čl. 74.

Od dne, ko stopi v veljavo ta zakon, se ne morejo gospodarske zadruga ustanavljati po dosedanjih zakonih o zadrugah.

Čl. 75.

Dve leti po tem, ko stopi v veljavo ta zakon, nehajo veljati za vse gospodarske zadruga sledeči zakoni:

1. zakon o kmetijskih in obrtničkih zadrugah z dne 3. decembra 1898 bivše kraljevine Srbije;
2. zakon o osvoboditvi kmetijskih zadrug od plačevanja poštne taks z dne 4. oktobra 1899 bivše kraljevine Srbije;
3. zakon o podpiranju kmetijskih zadrug z dne 26. januarja 1900 bivše kraljevine Srbije;

4. trgovski zakon, zakonski člen XXXVII: iz 1875 bivšega ogrsko - hrvatskega državnega zbora, v kolikor se nanaša na gospodarske zadrugе;

5. zakonski člen XXIII: 1898 o kreditnih in produktivnih zadrugah bivšega ogrsko - hrvatskega drž. zbora;

6. trgovski zakon za Bosno in Hercegovino, objavljen od deželne vlade za Bosno in Hercegovino z dne 24. junija 1883 št. 4172/III, v kolikor se nanaša na gospodarske zadrugе;

7. zakon z dne 9. aprila 1873, št. 70 drž. zak. o gospodarskih in pridobitnih zadrugah bivše Avstrije;

8. zakon z dne 1. junija 1889, št. 91 drž. zak. o pristojbinskih ugodnostih za hranilna in posojilna društva bivše Avstrije;

9. zakon z dne 10. junija 1903, št. 133 drž. zak. o reviziji pridobitnih in gospodarskih zadrug in drugih društev bivše Avstrije, in

10. čl. 262 fin. zak. za proračunsko leto 1922/23 kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca.

Čl. 76.

Kakor hitro kaka gospodarska zadruga spravi svoja pravila in svoje poslovanje v sklad s predpisi tega zakona, veljajo za njo v vsem določbe tega zakona.

Gospodarske zadrugе, ki ne postopajo po predpisu člena 73 tega zakona, bodo od pristojnega sodišča razpuščene.

Čl. 77.

Uredba o nabavnih zadrugah drž. uslužbencev in o Zvezi nabavnih zadrug državnih uslužbencev z dne 5. decembra 1921. l. s tem zakonom ni tangirana razun, v kolikor se na Zvezo nabavnih zadrug državnih uslužbencev razteza določba člena ... tega zakona.

Čl. 78.

Ta zakon stopi v veljavo, ko ga kralj podpiše in ko se razglasi v „Službenih Novinah“.

Spremembe v stanju slovenskih zadrug v l. 1922.

1. Vpisane so bile:

29. Stavbena zadruga »Delavski dom« v Mostah pri Ljubljani, r. z. z. o. z. (dež. kot trg. sod. Ljubljana);

30. Hranilnica in posojilnica v Adlešičih, r. z. z. n. z. (okrož. kot trg. sod. Novo mesto);

31. Unter - Mießtaler Spar- und Darlehenskassen - Verein, r. z. z. n. z. (okrož. kot trg. sod. Maribor);

32. Spar- und Darlehenskassen-Verein für die Ortsgemeinde Prävali, r. z. z. n. z. (okrož. kot trg. sodišče Maribor);

33. Unterdrauburger Spar- und Darlehenskassen-Verein für die Ortsgemeinde Unterdrauburg u. Umgebung (Lavamünd und Leifling), r. z. z. n. z. (okrož. kot trg. sod. Maribor);

34. Gospodarska zadruga poštnih nameščencev v Ljubljani, r. z. z. o. z. (dež. kot trg. sod. Ljubljana);

35. Jugoslovanska hranilnica in posojilnica v Mariboru, r. z. z. o. z. (okrož. kot trg. sod. Maribor);

36. Mlekarska zadruga v Ribnem, r. z. z. o. z. (dež. kot trg. sodišče Ljubljana);

37. Hranilnica in posojilnica v Brusnicah, r. z. z. n. z. (okrož. kot trg. sod. Novo mesto);

38. Zadruga elektrarna v Makolah, r. z. z. o. z. (okrož. kot trg. sod. Maribor);

39. Lesna zadruga v Šmartnem na Pohorju, r. z. z. o. z. (okrož. kot trg. sod. Maribor);

40. Kmetijsko društvo Bitinj pri Kranju, r. z. z. o. z. (dež. kot trg. sod. Ljubljana);

41. Hranilnica in posojilnica pri Mariji Snežni na Velki, r. z. z. n. z. (okrož. kot trg. sod. Maribor);

42. Produktivna zadruga čevljarjev vojnih invalidov v Celju, r. z. z. o. z. (okrož. kot trg. sod. Celje);

43. Pašniška zadruga v Poljanah, r. z. z. o. z. (okrož. kot trg. sod. Celje);

44. Pašniška zadruga za Prihovo, r. z. z. o. z. (okrož. kot trg. sod. Celje);

45. Zadruga elektrarna v Ormožu, r. z. z. o. z. (okrož. kot trg. sod. Maribor);

46. Brodska zadruga pri Sv. Martinu pod Vurbergom, r. z. z. o. z. (okrož. kot trg. sod. Maribor);

47. Gospodarska zadruga v Črmošnjicah, r. z. z. o. z. (okrož. kot trg. sod. Novo mesto);

48. Posojilno društvo občin Lokavec, Rožnigrund, Trata, Vratna vas, Vratni vrh, r. z. z. n. z. (okrož. kot trg. sod. Maribor);

49. Krojaška produktivna nakupovalna in prodajalna zadruga v Celju, r. z. z. o. z. (okrož. kot trg. sod. Celje);

50. Stavbena, gostilniška, kavarniška in mesarska zadruga »Rudarski dom« v Trbovljah, r. z. z. o. z. (okrož. kot trg. sod. Celje);

51. Živinorejska zadruga v Predosljih, r. z. z. o. z. (dež. kot trg. sod. Ljubljana).

2. V likvidacijo so stopile:

4. Živinorejska zadruga na Polici, r. z. z. o. z. (okrož. kot trg. sod. Novo mesto);

5. Spar- und Darlehenskassenverein, r. z. z. n. z. v Koprivniku. Zadruga se je razpustila po likvidaciji (okrož. kot trg. sod. Novo mesto);

6. Konzumno društvo rudarjev za Hrasnik, Dol in Ojstro, r. z. z. o. z. (okrož. kot trg. sod. Celje);

7. Hranilnica in posojilnica v Rogatcu, r. z. z. n. z. (okrož. kot trg. sod. Celje);

8. Posojilnica v Šoštanju, r. z. z. n. z. (okrož. kot trg. sod. Celje);

9. Posojilnica za Sv. Rok ob Sotli, r. z. z. n. z. (okrož. kot trg. sod. Celje);

10. Gospodarsko društvo pri Dev. Mariji v Polju, r. z. z. o. z. (dež. kot trg. sod. Ljubljana);

11. Kmetijsko društvo v Šmarci, r. z. z. o. z. (dež. kot trg. sod. Ljubljana);

12. Strojna zadruga v Mednu, r. z. z. o. z. (dež. kot trg. sod. Ljubljana);

13. Prva produktivna zadruga ljubljanskih krojačev, vpisana z. z. o. z. (dež. kot trg. sod. Ljubljana);

14. Kmečka hranilnica in posojilnica v Narapljah, r. z. z. n. z. (okrož. kot trg. sod. Maribor);

3. Izbrisane so bile:

14. Gozdna zadruga za Blejski kot v Gorjah, r. z. z. o. z. (dež. kot trg. sod. Ljubljana);

15. Obrtno pomožno društvo, r. z. z o. z., vsled razdružitve (dež. kot trg. sod. Ljubljana);

16. Kmetijsko društvo v Borovnici, r. z. z o. z., vsled razdružitve (dež. kot trg. sod. Ljubljana);

17. Prva produktivna zadruga ljubljanskih krojačev v Ljubljani, r. z. z o. z., vsled razdružitve (dež. kot trg. sod. Ljubljana);

18. Kmetijska nabavna in prodajna zadruga v Prečni, r. z. z o. z., vsled končane likvidacije (okrož. kot trg. sod. Novo mesto);

19. Bikorejska zadruga pri Sv. Vidu nad Valdekom, r. z. z o. z., vsled izvršene likvidacije;

20. »Samopomoč«, gospodarska zadruga javnih nameščencev in upokojencev za sodni okraj Kozje, r. z. z o. z., vsled izvršene likvidacije (okrož. kot trg. sod. Celje);

21. Živinorejska zadruga v Mekinjah, r. z. z o. z., v likvid. vsled razdružitve (dež. kot trg. sod. Ljubljana);

22. Živinorejska zadruga v Stari Loki, r. z. z o. z., v likvidaciji vsled razdružitve;

23. Živinorejska zadruga v Čemšeniku, r. z. z o. z., v likvidaciji vsled likvidacije in razdružitve (dež. kot trg. sod. Ljubljana);

24. Živinorejska zadruga v Tomišlju, r. z. z o. z., v likvidaciji, vsled končane likvidacije (dež. kot trg. sod. Ljubljana);

25. Spar- und Vorschuß-Verein Weitenstein, r. G. m. u. H., v likvid. v Vitanju, vsled izvršene likvidacije (okrož. kot trg. sod. Celje).

JANKO LEŠNIČAR:

Vprašanje „graških“ naložb.

1. Historijat zadeve.

Ob državnem prevratu l. 1918 je bilo včlanjenih večje število zadrug na Spodnjem Štajerskem pri graškem »Verbandu der landwirtschaftlichen Genossenschaften in Steiermark«. Kreditne zadrug — vseskozi same rajfajznovke — so bile po svojih pravilih, ki jih niso smele brez »Verbandovega« dovoljenja spremeniti, primorane naglagati vse svoje blagajniške preostanke

pri »Verbandu«. V vseobčem metežu novembra 1918 niso te zadrug odpovedale članstva pri »Verbandu« in tudi niso — razun ene — dvignile svojih naložb. Ko se je pričel vsled svečane proglasitve ujedinjenja Srbov, Hrvatov in Slovencev dne 1. decembra 1918 položaj bistriti, so začele te rajfajznovke članstvo pri »Verbandu« odpovedovati in nekatere so skušale priti do svojih naložb. A graški »Verband« je že z 21. novembrom 1918 vpeljal odpovedne roke in sicer zelo trde. Za izplačilo do K 3000 — je veljal rok 8 dni, za izplačilo K 5000 — 14 dni, do K 10.000 — en mesec, za izplačilo K 20.000 — rok dveh mesecev, nad K 20.000 — pa je odredil rok 3 mesecev. Uradno potrdilo graškega »Verbanda« o teh odpovednih rokih imam pri rokah. Do konca l. 1918 so pristopile k naši celjski Zvezi samo 3 »Verbandove« rajfajznovke (Dobova, Sladka gora in Polensak). Pri slednjih dveh smo še nekaj obrokov njihovih naložb v Gradcu rešili. Druge posojilnice so prihajale k Zvezi začetkom in tekom leta 1919. Položaj glede dvigov v Gradcu pa se je poostiril s 1. februarjem 1919, ko je bila o priliki žigosanja staroavstrijskih kron izdana prepoved uvoza staroavstrijskih kron in tudi prepoved nakazil v teh kronah v našo državo. Nemška Avstrija je na to našo prepoved odgovorila z enako odredbo, uveljavljeno z dnem 1. marca 1919. Med tem časom se je delala v Versaillesu mirovna pogodba in pričakovali smo splošno, da se bode tam ta zadeva rešila. Rešila se je sicer na papirju za nas ugodno vtoliko, da bi nam Avstrija morala izplačati naložbe ali po kurzu, ki ga je imela avstrijska krona v Curihu 29. oktobra 1918, ali pa po pogodbi, ki bi jo medsebojno napravili. Ko se je zvedelo začetkom septembra 1919 o tem določilu, so avstrijski zavodi dali takoj svojim jugoslovanskim upnikom naložbe v nežigosanih staroavstrijskih kronah na razpolago. To je storil tudi graški »Verband« napram svojim bivšim članicam in ustavil 20. septembra 1919 obrestovanje. Upali smo, da bo v versailski pogodbi določena reparacijska komisija na Dunaju tudi te zadeve rešila. Naši

upi se niso izpolnili. Med tem je lezel kurz nemško-avstrijske krone istotako kakor kurzi vseh srednjeevropskih valut neprestano navzdol in pogrezali smo se v celi Srednji Evropi nevzdržno v gospodarsko močvirje. Rešilna roka iz zapadne Evrope je izostala. Ko smo to videli, smo začeli dvomiti o ugodni rešitvi vprašanja »graških« naložb. Začeli smo pisati vloge na razna uradna mesta v Ljubljani, delali smo statistiko za statistiko — na kolike urade, bi danes že skoraj ne vedel več našeti. Z vladne strani se je ustanovila pri Jadranski banki v Ljubljani neka famozna družba »Repatria«, ki je tudi nabirala še naravnost od zadrug statistične podatke o naložbah in je obljubovala vrnitev — ostalo je pa samo pri zaračunanju mastnih odvetniških stroškov.

Posledice nedvignjenih in neobrestovanih graških naložb so se prvič pokazale v jasni luči v bilancah za l. 1920. Pokazale so se že tu in tam bilančne zgube, pokazalo se je, da neobrestovanje graških naložb vzame zadrugam ves zaslužek, kateri je bil drugače namenjen za krepljenje rezerv in ki bi ga te posojilnice nujno rabile za odplačilo vojnih posojil, s katerimi so bogato obdarjene. L. 1921 je šlo še dalje: nekatere posojilnice so morale celo začeti z najemanjem kreditov za izplačilo starih vlog in so morale po večini ustaviti vsako izdatnejše kreditno poslovanje, ker niso imele več dovolj obratnega kapitala.

Bilo je jasno, da je odpomoč nujna. Poleg samopomočne akcije, o kateri poročam kasneje, intervenirali smo maja 1921 pri raznih poslanskih klubih v Beogradu in v poljedelskem ministrstvu. Isto nam je nasvetovalo vlogo na finančno ministrstvo, v kateri smo prosili skupno z Zadružno Zvezo v Ljubljani za brezobrestno državno posojilo v iznosu graških naložb vse dotlej, dokler se to vprašanje popolnoma ne razčisti. Finančno ministrstvo ni dalo odgovora, vsled česar smo se obrnili ponovno na poljedelsko ministrstvo, da nam izposluje rešitev. Ista se nam je z dopisom z dne 24. jan. 1922 sporočila in sicer je rešilo finančno ministrstvo našo prošnjo tako, da

vsled zmanjšanja budžeta ni mogoče dovoliti takega kredita.

Gori omenjena reparacijska komisija je odrekla. Ker je pa potrebna ureditev medsebojnih terjatev med našo državo in Avstrijo, so se že enkrat pričeta gospodarska pogajanja med našo državo in Avstrijo začetkom letošnjega leta v Beogradu nadaljevala in je došlo do zaključka, da bi se naj medsebojna poravnava izvršila na bazi 35%. To bi bilo za naše zadrage nesprejemljivo in obrnili smo se znova na poljedelsko ministrstvo in na gospoda ministra Pucelja kakor na gospoda kabinetnega šefa Štiblerja, ki sta se že prej za celo zadevo živo zanimala, za odpomoč. Predlagali smo troje: 1. Naj bi poljedelsko ministrstvo vplivalo na gospodarska pogajanja z Avstrijo v tej smeri, da se izplačajo naložbe v polnem obsegu z obrestmi vred. 2. Da se do rešitve tega vprašanja dovoli zadrugam brezobrestno posojilo do višine graških naložb proti njihovem jamstvu. 3. Da naj dovoli poljedelsko ministrstvo iz virov, ki mu stoje na razpolaganje, vsaj enkratno podporo za dosedanje obrestne izgube. Nato je g. minister Pucelj odredil anketo v Celju dne 6. avgusta 1922, poslal na njo našega starega prijatelja g. kabinetnega šefa Štiblerja. O rezultatu te ankete govorim kasneje.

2. Sanacijski načrt.

Pod utisom gori omenjene neugodne rešitve finančnega ministrstva in na podlagi skušenj iz sanacijskih akcij pod staro državo smo začeli misliti tudi na samopomoč. Že v okrožnici, ki smo jo razposlali dne 3. febr. 1921 smo v zadnjem odstavku poudarjali, da naša tedanja, ne poznejša in tudi sedanja akcija ne znači, da nam je državna pomoč že zasigurana. Ravno v naši državi, kjer imamo toliko vojnih škod, ki so doslej še le po svojem najmanjšem delu poravnane, je ta predmet jako težko z uspehom obravnavati. Zato bode, kakor smo omenili v preje citirani okrožnici, vprašanje samopomoči igralo važno vlogo. Moramo si obdržati pred očmi, ako nečemo samih sebe spravljati v zmotu, da so tudi zadrage navzlic vsem svojim

idealnim nalogam vendarle zasebna podjetja, ki delajo na lasten riziko. Z ozirom na svoje delo imamo sicer pravico do polne pomoči države, osobito še, ker smo brez lastne krivde oškodovani, ne smemo pa držati rok križem. Zato treba predvsem marljivega dela. Treba bode zbiranja vlog in članov. Udati se v usodo brez krepkega dela v tej smeri nikakor ne bode kazalo. V kolikor je ta naša okrožnica imela številčni uspeh, ne moremo dokazovati, v splošnem se je opazalo, da prizadete posojilnice niso zgubile zaupanja, načelstva vztrajajo in nam iz tega razloga ni treba obupavati.

Dalje smo šli z okrožnico z dne 28. januarja letošnjega leta. Tam smo omenili izrecno, da skoro gotovo ni pričakovati iz Gradca polnega kritja terjatev. Zato smo nasvetovali 1. brezobrestne garancijske vloge, ali v kolikor iste ne bi bile mogoče, 2. garancijska posojila. V prvem slučaju bi naj vložili člani načelstev in nadzorstev in tudi premožnejši zadrugarji pri zadrugi brezobrestne vloge, ki bi bile neodpovedljive toliko časa in v takem razmerju, kakor bi se dosegla povrnitev denarja iz Gradca in državno doplačilo. Napravile bi se ali nove vloge ali bi se zaprle že obstoječe vloge v ta namen. Te vloge bi se vračale iz nastopajočih dobičkov in, kakor sem že rekel, v razmerju z vrnitvami iz Gradca in z državnimi podporami ali doplačili. Enako bi se postopalo pri posojilih, samo da bi se tam morale plačevati obresti kakor da bi se posojila v resnici prejela; odpisi bi se vršili od dolžne vsote.

Taka ureditev bi, če bi se izvedla v polnem obsegu, mahoma odstranila vse neugodne posledice graških naložb; ako bi se izvedla le deloma, bi bil i to dragocen prispevek za ozdravljenje prizadetih zadrug.

Uspeh te akcije ni bil zadovoljiv; deloma se je posrečilo v slučaju Ruše, popolnoma v slučaju Rogatec; ena posojilnica (Sv. Barbara v Halozah) si je opomogla s prodajo posestva; pri eni (Cven) se morda posreči spojiti sanacijo posojilnice z likvidacijo tamošnjega kmetijskega društva. Drugod nismo ničesar opravili, izvzemši Sv. Trojico,

kjer je obljubilo načelstvo in nadzorstvo sanacijski prispevek po K 30.000⁰⁰-. Sv. Miklavž pri Ormožu je le malenkostno prizadet, ker je pravočasno dvignil svojo naložbo in je ostal v Gradcu naložen samo rezervni zaklad.

Sporodno z našo akcijo pri poljedelskem ministrstvu in pri g. poljedelskem ministru v spomladi leta 1922 smo pozvali vse zadrage, naj se tudi same obrnejo s sličnimi predlogi na ministrstvo in na razne parlamentarce, da našo akcijo podpirajo. V kolikor so to posamezne zadrage izvršile, nam ni podrobneje znano. Znano mi je pa, da so posamezni gg. poslanci lansko leto tudi sami zbirali take podatke in se za stvar zanimali. Bili so to posebej gg. Drofenik, Mermolja in Pušenjak, ki jim bodi na tem mestu za trud izrečena posebna zahvala.

3. Anketa v Celju dne 6. avgusta 1922 in njen rezultat.

To anketo je sklicala Zadružna Zveza v Celju sporazumno z Zadružno Zvezo v Ljubljani in to na izrečno naročilo poljedelskega ministrstva, katero je bilo tudi, kakor sem že omenil, na njej po g. načelniku in kabinetnem šefu g. ministra Pucelja, Milošu Štiblerju uradno zastopano. Pred anketo je naša Zveza poleg vabila k udeležbi pozvala tudi vse zadrage, naj skličejo seje načelstva in nadzorstva, na katerih bi se naj sklepalo, kako in kaj bi mogle posamezne zadrage za sanacijo prispevati. Odgovori so došli od vseh zadrug, so pa bili vsi več ali manj negativni. Povdarjala se je le v njih nujnost rešitve tega vprašanja potom državnega doplačila. Dve zadrugi ste svetovali, naj bi se v sanacijske svrhe zvišala obrestna mera na kredite za 1%.

Od prizadetih 26 posojilnic jih je poslalo na to anketo svoje zastopnike 14 in sicer Sv. Marjeta pod Plujem, Sv. Lovrenc v Slov. gor., Sv. Barbara v Slov. gor., Sv. Vid pri Planini, Marija Snežna na V., Zdole, Sladka gora, Ruše, Sv. Trojica v Slov. gor., Kapele, Dobrova, Cven, Bizeljsko in Žetale. Poleg zadrugarjev sta se udeležila ankete tudi poslanca gg. Drofenik in dr. Vekoslav Kukovec.

Na podlagi rezultata te ankete je napravila celjska Zveza (in istotako za svoje članice tudi Zadružna Zveza v Ljubljani) na poljedelsko ministrstvo dne 25. avgusta 1922 sledečo vlogo:

Po naročilu gospoda ministra poljoprivrede i voda se je vršila v Celju anketa vseh posojilnic podpisane Zveze, ki imajo še pri »Verband-u der landwirtschaftlichen Genossenschaften« v Gradcu naložen svoj odvišen denar. Te ankete se je udeležilo Ministarstvo poljoprivrede i voda po načelniku gospodu Milošu Štiblerju, Zadružna Zveza v Celju in Zadružna Zveza v Ljubljani po svojih zastopnikih ter 14 prizadetih zadrug po svojih odposlancih. Po referatu ravnatelja Lešničarja in po eks-pozeju, ki ga je podal k temu vprašanju načelnik ministrstva gosp. Miloš Štibler, je anketa ugotovila sledeče:

1. Kar se tiče Zadružne Zveze v Celju, je prizadetih 17 rajfajznovk z glavnico po K 3,038.114'91 in obrestno zgubo do

1. septembra 1922 po K 500.380'95 torej skupno za . . . K 3,538.495'86 Poseben izkaz se prilaga pod A). K izkazu se pripomni, da so računane 5% obresti od 1. julija odnosno od 20. septembra 1919 do 1. septembra 1922, kakor je kateri zadrugi ustavil »Verband« obrestovanje.

2. Prizadete zadruge, ki so bile pred prevratom članice »Verbanda« v Gradcu, niso smele po § 62 b svojih pravil nikjer drugod nalagati svoje odvišne gotovine, kakor pri »Verbandu«. Ker so imele vse te zadruge enaka pravila, prilagamo v dokaz le en vzorec pod B).

3. Smatra se za dokazano, da zadruge niso mogle pravočasno dvigniti vseh svojih naložb v Gradcu, ker je glasom pod C) priloženega dopisa zgoraj imenovani »Verband« upeljal že 21. novembra 1918 odpovedne roke, vsled katerih je bilo mogoče rešiti le neznatne svote do 1. februarja 1919, ko je bil vsled žigosanja starih avstrijskih bankovcev v naši državi prepovedan vsak uvoz kron iz Avstrije, bodisi po gotovini, bodisi z nakazili. Dne 1. marca je potem prepovedala še Avstrija odkazila starih naložb v Kraljevino Srbov, Hrvatov in Sloven-

cev, o čemer prilagamo kot dokaz tudi eno od »Verbandovih« obvestil pod D).

4. Ugotavlja se, da bi morale vse prizadete zadruge likvidirati, ako bi ne prišle do svojih graških naložb, kar bi povzročilo celemu zadružništvu v nekdanji Spodnji Štajerski ogromno moralno in materialno škodo.

5. Prosi se ponovno Ministarstvo poljoprivrede i voda, da priskoči tem zadrugam na pomoč in jih reši sigurnega pogina.

Na podlagi teh ugotovitev in svojih prejšnjih vlog prosi podpisana Zadružna Zveza v Celju, da bi se ji nakazala gori imenovana vsota po K 3,538.495'86 v svrhu porazdelitve med posamezne zadruge po priloženem izkazu (pod A), ki je omenjen že zgoraj pod točko 1.

Obenem se Zveza v svojem, kakor v imenu svojih članic najiskrenejše zahvaljuje Ministarstvu poljoprivrede i voda za ponovno izkazano naklonjenost in za izjavo, da bo ta za slovensko zadružništvo tako usodepolna zadeva v najkrajšem času končana.

Na to vlogo Zveza do danes ni dobila odgovora — in kakor stvari stojé, ni na kako rešitev še tako hitro upati. Človek bi moral biti v naših razmerah, kjer je v splošnem tako malo smisla za rešitev gospodarskih vprašanj, naravnost prerok, da bi mogel le približno vedeti, kako bode rešitev navedene vloge izpadla in če bode vlada svojo besedo, ki jo je v Celju po svojem zastopniku dala, tudi držala.*

Stvar je pa nujna — zato ne morem drugače, nego da nasvetujem prizadetim zadrugam, naj si prečitajo še enkrat drugo poglavje te razprave in okrožnico naše Zveze z dne 3. febr. 1922 ter naj znova resno razmišljajo o sanacijski akciji v okvirju svojega delokroga. Nič ne dé, če se doseže tudi le delen rezultat. Nekaj olajšav je na ta način že doseženih — in pred vsem zadrugi omogočeno živahnejše delo. Zadružniki nismo bili nikoli vajeni druge pomoči kakor one iz samih

* Člankarjev dvom je bil zelo opravičen, ker izgleda, da bodo zadruge dobile samo 32% svojih naložb, drugo bodo pa morale kriti same. Pomoč vlade obstoja zopet iz — obljub.

sebe in iz svojega dela. Ako se spomnimo tega dejstva, nam tudi ne bode težko lotiti se sanacijskega dela. V posameznih slučajih pa bode našim članicam Zadružna Zveza v Celju rada na razpolago s potrebnimi nasveti in delom.

JANKO LEŠNIČAR:

Zvišujmo deležno glavnico!

Valutarne odredbe, ki jih je povzročil preobrat in — slaba naša gospodarska politika, so decimirale tudi rezervne zaklade in deležne glavnice naših posojilnic. Težko se stori človeku, če vidi, da ima ena ali druga posojilnica po prepisu v dinarje namesto prejšnjih K 100.000 — le še Din 25.000 — rezervnega zaklada. Premisliti je namreč treba, da so onih K 100.000 — zbirali člani načelstva z varčnim gospodarstvom in pač tudi z lastno požrtvovalnostjo dvajset let — sedaj se je pa ta nekdanji zlati rezervni zaklad spremenil v četrtinsko svoto papirnatih dinarjev! Treba bode novih skrbi in novega dela, da se poveča zadružna rezerva za slučaje zgub, ki lahko končno zadenejo tudi zadruge z najbolj previdnim gospodarstvom.

Istotako so uničene tudi deležne glavnice. Na eni strani vsled ravnokar omenjenih valutarnih odredb, na drugi strani pa vsled tega, ker je ostala večina zadrug pri starih nizkih deležih, ki danes faktično ne pomenjajo ničesar. Je sicer res, da deleži ne morejo tvoriti dovoljnega jamstva pri kreditnih zadrugah, temveč da je glavno jamstvo za vloge in druge obveznosti neomejena zaveza. Toda kratko premišljevanje o deležni glavnici nam pokaže sledeče: 1. Deležna glavnica je najbolj stabilen in povrh tega še navaden neobratovan denar pri kreditni zadrugi. Dvig deležev je že po zadružnem zakonu in pravilih vezan na gotovo daljšo odpoved. Največkrat pa stranke deleže puste pri zadrugi in se malodane ne brigajo za nje. 2. Vkljub neomejeni zavezi uživajo zadruge z lepimi rezervnimi fondi in visoko deležno glavnico višji kredit kakor zadruge s slabimi rezervami in malimi deleži.

Ta dva razloga bi naj navajala naše kreditne zadruge, da bi zvišavale svoje deleže. V splošnem bi se morda dalo pravilo, da naj znašajo deleži v dinarjih istotoliko ko preje v kronah. Drugače bi pa naj postopala načelstva po svojih krajevnih razmerah in po razmerah dolžnikov. Prav dobro se da zvezati število, ozir. visokost deležev z višino posojila. Novi zadružniki bi

naj vplačali poleg jednega obveznega deleža še za vsakih Din 500— ali Din 1000— posojila po jeden nadaljnji delež. Ker znašajo deleži navadno Din 2'50, bi to ne značilo mnogo. Ako bi se pa deleži dvignili, potem je pa seveda treba drugega razmerja k posojilu.

Najbolje je, da zadruge na letošnjih občnih zborih spremene pravila

tudi glede deležev in naravno tudi glede pristopnine, ki jo bode treba v interesu jačenja naših rezervnih fondov istotako zvišati. Mnenja sem, da bi se dale z doslednim postopanjem pri zviševanju deležne glavnice dobiti lepe stalne vsote za delo v našem kreditnem poslovanju.

JANKO LEŠNIČAR:

Predlog za računanje uradnih stroškov za l. 1923.

Vedno množeci se upravni stroški posojilnic, pa najsi že bodo iste male ali velike, začasno silijo vsa načelstva, da mislijo na to, kako bi te stroške krile. To vse je dovedlo to tega, da sem sestavil po skali iz l. 1920 spodaj navedeni novi predlog, ki je, to moram poudariti, samo predlog, ter ga

more vsaka posojilnica spremeniti po svojih krajevnih in poslovnih razmerah. Osobito bi to veljalo za nastavke pri vlogah in malih posojilih. Ako bi bil morebiti kako stvar prezrl, bi bil prav hvaležen našim zadružnim strokovnjakom za dopolnitev.

I. Hranilne vloge.

- | | |
|---|--------|
| 1. Hranilne knjižice, začasno | Din 4— |
| 2. Vinkulacije vlog | » 1— |
| 3. Devinkulacije vlog | » 1— |
| 4. Uradni izpisek vloge od Din 5— do | » 10— |
| 5. Računanje rentnine in invalidskega davka po zakonu. | |
| 6. Popolno izplačilo vloge do 2 ⁰ / ₀₀ , (to je dva od tisoč) najmanj | » —50 |
| 7. Prenos vloge na drug zavod | » 5— |
| 8. Inkaso tujih hranilnih knjižic od Din 2— do | » 5— |
| po visokosti zneska. | |
| 9. Položnice in provizija čekovnega urada po vsakokratnem predpisu istega urada. | |

II. Posojila.

a) Menična.

- | | |
|---|--------|
| 1. Zadružne knjižice, začasno | Din 4— |
| 2. Informacije, ako so potrebne, najmanj | » 5— |
| 3. Izplačilo menice do 2 ⁰ / ₀₀ , najmanj | » 5— |
| 4. Opomin | » 3— |

b) Osebni kredit in vknjižbe.

- | | |
|---|--------|
| 1. Knjižica in informacija kakor zgoraj. | |
| 2. Dolžno pismo (brez kolekov), začasno | Din 2— |
| 3. Uradni stroški, razni (brez eventuelnih faktičnih izdatkov) | » 5— |
| 4. Evidenčni stroški za požarne in življenske police pr. kom. in leto | » 5— |
| 5. Izplačilo in opomin kakor zgoraj. | |

III. Tekoči račun.

- | | |
|--|---------|
| 1. Pogodba in otvoritev | Din 10— |
| 2. Vsako pismo | » 3— |
| 3. Provizija od prometa 2 ⁰ / ₀₀ . | |
| 4. Izvlečki | » 10— |
| 5. Eventuelni drugi stroški kakor zgoraj, po tem, ali ima stranka v tekočem računu vlogo ali posojilo. | |

Kolekovanje registracijskih vlog.

Kolkovne takse iz začasnega zakona o državni trošarini, taksah in pristojbinah z dne 27. junija 1921 so se tekom časa spremenile oziroma tudi zvišale. Posebno merodajne so spremembe, objavljene v »Uradnem listu pokrajinske uprave za Slovenijo« št. 154 z dne 31. decembra 1921, št. 2 z dne 9. januarja 1922 in št. 76 z dne 17. julija 1922.

Po dosedaj obstoječih predpisih je kolekovati registracijske prošnje sledeče:

1. Vloga kot taksa s kolkom po Din 3—, vrhutega pa še: a) če se prosi v isti za prvotni vpis v zadružni register ali za spremembo firme z Din 20—; b) za samo registracijo pravil Din 4—; c) za registracijo novih članov načelstva in za zbris odstopivših, za vsakega člana Din 5—; d) za vsako posamezno prilogo (ne glede na pole) Din 1—.

2. Na listinah (originalnih pravilih, prvih prošnjah za vpis zadruge i. t. d.) se kolekuje poverilo (sodnijska legalizacija vsakega podpisa) z Din 5—.

3. Sodnijska overitev prepisov listin, ki se prilagajo tem prošnjam, za vsak overjen prepis po Din 5—.

4. Za razglas kakoršnegakoli registracijskega vpisa v »Uradnem listu« le pridejati (v zavitku prilepiti na prošnji) kolek za Din 5—.

5. Prepis zapisnika občnih zborov v svrhu registracije se poverijo v smislu min. naredbe 23. maja 1895, drž. zak. št. 74 z dne 8. jun. 1895 z dotično klavzulo in podpisom načelnika in še enega člana načelstva (brez stampiljke) ter je to poverilo kolka prosto, pač

pa so kolkuje ta prepis kot priloga (glej 1, d).

Prepis zapisnika o ustanovnem občnem zboru, ki se predloži registracijskemu sodišču, pa mora biti overjen kakor predpisuje točka 5.

6. En izvod pravil (prepis), ki se mora poslati okrajnemu finančnemu ravnateljstvu ob priliki prve registracije, mora biti poverjen po točki 5.

7. Vse prošnje zadrug, ki so ustanovljene ali so spremenile pravila v smislu člena 262 finančnega zakona za leto 1922/1923, razglašena v »Uradnem listu« št. 105 z dne 7. okt. 1922 so kolkov proste, vendar se mora na dotičnih prošnjah in prilogah ta člen izrecno citirati na mestu, kjer bi se sicer morala nahajati nalepljena taksa v kolekih.

8. Za legalizacije podpisov in overitve prepisov, ki jih izvršijo notarji ali druge izvensodne oblasti, je plačati še dotične posebne pristojbine. Sodnijska legalizacija podpisov in overitev prepisov (ki jih zadruga sama preskrbi) so razun spredaj navedenih taks, brezplačne.

JANKO LESNIČAR:

Ujedinjenje slovenskega zadružništva.

V »Narodnem Gospodarju« z dne 15. sept. 1922 je priobčil predsednik »Zadružne Zveze« v Ljubljani, g. dr. Korošec članek pod naslovom »Nadaljni razvoj zadružništva«, v katerem razvija svoje misli o bodočih nalogah zadružništva v Jugoslaviji in Sloveniji ter prihaja do zaključka: »Potrebo za skupni nastop (zadružništva v Sloveniji v svrhu boljšega izvrševanja svojih nalog) se gotovo čuti v vseh slovenskih zadružnih krogih. Ta skupnost se sicer še ne bode dala uresničiti pri lokalnih zadružnih edinicah, ki so tvorbe različnih političnih in gospodarskih struj, pač pa pri višjih centralnih organizacijah. Čas in potreba sta tu, upajmo, da pride kmalu tudi razpoloženje. Pri nas ga ne manjka.«

Ta izjava je tako pomembna, da ne sme ostati brez odgovora. Da bi ne bilo kakega nesporazumljenja, izjavljam, da nimam kakega naloga ali pooblastila za ta odgovor od Zadružne Zveze v Celju. Govorim le kot zadružni delavec, ki mi mora biti o prvi vrsti pri srcu stvar, namreč napredek našega zadružništva in eo ipso gospodarski in socialni napredek našega naroda. Mislim tudi, da se mora stvar v javnosti razpravljati in se mora javnost na njo že popreje idejno pripraviti, predno bodo mogli poklicani in izvoljeni zastopniki slovenskih zadružnih zvez o ujedinenju govoriti in sklepati.

Reklo bi se skoraj nosili vodo v Savo, ako bi še skušal razpravljati o potrebi ujedinenja slovenskega zadružništva. Vsakdo, kdor le malo pogleda in preštudira naše gospodarske in socialne razmere, mora nujno priti na to misel. Vojne in poveljne razmere so osredotočile v malo rokah, ali praktično govorjeno, v par bankah skoraj vse naše narodno premoženje in pahnile večino našega naroda v bedo, v gospodarsko nazadovanje in gospodarsko suženjstvo. Žeja po bogastvu in razkošju grozi uničiti vse etične podlage našega zadružništva. Desetletja smo vzgajali ljudstvo k zadružnemu mišljenju — in zdi se mi skoro, da je bilo to delo zastoj. Pripovedovali smo ljudem, da ni le njihova gospodarska korist, temveč tudi njihova socialna dolžnost, da nalagajo svoje prihranke v male kmečke in trške posojilnice, ker omogočajo s tem zopet gospodarsko slabše stoječim sosedom, da si odpomorejo in žive vsaj človeka vredno življenje. Danes ustanavljajo banke svoje podružnice malone že v vsaki vasi in vlečejo z vsemi možnimi sredstvi ljudske prihranke nase, da z njimi delajo nezasišane dobičke in odirajo na stotisoče ljudi. Zadruga same še po večini dobro stoje in branijo svojo edvžno gotovino, ali propaganda za centralizacijo kmečkega denarja v naših zadrugah zastaja, z različnimi obrestnimi merami se zadruga dostikrat še med seboj pobijajo. Vsled cepljenja med razne zveze trpi, kakor rečeno, propaganda za nalaganje denarja pri posojilnicah, mehča se disciplina napram

zvezam in pospešuje se nastajanje klik po mnogih zadrugah, ki porabljajo vloge za špekulacijska posojila sebi in svojim prijateljem. Mi slabimo, banke pa v svoji moči napredujejo in ni več morda daleč čas, ko se bode moral tudi naš kmetovalec navaditi na bančne provizije pri kreditih ter plačevati za posojila obresti do 20 % in še več. Trgovci, obrtniki ali industrijalci še morda to breme prenesejo, ker se z veliko produkcijo in velikim obratom obrestno breme vendarle porazdeli in prevlači. Kmet pa tega storiti ne more in je že stara resnica, da visoke obresti od njegovih dolgov kmeta ubijejo. Enotna, trdo disciplinirana zadružna organizacija, enotno delo vseh zadružnih delavcev in iskrenih prijateljev našega naroda bi mnogo že obstoječega zla in mnogo bodoče gospodarske mizerije uničila in preprečila. To poglavje pa je sicer še dolgo.

Kreditno zadružništvo je pa šele prva etapa pri našem delu. Kje smo še glede nakupnega in prodajnega zadružništva, kje smo še glede produktivnega? V l. 1919 in 1920 smo napravili glede nakupnega in prodajnega zadružništva (o konzumnem zadružništvu niti ne razpravljam) nekaj korakov naprej. Ustanovile so se manjše in večje take zadruga, toda napredek njihov ne zadovoljuje. Manjka enotne, v vsakem oziru dobro urejene centralne organizacije, ki bi lahko parirala vsak udarec konkurence in bi zadovoljevala tako glede kvalitete kakor glede cen na blago. Na spodaj manjka zopet sistematične propagande in pouka. Strokovno zadružno časopisje je premalo razširjeno, dnevno in tedensko časopisje pa je deloma odvisno od bank in trgovine, deloma pa ne razpolaga niti z dovolj narodnogospodarsko naobraženim uradničkim perzonom, niti nima volje in prostora za ventiliranje takih vprašanj. V najbolj razširjenem našem gospodarskem listu »Kmetovalcu« ni propagandnih in poučnih člankov o zadružništvu. Morda radi ozirov na našo razcepljenost ... Pridemo zopet na zaključek glede kreditnega zadružništva: treba ujedinenja vseh sil, treba pritiska na celo naše časopisje, da nas enotno obrav-

Pakete in denarna pisma do 3 kg in Din 250— vrednosti dostavlja pošta na dom v vseh večjih krajih države. Brez ozira na težo in vrednost se dostavljajo paketi in denarna pisma v Celju, Ljubljani, Mariboru, Dubrovniku, Kotoru, Metkoviću in Splitu.

Pristojbina		za vrednost do		znaša	dostavnina	obvestnina	ekspresnina	obvestilo o nevročlj.
za težo do kg	znaša Din	za vrednost do Din		Din	Din	Din	Din	Din
5	8—	100—	1—					
10	20—	500—	2—					
15	30—	1000—	5—		3—	—30	5—	—25
20	40—	5000—	10—					
za vsakih nadaljnjih Din 1000—				1—				
Poštna spremnica (blanket)								Din —20

4 Vrednostna pisma.

Pristojbina		za vrednost do		znaša	dostavnina	obvestnina	ekspresnina
za težo	za vrednost do Din			Din	Din	Din	Din
kakor za	100—		1—				
priporočeno	500—		2—				
pismo iste teže	1000—		5—		2—	—30	2—
	5000—		10—				
za vsakih nadaljnjih Din 1000—				1—			

OPOMBA: Kjer se dostavljajo vrednostna pisma, se plača pri odpošiljavi dostavnina brez obvestnine, v krajih, kjer mora naslovljenec dvigniti pismo pri pošti, se plača pri odpošiljavi obvestnina brez dostavnine.

5. Brzjavne pristojbine.

Brzjavni blanket	Din —50
Najmanjša brzjavka stane (10 besed)	» 5—
sicer pa vsaka beseda	» —50
nujne brzjavke, vsaka beseda	» 150
» » najmanj	» 15—
plačan odgovor (10 besed RP) najmanj	» 5—
sicer pa za besedo	» —50
plačan odgovor nujno	» trikratno
potrdilo (priznanica)	» —50
privatne brzjavke se računajo od sobote 20. ure do ponedeljka 8. ure trikratno.	

Razun tega se zaračunajo posebej potnine, sporočila, kilometrine, če naslovljenec ni v kraju teleg. postaje.

Novi zakoni in naredbe.*

14. Kolkovanje meničnih golic.

Od 1. julija 1922 je dodatno kolkovanje meničnih golic dopustno samo v smislu čl. 13 taksnega in pristojbinskega pravilnika (Uradni list, št. 104 iz l. 1921); vporabljeni se smejo izključno, in sicer tudi ob tem dodatnem kolkovanju, samo monopolizirane menične golice nove emisije. (Uradni list, št. 53 iz l. 1922). Na to važno določilo opozarjamo vse posojilnice, ki se bavijo z meničnimi posojili. Gornja iz-

jema čl. 13. taksnega in pristojbinskega zakona se tiče menic za zneske preko 500.000 dinarjev, ki pa pri posojilničnem poslovanju praktično ne pridejo v poštev.

15. Taksa za listine, izdane v privatnem predmetu.

Generalna direkcija posrednih davkov je razglasila z razpisom št. 7778 z dne 18. maja 1922 (Urad. list, št. 61 z dne 10. junija 1922), da ako se pojavijo nekolkovane listine pri oblastih kot dokumenti, bodisi zaradi tožbe (pravde), bodisi radi zahteve zavarovanja itd., se smatra, da je bila taksa prikrajšana in mora stranka plačati poleg koleka petkratno kazen (§ 131 taksnega in pristojb. pravilnika,

Uradni list, št. 104 iz l. 1921). Treba torej paziti pri kreditnih pismih, ki se sedaj večkrat rabijo, najemniških in drugih pogodbah, dolžnih pismih itd.

16. Zakon o zavarovanju delavcev,

ki je važen osobito za naše produktivne, komzumne in druge nabavne zadrage, je priobčen v »Uradnem listu«, št. 62 iz l. 1922. Zadrage, ki so na tem vprašanju interesirane, si naj to številko »Uradnega lista« še naknadno nabavijo. Izvršilna naredba je pa bila priobčena v »Uradnem listu«, št. 70 z dne 30. junija 1922. Praktično bi bilo, da napravijo zadrage kratek izveček glavnih določil ter ga v poslovnih prostorih nabijejo.

17. Ustanovitev sveta za kmetijski poduk.

V »Uradnem listu«, št. 65 z dne 20. junija 1922 je naznanjena ustanovitev sveta za kmetijski poduk. V ta svet se imenuje za člana tudi predstavnik »Glavnog zadružnog saveza«. Želeti bi bilo osobito, da bi se ta svet, ako je že sestavljen, brigal za dober pouk v zadružništvu na kmetijskih šolah.

18. Uvoz obveznic za predvojna in vojna posojila bivše avstro-ogrske monarhije

je ministrski svet z odločbo z dne 12. maja 1922, D. br. 10.840 zopet dovolil in ukinil s tem prepoved uvoza z dne 8. avg. 1920, D. br. 3916. (Uradni list, št. 67 z dne 24. jun. 1922). Kar se tiče uvoza teh papirjev iz Avstrije, je odločba bez vrednosti, ker Avstrija izvoza ne dovoli, dokler se ne reši vprašanje sekvestrov in takozvanih starih naložb.

19. Zakon o pokojninskem zavarovanju

z naredbo o izpremembi plačilnih razredov je priobčen v »Uradnem listu«, št. 68 z dne 26. junija 1922. Nani se opozarjajo znova zadrage in njih nameščenci. Ob priliki re. uradnikov in tam opazili, da se pokojninsko zavarovanje nameščencev ni bilo dajeno. Naj se te zadeve uredijo v interesu zadrug, ki zapadejo lahko kaznim, in nameščencev. Statut Pokojninskega zavoda za nameščence v

*Ker naš list ne izhaja redno, bodo nekatere nižje navedene naredbe že nekoliko zastarele, vendar pa jih radi popolnosti in priročnosti navedemo. Op. ur.

Ljubljani se nahaja v »Urad. listu«, št. 103 z dne 4. okt. 1922.

20. Osnovna vloga pri čerkovnem uradu

znaša Din 100'— (določba ministrstva za pošto ni brzojav z dne 17. maja 1922, št. 22.222 »Urad. list«, št. 70 z dne 30. junija 1922).

21. Finančni zakon za leto 1922/1923 je priobčen v »Uradnem listu« z dne 9. okt. 1922. Važna so za naše zadruge sledeča določila:

1.) Invalidski davek se od onih vlog, čijih letne obresti ne znašajo več ko 100 dinarjev, sploh ne pobira. Do obrestnega iznosa po 666'66 Din znaša invalidski davek 2 Din. Do 1.666'66 Din letnih obresti znaša invalidski davek 6 Din, do 3.333'33 Din obresti 12 Din, do 6.666'66 Din letnih obresti 24 Din, do 9.999'99 Din letnih obresti 37 Din in do 16.666'66 Din letnih obresti 62 Din. Vloge, od katerih se plača samo po 2 Din invalidskega davka, se izkažejo skupno; višje vloge se izkažejo z vložnimi številkami posamezno. Tiskovine za napoved se dobijo pri Zadrugi Zvezi v Celju. Invalidski davek morajo plačati vse zadruge, če tudi so drugače oproščene davkov. Davek lahko plačajo ali zadruge same ali ga pa zaračunavajo po svoječasno danem navodilu vlagateljem.

2.) Posebno pridobitno odmerjata zadrugam na Kranjskem davčna administracija v Ljubljani, na Štajerskem davčno okrajno oblastvo v Mariboru. Davčne prijave in prizivi se izročajo pri navedenima oblastvoma. Pridobitna se odmerja še vedno po določilih II. poglavja zakona o osebnih davkih z dne 25. oktobra 1896, drž. zak. št. 220. (Kar je za današnje razmere silno neugodno. Op. uredn.)

3.) Izmera rentnine je ostala stara, to je torej 3 % od izplačanih ali kapitaliziranih obresti hranilnih vlog. Ta davek morajo plačati vse zadruge, tudi če bi bile davkov oproščene, ali če bi imeli davke, ali pa na račun vložnikov, če se davek pri izračunju obresti odtegne. Da se zadruge izognejo iztirjavanju, naj napovedo in plačajo ta davek takoj ob bilanci pri svoji davkariji.

4.) Rok za prizive je skrajšan na 15 dni.

5.) Važen za zadruge je člen 262 finančnega zakona za l. 1922/23, ki se glasi sledeče:

»Členi 95, 96 in 98 srbskega zakona o poljedelskih in obrtnih zadrugah se razširjajo na vso kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev ter veljajo za vse one zveze najmanj 20 zadrug in njih zadruge, ako tudi dotična zveza in njene zadruge po svojih štatutih ne dele članom ne zadrugne deleže dividend niti ne dajo članom svojih upravnih in nadzorstvenih odborov taniem, in vihu tega, ako se njih rezervni zakladi nikakor in nikoli se smejo deliti med člane. Ti pogoji oprostitve morajo biti zavarovani s štatuti zadrug tako, da se smejo izpremeniti samo z odobritvijo zvez; dotične zveze pa morajo take odredbe štatutov vzdrževati neizpremenjene tako glede sebe kakor tudi glede svojih zadrug. Do sedaj neplačani davki in takse tako opuščenih zvez in zadrug se ne izterjujejo.«

Opozorjamo na svojo tozadevno okrožnico z dne 20. oktobra 1922, na ustna in pismena navodila revizorjev in pojasnujemo na tem mestu še enkrat sledeče:

Ta člen finančnega zakona žal ni tako jase, da bi bil o posameznih določilih izključen vsak dvom. »Dividend« naše zadruge itak nikoli ne dele, temveč le obrestujejo tu in tam zadrugne deleže. »Tantijema« se deli, kolikor nam je znano, le pri dveh posojilnicah, za katere zavoda se pa ne ve, ali sta še zadruge ali pa že banki. Ali se lahko smatrajo za »tantijeme« nagrade, ki jih tu in tam dobe posamezni člani načelstev za svoje delo v zadrugi? Ali se mora ves čisti dobiček pripisati rezervnemu zakladu ali pa so dovoljeni darovi v dobrodelne in kulturne namene?

Pri nadaljnjem razmotrivanju bi se morda našlo še več nesoglasij z obstoječimi razmerami pri našem zadrugništvu. Prosili smo radi tega poljedelsko kakor finančno ministrstvo za uradno interpretacijo citiranega zakonskega člena. Rešitve ni in sedaj si moramo pomagati po lastem prevdaku

— oziroma uživamo te ugodnosti le vtoliko, kolikor to dopuščajo interpretanti čl. 262 pri naših davčnih oblastvih. Ti interpretanti se tudi že trudijo, da bi našim zadrugam kolikor možno otežkočali uživanje gori naštetih ugodnosti (V členu 95, 96 in 98 navedene ugodnosti so citirane na str. 40 te številke.) Tako je finančno okrajno ravnateljstvo v Mariboru mnenja, da smejo uživati davčno in pristojbinsko, prostost le one zadruge, čijih člani so samo kmetovalci ali samo obrtniki, češ da že ime samo »srbski zakon o poljedelskih in obrtnih zadrugah« to dokazuje. Če bode to mnenje v praksi obveljalo, je drugo vprašanje.

Najbolj praktično je, kakor smo že zadrugam sporočili z okrožnico dne 20. okt. 1922, da nam one zadruge, ki žele biti davkov in pristojbin proste, pošljejo semkaj svoja pravila, da potem nasvetujemo spremembe. Ker imajo zadruge različna pravila, je težko kar pausalne spremembe nasvetovati. Pri novih ustanovitvah je pa najboljše določila čl. 262 kar a priori upoštevati; doseže se v tem slučaju tudi brezplačna registracija.

22. Razveljavljeni koleki.

V »Uradnem listu« št. 111 z dne 26. oktobra 1922 je razglasila finančna delegacija, da so se pojavili falzifikati 10 in 20 dinarskih kolekov, vsled česar so bili dne 16. septembra 1922 doseđani 10 in 30 dinarski koleki vzeti iz prometa. Listine, ki bi bile po tem datumu z navedenimi kolki opremljene, se smatrajo za neveljavne.

23. Nova notarska tarifa

je priobčena v »Ur. listu« št. 112 z dne 28. oktobra 1922. Ker imajo osobito večje zadruge velikokrat z notarji posla, je dobro, da si to tarfo pregledajo.

24. Zakonita smrt krone.

V »Uradnem listu« št. 114 z dne 4. novembra 1922 je priobčen sledeči: »Zakon o končnem razmerju kronskega bankovca proti dinarskemu.« Čl. 1. Za bankovce Avstro-ogerske banke, ki so bili sprejeti kot naš nacionalni denar s tem, da so bili žigosani, potem kolkovani in nato zamenjani za kronsko-

dinarske bankovce po razmerju: 4 kolkovane krone za 1 dinar, se določa kot stalno in končno razmerje krone proti dinarskemu bankovcu: 4 krone za 1 dinar, po katerem se je tudi zamenja izvršila. Čl. 2. Ta zakon stopi v veljavo takoj po razglasitvi v »Službenih Novinah.«

S tem je usoda krone definitivno zapečaten in sanj o repariranju razmerja 1:4 konec. Konstatirati treba, da je naša ožja domačija definitivno zgubila s tem tri četrtine svojega premoženja.

25. Raba dinarske veljave v trgovskih knjigah.

Ministrstvo za trgovino in industrijo je odredilo z določbo VI št. 4.493 z dne 30. sept. 1922, da morajo vsi zavodi, ki so zavezani javnemu polaganju računov, voditi po 1. januarju 1923 svoje knjige v dinarski veljavi. (»Ur. list« št. 115 1922.)

26. Olajšave za prevoz žita v Slovenijo.

Ministrstvo za promet je izdalo, dne 3. oktobra 1922, pod št. 30. 162 sledeči pravilnik o olajšavah za prevoz žita v pasivne kraje, med katere spada tudi Slovenija:

Čl. 1. Po odločbi ministrstva za promet se dovoljujejo olajšave znižane železniške tarife za 3000 vagonov zrnate hrane in mlinskih izdelkov. Za zrnato hrano in mlinske izdelke se računi tarifa, ki je veljala do dne 30. junija t. l. (popust 33 %).

Čl. 2. Pravico do olajšave znižane tarife imajo samoupravna telesa, občine, zadrage in druge ustanove, ki se bavijo s preskrbovanjem življenskih potrebščin v pasivnih krajih ob kontroli vlade v omenjenih poslih.

Čl. 3. Tarifna olajšava se uporablja samo, če je tovorni list naslovljen na ustavo, ki se bavi s preskrbovanjem pasivnih krajev ter je pod kontrolo vlade.

Čl. 4. Tovornemu listu se mora priložiti potrdilo (unikat), izdano po ministru za socialno politiko, v katerem je označeno, da je pošiljka določena za preskrbovanje pasivnih krajev. Potrdilo mora biti žigosano in numerirano tudi po ministru za promet. Duplikat potrdila, istotako žigosan in

numeriran po ministrstvu za promet, mora prejemnik, preden prevzame blago, izročiti postaji.

Čl. 5. Če unikat potrdila ni priložen tovornemu listu ali če se duplikat ne predloži ob izdaji pošiljke, se zaračuni celotna vozna.

Čl. 6. Potrdila, predpisana za znižano tarifo, izdajajo: Za Srbijo in Črno goro ministrstvo za socialno politiko (oddelek za javno pomoč), za druge pokrajine pa odseki oddelkov za socialno politiko v Zagrebu, Sarajevu, Splitu in Ljubljani.

Čl. 7. Potrdila za tarifno olajšavo veljajo do dne 1. avgusta 1923.

27. Kurz avstro-ogrskega kovanega drobiža.

Avstro-ogrski kovani denar po 10 in 20 vinarjev iz niklja in pakfonga se je izenačil s kovanim drobižem po 10 in 20 para, železni 20 vinarski novci pa so izenačeni s 5 parskimi kovanimi novci naše države. (»Uradni list« št. 128 z dne 19. decembra 1922.)

Nekaj o vlogah za vpis v zadrugi register.

Kako hitro se je na občnem zboru sklenila sprememba v načelstvu ali v pravilih, je sestaviti vlogo za vpis te spremembe v zadrugi register pristojnega okrožnega kot trgovskega sodišča. Ker se večina zadrug obrača v vsakem takem slučaju na nas za pojasnila in za sestavo prošnje, podajemo v naslednjem tozadevna navodila s prošnjo, da si prizadete članice to številko »Zadruga« tako shranijo, da jo bodo imele v slučaju potrebe na razpolago. V bodoče na tozadevno vprašanje ne bomo več podajali pojasnil, temveč se bomo sklicevali le na ta članek.

Tiskovina za registracijske vloge se dobi pri Zadrugi Zvezi v Celju. Na prvi strani te tiskovine je zgoraj izpolniti z »okrožno«, ali pri onih članicah, ki spadajo pod ljubljansko sodno okrožje, z »deželno« ter sedež sodišča. Nižje, na prostoru s petimi črtami, se piše natančen naslov vlagajoče ali proseče zadruga, čisto spodaj pa število prilog

k vlogi. Navadno je priloga le prepis zapisnika o občnem zboru. Če gre le za spremembo v načelstvu, se »2. za vpis spremembe pravil« črta. Na drugi strani je v prvi na praznopolnjenem prostoru vstaviti zlog »iz«, ako se je sprememba sklenila na izrednem občnem zboru, sicer se potegne le vodoravna črtica, v drugi vrsti se izpolni datum dotičnega občnega zbora ter po besedi »izstopil« odgovarjajoče z ozirom na število izstopivših članov načelstva, v tretji vrsti in eventuelno v nadaljnjih dveh je navesti imena in funkcije izstopivših članov načelstva, v šesti se naj spopolni stavek z ozirom na število novih članov. Na vrste, numerirane z »1. 2. 3. i. t. d.« je spisati ime, poklic in natančno bivališče novoizvoljenih članov in sicer tako, da se za vsakega člana porabi le ena vrsta, dočim ostane druga vrsta z besedilom »ki bo podpisoval sledeče«: prosta za podpis dotičnika pred sodnim uradnikom ali notarjem. Čež vse ostale nerabljene črte se potegne poševna črta. Na tretji strani se pri prošnjah za spremembo samo v načelstvu potegne v drugi vrsti po »§§« vodoravna črta, dočim se v nasprotnem slučaju navedejo (samo številkom) spremenjeni paragrafi pravil, za »Prosim torej: Kr.« se zopet vstavi »okrožno« ali »deželno«, kakor na prvi strani, na sledečem prostoru za izpolnitev se navedejo zopet ista imena kakor na drugi strani; v tretji in sledečih dveh vrstah, po besedah »in vpisati novoizvoljene ... član ... načelstva gg.« pa one na numeriranih črtah na drugi strani navedene člane načelstva ter njih funkcije. V zadnjem odstavku je eventuelno neodgovarjajoče (»vpisati spremembo pravil«) črtati, nakar se prošnja datira in podpisuje v smislu določbe pravil (štambilja, podpisi dveh že registriranih članov načelstva).

S tako izpolnjeno vlogo se podajo na najbližje okrajno sodišče vsi novoizvoljeni člani načelstva v svrhu, da oddajo tam pred sodnim uradnikom svoj podpis. Ako Zadruga v smislu § 262 finančnega zakona za l. 1922/3 ni sploh kolkov oproščena, morajo vzeti seboj tudi toliko kolkov, kakor sledi iz članka v tej številki »Zadruga« pod naslovom

»Kolekovanje registracijskih vlog«. Po izvršenem uradnem potrdilu o pravilnosti lastnoročnih podpisov ali legalizaciji istih se priloži prošnji še prepis zapisnika dotičnega rednega ali izrednega občnega zbora. Ta prepis se mora dobesedno strinjati z izvirnikom ter morata na koncu prepisa to istinitost potrditi dva že registrirana člana načelstva (navadno načelnik in njegov namestnik) z lastnoročnimi podpisoma, toda brez štampljike, pod sledečim: »Midva podpisana N. N. posestnik v, in N. N. posestnik v, potrjujeva kot člana načelstva Hranilnice in posojilnice v registrovane zadruge z omejeno zavezo, z ozirom na ministrsko naredbo z dne 23. maja 1895, drž. zak. št. 74 z dne 8. junija 1895, da se ta (delni) prepis zapisnika o občnem zboru natanko strinja z izvirnikom (oziroma z dotičnimi točkami izvirnika)«. Dostaviti se mora datum in sledita zgoraj omenjena dva podpisa. —

Prošnji za registracijo novoustanovljene zadruge je priložiti razun zgoraj navedenega poverjenega zapisnika še izvirna pravila in en poverjen prepis istih. Postopanje pri prvotni registraciji novo ustanovljenih zadrug preskrbi v vsakem slučaju Zadružna Zveza sama, vsled česar ne navajamo glede tega nadaljnjih podrobnosti.

Po registraciji spremembe pravil mora zadruga poslati takoj en izvod popravljenih pravil svojemu pristojnemu okrajnemu oblastvu. Ta izvod pravil je kolka prost.

Sklicanje občnih zborov, njih vršitev in sestava zapisnika o občnih zborih.

Kakor hitro se napravi pri zadrugi letni zaključek in bilanca, je treba misliti na sklicanje občnega zbora. Termin, do katerega se občni zbor mora obdržati, je več ali manj točno določen v pravilih in je različen. Denarne zadruge, ustanovljene po Zadružni Zvezi v Celju, imajo večidel na pr. določbe v svojih pravilih, da morajo sklicati občni zbor do konca marca, pridobitne gospodarske zadruge

zopet do 30. junija, dočim predpisujejo pravila zadrugam, za katere veljajo vzorna pravila graškega »Verbanda«, vršitev občnega zbora v spomladi. Vsaka zadruga se mora termina, določenega v svojih pravilih, točno držati.

Vabilo na občni zbor mora obsegati dan, uro in kraj, kjer se vrši občni zbor ter dnevni red. Vse to se določi prej v načelstveni ali skupni seji. Posebno važnost je polagati na sestavo dnevnega reda. Občni zbor more namreč veljavno sklepati le o onih predmetih, ki jih je obsegal dnevni red na vabilu. Pravila sicer navajajo več predmetov, vendar pa nobena pravila ne morejo predvidevati vseh možnosti, ki morejo v življenju zadruge postati predmetom občnega zbora, zato se jih v tem oziru ni mogoče točno držati. Dnevni red je pred vsem odvisen od materiala, ki se je za občni zbor nabral tako z ozirom na določbe pravil, vsled potrebe, nastale iz poslovanja zadruge in z ozirom na zadevne zakonite določbe. Kar se tiče ozira na pravila, se je treba vprašati, če je že potekla doba, za katero je bilo izvoljeno zadružno načelstvo ali nadzorstvo, da se v danem slučaju stavijo na dnevni red volitve. Semkaj spada tudi točka »poročilo načelstva in nadzorstva o preteklem poslovnem letu«, ki se mora vsako leto staviti na dnevni red občnega zbora ter »čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora in njega odobritev«.

Predmeti dnevnega reda, katere je rodila poslovna potreba, so najrazličnejši. Oglejmo si glavne: spremembe obrestne mere, nastavitve ali odstavitev uradnikov in določitev njih plač, določitev najvišjega zneska, do katerega sme odbor dovoljevati posojila (velja po večini le za bivše članice graške Zveze), sprememba pravil, odstavitev načelstva, reševanje sporov v zadrugi, pristop k Zadružni Zvezi ali kaki drugi zadrugi z omejeno zavezo ter odstop od nje, nakup ali prodaja nepremičnin, likvidacija zadruge itd. Zakonite določbe, na katere se je treba ozirati pri sestavi dnevnega reda, so: odobritev računskega zaključka, čitanje revizijskega poročila, poraba dobička, kritje zgube itd.

Način, kako se vabilo na občni zbor razglasi, določajo tudi pravila. Ti načini so zelo različni. Nekatera zadruga mora razglasiti v izrecno določenih listih, druga v časopisih, ki jih prej določi načelstvo ali skupna seja, tretja z nabitjem vabila na pisarniški ali občinski deski, četrta z oznanilom pred cerkvijo, z dopisi itd., itd. Za vsako zadrugo je edino tisti način razglasenja merodajen, katerega ji predpisujejo pravila. Kakor je to dejstvo samoposobi razumljivo, opažamo vendarle, da se proti tej določbi pravil največkrat greši in celo od strani takih zadrug, katere vodijo dolgoletni odborniki, izkušeni zadrugarji. Pri tem opozarjamo, da zadruge z nepravilnim sklicanjem občnega zbora riskirajo vsaj to, da jim registrsko sodišče sklepe občnega zbora razveljavi ter zahteva novo sklicanje, s čemur nastanejo zadrugi nepotrebni stroški, osobito če so vložile predlog za registracijo kake spremembe v pravilih ali načelstvu. Nepravilno sklicanje pa zelo lahko dovede tudi do sporov v zadrugi, da ne govorimo o drugih neugodnostih, ki lahko iz tega nastanejo.

One zadruge, ki po svojih pravilih lahko v slučaju nesklepčnosti kakega občnega zbora zborujejo in pravoveljavno sklepajo eno uro pozneje, morajo na vsakem vabilu na občni zbor dostaviti še sledečo klavzulo: **Opomba.** Ako bi ta na uro sklican občni zbor ne bil sklepčen, se vrši eno uro pozneje drug občni zbor z istim dnevnim redom in na istem prostoru, kateri občni zbor sklepa veljavno, ne glede na število navzočih članov.

Pravila v največ slučajih določajo tudi, koliko dni se mora vabilo objaviti pred vršitvijo občnega zbora. Ta medčas znaša po navadi 8 dni.

Ob napovedanem času in na razglašenem prostoru otvori občni zbor predsednik. Kot takega določajo pravila razen izjemnih slučajev načelnika zadruge, ali v slučaju neizogibnega zdržka istega, njegovega namestnika. Le ako je občni zbor sklicalo nadzorstvo iz razloga, ker ga načelstvo v nujnem slučaju ali na zahtevo v pravilih določenega števila članov ni hotelo sklicati, ali če gre za razsojanje

obtožb načelstva ali slično, predseduje občnemu zboru predsednik nadzorstva. Otvori se občni zbor z običajnim pozdravom na navzoče, na kar je konstatirati, da se je občni zbor pravilno sklical (tukaj je navesti tozadevne točne podatke: v številki . . . tega in tega lista z dne . . . ali slično) ter da je sklepčen, ker je navzočih toliko in toliko udov. Število navzočih, ki je potrebno za sklepčnost zadruga, določajo pravila in znaša pri večini naših članic deseti del članov zadruga, pri nekaterih pa peti del. To število pa zadostuje pri zadrugah z našimi vzornimi pravili le tedaj, če ne vsebuje dnevni red sklepanja o razpustu zadruga, pri bivših članicah graške Zveze pa v slučaju, da ne gre za spremembo pravil in za razpust zadruga. Za ta izjemna slučaja je potrebna večja udeležba; večina se zahteva pri prvi skupini zadrug dvotretinska udeležba, pri zadrugah, bivših članicah graške Zveze, pa polovica vseh članov zadruga. Po konstataciji pravilnega sklicanja in sklepčnosti občnega zbora preide predsednik na razpravo dnevnega reda. Ako pa je predsednik ugotovil, da se ni zbralo za sklepčnost občnega zbora potrebno število udov, se je ravnati zopet po zadevnem določilu pravil. Na podlagi te določbe se pri enem delu zadrug vrši drug občni zbor eno uro pozneje, na kar se je opozorilo že na vabilu. Na občnem zboru take zadruga le prekine predsednik prvo zborovanje s pozivom, da se udeležniki istega po preteku ene ure zopet zberejo v svrhu, da se more vršiti drug občni zbor. Pri prvih zadrugah pa, ki morajo v slučaju nesklepnosti prvega občnega zbora drugega na novo sklicati, se nesklepčen občni zbor zaključi in se konstatira to v zapisniku. Pri ponovnem zborovanju se postopa natančno tako, kakor pri prvem sklepčnem občnem zboru, razen s to razliko, da se pri ponovnem zborovanju ni treba ozirati na število navzočih članov.

Pri obravnavanju dnevnega reda se reši točka za točko. Kot prva točka stoji navadno čitanje in odobritev zapisnika o prejšnjem občnem zboru. Kot druga točka dnevnega reda je navadno poročilo načelstva in nadzorstva za

preteklo poslovno leto. V tem poročilu poda načelnik ali v njegovi odsotnosti načelnikov namestnik podatke o gibanju članstva, o gibanju vlog, posojil in naloženega denarja, koliko sej se je vršilo v preteklem letu, vzroke napredovanja ali nazadovanja poslovnih uspehov, kaki so izgledi za tekoče poslovno leto in tako dalje. Po končanem poročilu mora predsednik vprašati navzoče, če želi kak udeleženec k istemu kaj pripomniti, sicer da poročilo na glasovanje. Ko je zbor to poročilo odobril, poroča predsednik nadzorstva o poslovanju načelstva: da je nadzorstvo toliko in tolikokrat pregledalo poslovanje v zadrugi, da je to in to grajalo, da je našlo gotovino vselej v redu, da je pregledalo računski zaključek, ga primerjalo z vsemi prilogami ter ga našlo v popolnem redu. Iz tega razloga predlaga, da podeli občni zbor načelstvu odvezo.

Kot nadaljna točka dnevnega reda je navadno odobritev računskega zaključka za pretečeno leto ter even. razdelitev dobička oz. pokritje zgube. Ako ni dala zadruga računskega zaključka tiskati ali razmnožiti v svrhu razdelitve med člane, se isti v celoti prečita pred občnim zborom ter se važnejše postavke podrobneje raztolmačijo n. pr. takole: koncem predloženega bilančnega leta je znašalo stanje hranilnih vlog toliko, v obravnavanem poslovnem letu se je toliko na novo naložilo, toliko dvignilo, tedaj so vloge koncem pretečenega leta narasle ali padle za toliko in toliko. Vzroke je navedel že prej član načelstva v svojem poročilu. Ista primera se napravi glede posojil in naloženega denarja, ozir. izposojil. Glede naloženega denarja je navesti zavode, pri katerih je naložen in po kaki obrestni meri. Specificirajo se tudi do podrobnosti upravni stroški s primerno utemeljitvijo nenavadnih stroškov (potnih, podpor, nagrad itd.). Iz računa izgube in dobička se povdarja razlika med zasluženimi in dolgujočimi obrestmi, utemelje odpisi, glede bilančnih postavk se opozori na eventualne zneske, ki so potrebni nadaljnjih odpisov itd. ter se končno stavi predlog za porabo dobička. Pri posojilnicah rajfajz-

novkah ter ostalih zadrugah, ki so po svojih pravilih dolžne pripisati čisti dobiček v celoti rezervnemu zakladu, se to dejstvo le konstatira, dočim mora pri zadrugah s pravico delitve dobička občni zbor storiti sklep o načinu razdelitve. Navadno se od dobička določi v prvi vrsti primeren odstotek za obrestovanje deležev za dobrodelne namene, za stvaritev posebnih fondov za kurzne ali drugačne predvidevajoče zgube, za eventualne nadaljne odpise od dvomljivih bilančnih postavk itd. En del se mora zmiraj določiti za pripis k splošni rezervi, ker ta pri nobeni zadrugi ni tako močna, da bi ne prenesla nadaljnjih dotacij.

V slučaju, da je bilanca zadruga končala z izgubo, jo je odpisati od rezerve. Ako pa bi rezerva ne zadostovala za popolno kritje, mora odbor s pomočjo Zveze pravočasno izdelati načrt za sanacijo zadruga, katerega je predložiti občnem zboru v odobritev. Da ohrani odbor zadrugi zaupanje med ljudstvom in jo obvaruje eventualno pred polomom, naj prevzame zgubo na sebe, to se pravi, naj člani načelstva sorazmerno porazdele zgubo med seboj in jo pokrijejo. To lahko storijo na ta način, da podpisajo veljavno garancijsko izjavo, da jamčijo solidarno za izirljivost zgube z obrestmi vred s celim svojim premoženjem. To garancijsko pismo izroči zadruga Zadrugi Zvezi v depot. Garancijska svota se kot taka vstavi med aktiva v bilanco in se od nje vsako leto odpiše iz čistega dobička. To je ena možnost kritja zgube. Druga obstoji v tem, da odborniki vplačajo zgubo takoj v enakih delih, zadruga se pa napram njim zaveže, da jim bo te svote vračevala iz dobička. Ta drug način je za današnje nesigurne valutne razmere bolj priporočati. Kajti visoke zgube zadruga ne more kriti v enem ali dveh letih iz dobička, daljšo vrsto let trajajoča zaveza pa vsebuje nevarnost, da pride do realizacije v času, ko bo denar predstavljal znatno višjo vrednost in bi torej obvezanec veliko težje plačal, kakor ob času, ko je prevzel obvezo. Pri drugem načinu je pa ravno narobe: odborniki

bi plačali zgubo takoj v slabi valuti, povrnili bi jim pa zadruga to garancijsko posojilo čez leta v dobrem denarju. Seveda pomeni tako plačilo za posameznika, posebno ako je slabše situiran, večjo ali manjšo žrtev, ker mora plačati nekaj, od česar ni imel nikake koristi. Toda s tem momentom, ko je sprejel kak član zadruga izvolitev v načelstvo, je tudi prevzel odgovornost na sebe za redno vodstvo poslova v zadrugi. Če se je pa torej tako slabo gospodarilo v zadrugi, da je nastala večja zguba, je vsak posamezni odbornik na tej zgubi vsled zanemarjanja svojih dolžnosti napram zadrugi sokriv, tedaj tudi dolžan nositi breme za kritje take zgube. Za slučaj, da se odbor nikakor ne more odločiti za kritje zgube, se predloži, kakor že zgoraj omenjeno, občnemu zboru načrt za porazdelitev zgube med člane. Tukaj gre po navadi še veliko težavneje, ker se zadrugniki s popolno pravico izgovarjajo, da zadene krivda za neuspeh odbor. Vendar je pa treba predložiti navzočim udom naravnost pogubonosne posledice za vsakega posameznega za slučaj otvoritve konkurza. Če se občni zbor tudi po tem še ne more odločiti za predlog in je izključena vsaka možnost mirne poravnave, mora načelstvo takoj po občnem zboru naznaniti konkurz zadruga.

Pri obravnavanju revizijskega poročila se isto z eventualnimi dostavki Zadrugne Zveze dobesedno prečita. Potem poroča predsednik nadzorstva o korakih, ki jih je podvzelo načelstvo za odpravo nedostatkov in ugoditev revizorjevim ozir. Zvezinim zahtevam. Radi morebitnih pojasnil je otvoriti o poročilu debato, ki se mora vzeti na zapisnik.

Pri volitvah se je treba natančno držati zadevne določbe pravil. Nekatera predpisujejo volitve po listkih, druga z vzklikom ali dviganjem rok, večina pravil pa omogoča oboje ozir. prepušča odločitev občnemu zboru. Stavi se tozadevni predlog. Istotako določajo pravila število glasov, potrebnih za izvolitev. V svrhu, da se morejo člani pogovoriti med seboj glede volitev, prekine predsednik za

nekaj minut zborovanje. Pri volitvah z vzklikom predlaga potem kak ud volilno listo, ki jo da predsednik na glasovanje. Voli se načelstvo, ločeno od nadzorstva. Števca glasov, katera določi predsednik občnega zbora, ugotovita, če je za listo glasovalo zadostno število glasov. Pravilno izvoljeni odborniki morajo izjaviti, da izvolitev sprejmejo. Večidel se izvolijo stari odborniki. Zatorej so nekatere zadruga mnenja, da dokler ne nanese potreba spremembe, sploh volitev ni potrebna, dasiravno je poslovna doba odbornikom že potekla. Posebno se to rado prakticira glede nadzorstva. Tako naziranje je seveda pogrešno. Vodstvo ne more zmiraj natančno vedeti, če si udje ne želijo sami kake spremembe v odboru, zatorej jim morajo dati v predpisanih intervalih možnost za udeležitev njihovih pravic.

Sprememba pravil je le redek slučaj pri zadrugi. Je produkt izgleda na izboljšanje poslovnega uspeha ali iz poslovnih ozir. nastala potreba ali posledica zakoniti hoziroma oblastvenih odredb. N. pr. zvišanje deležev v svrhu povečanja več ali manj stalne obratne glavnice, ki omogoča večji dobiček, ali pri zadrugah, ki ne uživajo davčnih prostosti, za znižanje donosnosti v davčnem oziru, prilagoditev pravil novim zakonitim določbam za doseg davčnih in pristojbinskih prostosti, znižanje števila odbornikov vsled pomankanja porabnih oseb za dopolnitev predpisanega števila članov, oziroma zvišanje tega števila radi boljše razdelitve dela pri zadrugi. Potreba spremembe pravil vsled ukaza oblasti je nastala n. pr. v l. 1910 in 1911, ko je finančno ravnateljstvo zahtevalo, da spremene rajfajzenovke tisto določbo pravil, ki ureja pripadnost premoženja, preostalega po likvidaciji kake zadruga.

Sočasno je aktualna sprememba pravil v onih točkah, ki nasprotujejo določbam § 262 finančnega zakona za l. 1922/23. Te določbe predvidevajo protest vseh davkov in pristojbin za one zadruga, ki ne dajejo dividend, ki ne obrestujejo deležev, ki v nikakoršni obliki ne dele čistega dobička, kojih odborniki ne dobivajo v kakor-

šnikoli obliki tantijem, ki pripadajo zvezam z najmanj dvajset članicami in kojih pravila dovoljujejo spremembo tukaj navedenih določb pravil le s predhodnim odobrenjem Zadrugne Zveze. Rajfajzenovke, ki hočejo postati deležne oprostitev od kolkovanja zadolžnic, registracijskih prošelj in slično, morajo v gornjem smislu spremeniti svoja pravila. Zadruga, bivše članice graške Zveze morajo spremeniti razventega pravila še v vseh onih točkah, ki se nanašajo na graško Zvezo v tem smislu, da vstavijo na njeno mesto »Zadrugna Zveza v Celju, registrovana zadruga z omejeno zavezo«. Rajfajzenovkam, kakor tudi vsem ostalim vrstam zadrug pa je priporočati konečno spremembo pravil še v svrhu zvišanja deležev. Opozorjamo tozadevno na poseben članek v tej številki »Zadruga« pod naslovom »Zvišajmo deležno glavnico«.

Vsako besedilo spremembe pravil mora biti točno stilizirano, da odgovarja popolnoma svrhi, v dosego katere se je zadruga odločila za spremembo pravil. Zategadelj priporočamo, da se zadruga obrnejo pred vršitvijo občnega zbora na Zadrugno zvezo v svrhu pravilne stilizacije za spremembo določenega besedila ter priložijo dopisu en izvod pravil z vsemi prejšnjimi spremembami. Na občnem zboru se potem dotično besedilo predloži v odobritev ter se natančno vpiše v zapisnik. Za veljavnost sklepa je potrebno predpisano število glasov.

Vzorna pravila graške Zveze dajejo občnemu zboru nekoliko večjo kompetenco kakor pravila po vzorcu slovenskih zvez. Omenimo tukaj zvišanje obrestne mere, določitev najvišjega zneska, do katerega sme načelstvo in onega, do katerega sme nadzorstvo dovoljevati posojila, dočim sme čez to mejo dovoljevati posojila le občni zbor. Dasi ima ta slednja določba to slabo stran, da se premalo varuje uradna tajnost, ima nje točno upoštevanje vendar to dobro, da se zadruga ne more pri enem zadrugniku preveč zadolžiti, temveč mora dovoliti le manjša posojila, pa teh zato več osebam.

Ta meja se mora praviloma določiti vsako leto znova. Vendar pa se te določbe skoro pri nobeni prizadeji

zadrugi ne izpolnjuje več, temveč si pomagajo nekatere na ta način, da pustijo že izplačana posojila naknadno odobriti od občnega zbora, dočim nekatere niti tega ne store. Te slednje svarimo pred takim omalovaževanjem pravil, ker prevzema načelstvo skupaj z nadzorstvom s tem odgovornost za zgubo pri kakem posojilu popolnoma na sebe in so člani teh organov dolžni tako zgubo kriti iz svojega. Občni zbor določi tak najvišji znesek po razmerju razpoložljivega denarja. Tozadevni predlog mora iziti iz odbora. Pri tej priliki svarimo vsako zadrugo pred prezadolževanjem in pred posojevanjem v špekulativne svrhe. Bolje manjši zaslužek, pa tisti siguren, kakor pa momentani visok obrestni dobiček, pozneje pa izguba glavnice. Vsaka zadruga skušaj izhajati z denarjem, nabranim z vlogami. Izposojilo kjerkoli podraži silno poslovanje in ne prinese osebam, za katere je namenjeno, nobene koristi.

Obrestno mero si uravnaj zadruga po krajevnih razmerah in po visokosti obrestovanja naloženega denarja. Kalkulira se naj tako, da ni potrebna sprememba med letom, ker to povzroča precej dela in truda.

Kako je postopati pri sklepanju o likvidaciji zadruge, o tem tukaj ne bomo razpravljali. Prvič so taki slučajji zelo redki, drugič pa itak vsaka zadruga prej vpraša za svet svojo Zvezo, predno se za tak korak odloči.

Kot zadnja točka dnevnega reda so zmiraj slučajnosti, da se da zborovalcem prilika za kaka pojasnila, ki so sicer v zvezi z zadrugo, a niso tangirale nobene izmed obravnavanih točk. Pri tej priložnosti se tudi more skleniti sklicanje drugega občnega zbora, ako se je pokazala potreba ter datum vršitve istega.

Po končani debati se zahvali predsednik za lepo uspelo zborovanje ter zaključil občni zbor.

Ker se zapisniki vobče, posebno pa še ti o občnih zbora, pišejo čestokrat zelo površno, podajemo v naslednjem vzorec, kako se zapisnik sestavi:

»Zapisnik

o občnem zboru Hranilnice in posojilnice v . . . , registrovane zadruge

z neomejeno zavezo, ki se vrši v nedeljo dne 24. februarja 1923 ob 10. uri dopoldne v pisarniških prostorih.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobritev zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Čitanje revizijskega poročila.
4. Odobritev računskega zaključka za leto 1922.
5. Razdelitev čistega dobička.
6. Volitev načelstva in nadzorstva.
7. Sprememba pravil.
8. Slučajnosti.

Predsednik g. N. otvori ob določenem času občni zbor, pozdravi navzoče ter konstatira, da je bil ta občni zbor pravilno sklican v št. 1 lista »Zadruge« z dne 15. januarja 1923 ter da je sklepčen, ker je izmed 1500 deležev in 298 članov zastopanih 350 deležev po 35. članih. Za zapisnika imenuje člana načelstva g. N. Nato preide na dnevni red.

Ad 1.

Tajnik prečita zapisnik o zadnjem občnem zboru, kateri se odobri.

Ad 2.

Poročilo o poslovanju načelstva poda predsednik sledeče: Cenjeni zborovalci! Poslovno leto 1922 je končalo v znamenju velikega povpraševanja po denarju. Za posojila je zaprosilo 214 oseb, od katerih pa je načelstvo moralo odkloniti nad polovico. Izplačali smo le 89 novih posojil v skupnem znesku po 46.500 dinarjev. Med odklonjenimi je velika večina raznih lesnih ali drugih prekupčevalcev ter prošnjikov, ki nam niso mogli nuditi dovolj garancij in ki so rabili denar v spekulacijske namene. Posojilne prošnje smo reševali v 30 načelstvenih sejah ter v osmih skupnih sejah. V slednjih smo obravnavali prošnje za zneske nad 15.000 dinarjev. Delo načelstva pri tem ni bilo lahko. Oglašali so se zelo dobri prošnjiki, a za visoke vsote, ki so nam dali razumeti, da jim lahko računimo najmanj 3 % nad našo obrestno mero za posojila. Dasiravno bi si zavod s takimi posojili svoj dobiček lahko znatno zvišal, smo vendarle morali odkloniti vse prošnje nad 50.000 dinarjev, da smo mogli na eni strani zadostiti vsem potrebam gnotno šibkejših prosilcev,

ki so pa vsled njihove treznosti in pridnosti bili vredni posojila in so nam nudili tudi dobre poroke, na drugi strani pa smo morali paziti, da ne zabijemo preveč razpoložljivega denarja, ker bi sicer lahko prišli pri dvigih vlog v zadrego. S tem bi pa lahko zgubili zaupanje pri vložnikih. Tudi vloge so se močno dvigale, znamenje, da med ljudstvom zmiraj bolj primanjkuje denarja. Kljub temu pa so še vloge zmiraj presegale dvige, kar, bodemo slišali pri obravnavanju računskega zaključka. Na novo smo sprejeli tekom lanskega leta 45 članov s 305 deleži. Izstopilo pa je 16 članov, deloma vsled smrti, deloma vsled odpovedi. Koncem leta je naraslo število udov torej na 285 z 1350 deleži v skupnem znesku po 27.000 Din.

V imenu nadzorstva poroča predsednik istega g. Y ter navaja, da je nadzorstvo v štirih sejah in sicer z dne 5. marca, 11. junija, 20. septembra in 2. decembra pregledalo vse poslovanje načelstva in zadruge sploh. Pri prvi preskušnji blagajne ni našlo denarnih listkov, vsled česar je naročilo načelstvu, da jih v bodoče spisuje, kar je načelstvo tudi točno storilo. Pri preskušnji knjig nismo našli nobenih nepravilnosti, temveč smo se prepričali, da so se vodile vselej tekoče in pravilno. Zadolžnica in menica ni manjkala nobena; posojila so s poroki zadostno krita. Za nekaj malo hipotečnih posojil, ki jih je posojilnica do zadnjega pregledovanja dala, nudijo zastavljene nepremičnine zadostno varnost. Zaostalih obresti za več kakor eno plačilno dobo posojilnica nima. Tudi ostalo poslovanje smo našli v redu, kar bode razvidno tudi iz revizijskega poročila. Zategadelj predlagam občnemu zboru, da da načelstvu absolutorij s pohvalo.

Sprejeto.

Ad 3.

Revizijsko poročilo prečita zadrugi tajnik od točke do točke, nakar izjavi predsednik nadzorstva, da je odbor v skupni seji z dne 15. okt. 1922 storil potrebne korake za odpravo v poročilu konstatiranih nedostavkov. Manjkajoči podpisi v zapisnikih so se že pri tej priliki preskrbeli,

naložen denar se je takoj od drugih zavodov prenesel ves na Zvezo, manjkajočo pristopno izjavo št. 225 je dotičnik že podpisal, za menice se je naložila posebna skadenčna knjiga, dočim bo o zvišanju deležev sklepal današnji občni zbor.

Revizijsko poročilo kakor tudi izvajanja predsednika nadzorstva vame občni zbor odobruje na znanje.

Ad 4.

Tajnik prečita računski zaključek za leto 1922 in pojasni posamezne postavke, pri čemer opozarja na znatno napredovanje napram letu 1921. Predsednik nadzorstva poroča, da je nadzorstvo pregledalo računski zaključek, ga primerjalo s pripomočki in knjigami ter ga našlo v popolnem redu. Občni zbor nato računski zaključek odobri.

Ad 5.

Predsednik nadzorstva poroča nadalje, da je skupna seja z dne 20. febr. 1923 izdelala načrt za razdelitev dobička po Din 40.560'30 ter predlaga občnemu zboru, da ta načrt sprejme. Glasi se:

Za dijaško kuhinjo v Celju	Din	1000'—
» » podporno društvo	»	5000'—
» Vošnjakov sklad Zvezi	»	202 80
» Podporni » »	»	202 80
» bilančna dela	»	1000 —
» 5 ⁰ / ₀ obrestovanje delež.	»	1350'—
» dotacijo rezervnega zaklada za kurzne zgube	»	10.000'—
dočim se ostanek po	»	21.804 70
pridene splošni rezervi.		

Občni zbor sprejme ta predlog
brez debate enoglasno.

Ad 6.

Predsednik opozori navzoče, da je funkcijska doba članom načelstva in nadzorstva potekla, vsled česar so potrebne nove volitve. Pozove občni zbor, da se izjavi, če želi, da se voli z vzklikom ali po listkih. V prvem slučaju mora to občni zbor veljavno skleniti. Na predlog člana N. N. sklene občni zbor enoglasno, da se vrše volitve z vzklikom. Nato prekine predsednik za pet minut zborovanje v svrhu pogovora o kandidatni listi. Po zopetni otvoritvi predlaga ud A. da se izvolijo vsi do-

sedanji udje načelstva in nadzorstva razen umrlega člana nadzorstva B, mesto katerega predlaga uda C. Ta predlog občni zbor soglasno sprejme, s čemer so izvoljeni v načelstvo gg.:

N. N. pos. v H. kot načelnik

» » » » » » načel. namestnik

» » » » »

» » » » »

» » » » »

» » » » »

» » » » » pa kot udje načelstva;
v nadzorstvo pa gg.:

N. N. pos. v H. kot predsednik

» » » » »

» » » » »

» » » » » kot člani nadzorstva.

Vsi izvoljeni izjavijo, da izvolitev sprejmejo.

Ad 7.

Predsednik občnega zbora obrazloži potrebo po zvišanju deležev z ozirom na devalvacijo denarja ter iz davčnih ozirov in predlaga spremembo §. . pravil v toliko, da se dosedanja vrsta deležev v kronah spremeni v dinarje. Predlog soglasno sprejet.

Ad 8.

Ker se pri slučajnostih nikdo ne oglasi k besedi, se predsednik zahvali za lepo uspelo zborovanje ter zaključi občni zbor.

У , dne 23. febr. 1923.

N. N., zapisnikar N. N., predsednik
N. N., ud N. N., ud

Potreba kontrole v zadrugah.

Ker se važnost pregledovanja poslovanja po nadzorstvu pri zadrugah na splošno preveč podcenjuje, se nam zdi potrebno opozoriti na nekatere okoliščine, iz katerih sledi, kako potrebna je stroga in večkratna kontrola v letu od strani nadzorstva. En primer. V načelnstvu zadruge so osebe, ki gospodarsko slabo stojijo. Pravila te zadruge slučajno ne otežkočajo dajanja posojil članom načelnstva, zato se si najraje posojilo pri lastnem zavodu. Prvič manjše svote. Draginja raste, denarja zmiraj bolj primanjkuje. Eden član načelnstva zida, drugi rabi za na-

kup krme, tretji za nakup živine, četrty mora izplačati doto in tako naprej. Pa vzame eden nadaljne posojilo. Njegove mu vzgledu sledijo še ostali z isto pravico seveda, in to tembolj brezskrbno, ker načelstvo vé, da se mu od strani nadzorstva ni bati kontrole. Posojilnici še vseeno ostane večja vsota razpoložljivega denarja. Oglašajo se tudi drugi prošnjiki, katere se pa z ozirom na okolnost, da potrebujejo tudi razni sorodniki članov načelstva in osebe, katerim ti dolgujejo za kako storjeno uslugo, odkloni in se upoštevajo le prošnje protežirancev. Iz komodnosti in ker so oni že prej podpisali kot poroki članom načelstva, si naprosijo ti za poroke člane načelstva. Prva slaba posledica je ta, da je posojilnica naenkrat brez denarja in je izčrpan tudi že kredit pri Zvezu, posojila se pa nahajajo po večini v rokah načelstva in njih sorodnikov, ki si medsebojno poroštvujejo. K tej se kmalu pridruži druga nevarnejša, da vložniki potrebujejo denar, a jim ga posojilnica ne more izplačati. Nastanejo govorice, ki vzbudijo nezaupanje. Vlagatelji tožijo posojilnico zmiraj v večjem številu in polom zavoda se da preprečiti le še, če se je iz premoženja dolžnikov dalo toliko doseči, da so se pokrila posojila. Toda tudi za slučaj, da se je posojilnica še izognila polomu, si vendar dolgo vrsto let ne bo mogla več pridobiti nazaj zaupanja, ki ga je prej uživala. Vse to bi pa izostalo, ako bi nadzorstvo zadruga vršilo vestno svoje nadzorstvo nad poslovanjem načelstva in občni zbor natančno informiralo o resničnem položaju zavoda.

Drug primer. V neki zadrugi je duša vsega poslovanja tajnik. V načelstvu uživa popolno zaupanje, zatorej se ostali udje ne brigajo za njegovo poslovanje in pridejo v posojilnico le, če se jih povabi h kaki seji. Načelnika mika zaslužek s tujim denarjem in si ga na predpisan način izposodi v lastnem zavodu. Porok mu je premožen član načelstva, ki pa tudi skriva je špekulira. Tajnik pri prvem posojilu »lepo zasluži«, kar ga spodbode za nadaljnjo podjetnost. Sposodi si znova precejšno svoto in zopet na žiro prejšnjega od-

bornika. Za protiuslugo ga slednji za-prosi, da mu posodi iz blagajne za nekaj dni večji znesek brez vednosti ostalih odbornikov, kar tajnik tudi stori. Čez nekaj dni mu dotični odbornik izjavi, da ne more vrniti posojene gotovine, temveč mu podpiše zadolžnico brez porokov. Medtem je špekulacija tajniku spodletela, zgubil je vse, kar si je izposodil. Odbornik žirant mu je dal dober vzgled in se ravna po njem. Pa tudi potreba slednjega po denarju je vedno večja. Da prikrije tajnik svoje nepravilne manipulacije v blagajni, pada zmiraj globlje, v malverzacije, dokler ga Zvezin revizor ne razkrinka.

Posledice so še hujše, kakor v prvem slučaju, ker je šlo za poneverbo. In zakaj sta mogla ta odbornika celi dve leti nepošteno gospodariti s posojilničnim denarjem? Zato, ker nadzorstvo ves ta čas ni skontroliralo blagajne, preskusilo pravilnosti vknjižb v posojilničnih knjigah in ker ni pregledalo zadolžnic. Kljub temu pa je občenemu zboru vsako leto poročalo o lepem redu in pravilnem poslovanju v posojilnici ter predlagalo absolutorij za načelstvo. Iz teh dveh iz združne prakse vzetih primerov se razvidi, kako potrebna je večkratna natančna in stroga kontrola po članih nadzorstva v zadrugi in kako odgovornost si nadzorstvo nakoplje, ako ne vrši vestno svojih dolžnosti napram zadrugi.

IVAN LAPAJNE:

Iz posojilniške prakse.

1. Novacije ali obnovljena dolžna pogodba.

Slučaj iz sodnijske prakse.

Posojilnica v K. ima v svojem opravičnem redu zahtevo, da mora dolžnik po preteku 4 let posojilo vrniti »ali dati posojilnici novo zadolžnico«. Zgodil se je pa sledeči slučaj: Zadrugnik je vzel na posodo najprvo 600 K. Ko so 4 leta pretekla, jih ni vrnil, marveč dobil še 900 K na posodo. V prvič mu je bil brat za poroka in plačnika, »v drugič druga moža«, ki sta bila prevzela poroštvo za vseh 1500 K. Ker niso vrnil, prišlo

je do tožbe in do prodaje. Skupilo ni zadostovalo. Tožiti je bilo treba še poroke. Posojilnica je propadla. Sodnija prve instance je našla, da je druga zadolžnica, ki se ni do pičice s prvo vjemala »novacija« (obnovljena dolžna pogodba) po §§ 1376, 1377, 1378 o.d.z. rekoč: »Nova zadolžnica je izdana pod takimi okoliščinami, ki vsebujejo novacijo obligacije; druga zadolžnica se od prve razlikuje po bistvenih momentih, ki segajo daleč preko okvira § 1379 o.d.z.« Vsled teh razlik ugasne stara obveznost. Posojilnica je pa po omenjenem § trdila, da stara obveznost ni ugasnila, marveč z novo vred še obstala, da nova zadolžnica ni nova obligacija, marveč le usodba stare obveznosti. Torej ni nastopila novacija. Vsaka novacija je namreč pogodba, ki zahteva dokaza »novacijske volje« (animu novandi) na obeh straneh, to je, stranki se morate zavedati in privoliti, da bo stara obligacija ugasnila in nova na njeno mesto stopila. — Te razloge sta na priziv posojilnice vpoštevali okrožno in najvišje sodišče in dotični porok, ki se je branil, je moral plačati. Stroški so bili pa ogromni za posojilnico in stranko. Nauki iz tega so, da morajo biti posojilnice previdne, kadar posojujejo novim, in posebno kadar posojujejo in podaljšujejo starim dolžnikom, osobito da izdelujejo vselej pravilne zadolžne listine. Zato hočemo o tem pri priliki še govoriti, ozirajoč se osobito na zakon z dne 11. jun. 1894.

2. Pravice upnika in dolžnika.

»Slovenski pravnik« Pravi z ozirom na dotični zakon na strani 450: »Kdor je več zneskov dolžan, ta ima določiti, na kateri znesek naj se plačilo vračuni.« Tega nauka posojilnica v K. ni vpoštevala in prišla v nastalem procesu do škode. Dolžnik A. je vzel na posodo najprvo 600 K. Porok mu je bil brat. Vzel je potem še 900 K. Za vseh 1500 K je dobil dva druga poroka, ne da bi se bil brat odvezal. Na to je vrnil dolžnik 600 K. Posojilnica, ki je obe terjatvi vodila na enem samem kontu, je vzela teh 600 K na račun vsega dolga. Ves dolg se pa brez tožbe ni dal izterjati in tožili so

se vsi, dolžnik in poroki. Pri razpravi sta pa dolžnik in brat, kateri slednji je bil za 600 K porok, trdila, da je 600 K vrnjenih, in sodnija je njima z ozirom na zakon pritrdila, kar je povzročilo posojilnici nečast in škodo, ker ni vpoštevala zakona, ki brani v tej točki bolj dolžnika kakor upnika, rekoč: »Kadar je treba razne dolgove plačati, šteje se, da je tisti poplačan, zastran katerega je dolžnik izrecno povedal, da ga hoče poplačati*«. Pri vračevanju ima dolžnik torej več pravice od upnika, kar je prav v duhu demokracije, ki varuje tudi reveže.

* »Slovenski Pravnik«, str. 450.

IVAN LAPAJNE:

§ 262 finančnega proračunskega zakona SHS za leto 1922/23 in Okrajna posojilnica v Krškem.

Okrajna posojilnica v Krškem je, kakor so vse druge posojilnice, pridobitna in gospodarska zadruga, osnovana po zakonu z dne 9. aprila 1873. Vrh tega je v teku let (saj je stara že 38 let) svoja pravila spremenila in popolnila po zakonu z dne 1. jun. 1889 in postala vsled tega pristna Rajfajznovka, kar se je bilo zgodilo že leta 1892. Vsled tega je bila deležna ugodnosti tega zakona. Ugodnosti so bile v tem, da je bil naš zavod oproščen »posebne pridobnine«, česar pa druge nerajfajznovke niso deležne. — Druga ugodnost je obstala v tem, da je smela sprejemati od strank zadolžnice, ki so bile kolkovane po ceni prve lestvice (glej mojo knjigo* stran 33, Merkunova brošurica pa nima na svojih platnicah pravih lestvic). Ker je bila, in je to tudi še dandanes, Okrajna posojilnica v Krškem pristna rajfajznovka, oproščena je bila in je še po zakonu z dne 3. januarja 1913 tudi neposrednih pristojbin. Naš zavod smatramo bolj za dobredelni ljudski zavod, kakor za trgovsko podjetje. Radi tega smo ga prikrojili po zadnjih dveh zakonih (1. junija 1889 in 3. januarja 1913), da smo s tem olajšali sebi in svojim čla-

* »Jugoslovanski posojilničar in zadrugar«.

nom, ki so skoraj sami poljedelci, eno in drugo breme. Iz istih razlogov smo se hoteli poslužiti tudi ugodnosti, ki jih nudi v naslovu navedeni § 262. Ta paragraf je sprejel tri za pridobitne in gospodarske zadruge ugodne paragrafe srbskega združnega zakona z dne 3. decembra 1898. Ti paragrafi so 95, 96 in 98, ki so do sedaj veljali samo v Srbiji, a sedaj veljajo za celo novo kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev. Po § 95 so namreč oproščene zadruge vseh taks tako, da jim ni treba kolkovati vlog na okrožna sodišča, če se zadruga ustanovi, če se pravila spremené, če se poveri podpis novih udov načelstva i. t. d. Po § 96 so oproščene zadruge vseh davkov, to je »posebne pridobnine« in prometnega davka.

Po § 98 ni treba zadolžnic, ki jih dajejo na posodo jemajoče stranke, nič kolkovati.

Okrajna posojilnica v Krškem se je hotela vseh teh ugodnosti poslužiti. Paragraf 262 našteva pogoje, pod katerimi sme biti deležna teh ugodnosti. Skoro vse pogoje ima posojilnica že v svojih pravilih, po katerih se točno ravna. Ker pa nekaj pogojev vendar le ni bilo v njenih pravilih, sklicala je izredni občni zbor in pravila spopolnila ter dodala dva sledeča paragrafa na novo:

§ 42. Zadrugniki ne dobe od svojih deležev nobene dividende in nimajo nobenega deleža na čistem dobičku zadruge. Člani načelstva in nadzorstva ne dobivajo nobenih tantijem.

§ 43. Okrajna posojilnica v Krškem, registrirana zadruga z neomejeno zavezo, je članica Zadrugne Zveze v Celju, brez katere dovoljenja ne more spreminiti §§ 6, 16 in 42 svojih pravil.

Te spremembe je okrožno sodišče v Novem mestu registrovalo in »Zadrugna Zveza« v Celju jih je vzela na znanje. O registrovanih spremembah ste bili obveščeni v smislu združnega zakona in zakona z dne 1. jun. 1889 tudi finančno okrajno ravnateljstvo v Ljubljani in pokrajinska uprava.

Da bi se pa posojilnica smela še z večjo sigurnostjo posluževati teh novih ugodnosti, zlasti pa, da bi smela sprejemati od strank nekolkovane zadolžnice, posvetovala se je z oficijelnimi

in drugimi merodajnimi oblastmi. — Celjska »Zadrugna Zveza«, »Središnji savez hrvatskih seljaških zadruga v Zagrebu« in »Glavni združni Savez v Beogradu« so vsi spodbudili nas, da se naj ravnamo po § 262 in osobito poudarjali, da zadolžnic ni treba kolkovati. Navedeni hrvatski Savez je celo pristavil, da njihove zadruge »ne bilje-gujejo zadolžnic svojih članova, jer so sve zadruge na temelju oglasa delegata ministra financija u Zagrebu od 15. maja 1922, broj 11.501 1922 i na temelju riješenja generalne Direkcije posrednih poreza od 2. travnja 1922 broj 2983« tega oproščene.

Drugače pa govore oblasti v Sloveniji. Okrožno sodišče negira nam nasproti pravico do ugodnosti, češ, da je naša posojilnica »pridobitna« zadruga*). Davčne oblasti v Ljubljani pa pravijo, da ni »poljedelska« zadruga, da je »denarni zavod«, da v njej niso sami poljedelci včlanjeni itd. Na negativni odlok finančne oblasti v Ljubljani je posojilnica vložila priziv na generalno direkcijo posrednih davkov v Beogradu, od katere inštanca zdaj pričakuje rešitve. Rešitve pa pričakujejo vsi prizadeti združni faktorji v Sloveniji, ki so naprosili razna ministrstva, osobito poljedelsko za potrebno tolmačenje § 262. Naprošen je tudi »Glavni združni Savez« v Beogradu, da posreduje v tej zadevi, da bodo deležni Slovenci iste naklonjenosti, katero že uživajo Srbi in Hrvati.

*) Seveda je »pridobitna in gospodarska«.

Združni kongres v Splitu.

V dneh 8., 9. in 10. decembra 1922 vršili so se v Splitu trije združni zbori. Dne 8. decembra se je vršila načelstvena seja Glavnega Zadrugnega Saveza v Beogradu, naslednji dan občni zbor G. Z. S.; dne 10. se je vršil nato združni kongres v splitkem gledališču. Na teh zborovanjih sta zastopala našo Zadrugno Zvezo predsednik in ravnatelj. Ostalih 12 združnih Zvez je istotako odposlalo svoje zastopnike.

Na tem združnem kongresu so se sklenile in odposlale na pristojno mesto sledeče resolucije:

1. Resolucija o državni podpori zadružništvu.

Glavni Združni Savez je na svojem kongresu v dneh 8. do 10. dec. 1922 v Splitu sklenil sledečo resolucijo glede državne podpore zadružništva:

Ministarstvo Poljoprivrede i Voda je z velikim razumevanjem šlo Glavnemu Zadrugnemu Savezu in njegovim članom na roko, ko je s svojim dopisom z dne 11. oktobra 1922 št. 926 pridelilo G. Z. S. podporo v iznosu Din 100.000— ter ga pozvalo, da predloži razdelilni predlog o ostalih Din 300.000— med člane G. Z. S.

G. Z. S. se najtopleje zahvaljuje za to pozornost napram zadrugarstvu. Vseeno pa obžaluje, da v proračunu Ministarstva Poljoprivrede i Voda za leto 1922/23 ni predvidenih večjih subvencij, s katerimi bi se dvignilo zadrugarstvo. Svota Din 400.000— ne zadostuje niti za stroške revizije vseh Zvez, kamoli za propagando, združno šolske svrhe, za tisk združnih glasil za dviganje združne znanosti in književnosti itd.

Vsi našeti združni posli spadajo med najvažnejše naloge države. Država mora te posle podpirati tudi, ako je izvrševanje teh poslov poverjeno Zadrugnim Zvezam, da jih vrše v okvirju združne avtonomije in združne morale, koja je najboljšje jamstvo državi.

Ne moremo si predstavljati pravičnega izvrševanja člena 29 naše ustave, ki govori o materijelni pomoči zadružništvu, brez vrhovne revizije G. Z. N. in brez revizije, katero izvršujejo revizijski savezi v svojem področju.

Glavnemu Zadrugnemu Savezu pripada doslej 12 revizijskih zvez, katere imajo nastavljenih okrog 30 revizorjev z mesečno plačo najmanj Din 2.000— in rabijo torej na leto Din 720.000— samo za plačo revizorjev. K tej svoti še pridejo potni stroški navedenih revizorjev, ki jih imajo ceniti najmanje na Din 500.000— letno. Ker v mnogih državah spada revizija naravnost v delokrog države, pri nas pa Zveze z izvrševanjem revizijske

službe razbremenjujejo državo v tej zelo odgovorni funkciji, smatramo za opravičeno, da se za zadružno revizijo postavi v proračun znesek po najmanj Din 1.220.000.—. Ravno tako bo treba poleg teh rednih revizij nujno izvršiti revizijo zadrug, katere so osnovane na podlagi zakonskega člena XXIV. iz leta 1898. Tudi ta revizija bo stala okrog Din 500.000.—. Tudi to svoto bi se moralo bolj v državnem nego v zadružnem interesu staviti v budžet prihodnjega leta.

Država ima tudi nalogo, da materialno podpira zadružno književnost in propagando.

Sedaj izhaja v naši državi 10 zadružnih časopisov, kateri so po veliki večini samo mesečniki. Le dva izhajata po dvakrat na mesec. Potrebno bi pa bilo, da bi vsi ti časopisi izhajali tedensko. Stroški za izdajo teh časopisov znašajo skupno najmanj Din 500.000.—. Za pogostejše izhajanje teh listov, za živahnijo zadružno propagando, za zadružne tečaje in za zadružno književnost v ožjem pomenu te besede bi bilo treba še najmanj Din 250.000.—. V očigled vsemu temu bi bilo torej treba staviti v proračun za zadružne časopise, književnost in propagando skupno svoto po Din 750.000.—.

Preostajajo še produktivne zadruge. Nje mora država podpirati na začetku njihovega razvoja radi tega, ker so garancije za naprednejšo kmetijsko produkcijo in pospešujejo naše narodno gospodarstvo v obče.

Za sedaj je za produktivne zadruge določena svota po Din 1.000.000.—.

Ako imamo pred očmi žitne proizvodne zadruge, med katere štejemo posebno zadružne elevatorje in zadružne mline, potem sadne in vinarske zadruge, oljarske, ribarske, čebelarke zadruge, zadružne klavnice itd., potem mislimo, da bi bilo treba subvencijo države dvigniti na najmanj Din 5.000.000.—.

Ako bomo podpirali in dvigali naše produktivno zadružništvo, bomo dvignili svoj izvoz in svoj finančni prestiž, kateri je precej globoko padel. Osobito je treba podpirati razvoj žitarskih zadrug, ker po skušnjah GZS.

ne more naše žito tako dolgo konkurirati na svetovnem tržišču, dokler ni tako sortirano in prečiščeno, kakor inozemsko žito. Naša eksportna trgovina z žitom se more v tehničnem in socialno-ekonomskem smislu dvigniti samo z napredovanjem produktivnih zadrug.

Prosimo, da uvrstite vsled tega v proračun vsaj Din 5.000.000.— za podpiranje produktivnih zadrug. Nadalje smatramo za upravičeno, da se nam da iz državnih dohodkov svota, s katero bomo mogli vzdrževati zadružne šole, osobito pa zadružno visoko šolo in nižje zadružne tečaje. V to svrhu bi rabili Din 1.000.000.—.

Uverjeni smo, da so imeli tvorci naše ustave pred očmi resno podpiranje zadružništva, ker so s posebnim členom 29 postavili v ustavo naredbo, da država materialno podpira nacionalno zadružništvo.

2. Resolucija o davkih.

Glavni Zadružni Savez je na svojem kongresu v dneh 8. do 10. dec. 1922 v Splitu sklenil sledečo resolucijo glede neposrednih davkov:

Glavni Zadružni Savez kot poklicani zastopnik kmetovalcev v državi SHS smatra, da bi bil najboljši način obdačenja pribitnih slojev, osobito pa kmetovalcev progresivni davek na dohodnino skupno z dopolnjevalnim progresivnim davkom na imovino in specijalnim davkom na prirast vrednosti ter na dobiček.

V kolikor pa država ne bi hotela odstopiti od temeljnih načel zakonskega predloga o neposrednih davkih, ki temelji na mešanem sistemu davka na dohodek, dobiček in imovino, smatra GZS, da:

1. je davek na dohodek od zemljišča, ki je odmerjen na 20% čistega dohodka, mnogo previsok v primeri z dohodki iz drugih stabilnejših poslov;

2. bi bilo najbolje, da se ta davek odmeri po sedanji ceni za žito in se ta cenitev vsako leto ponavlja. Na ta način bi se dal najsigurnejše dognati katastralni čisti dohodek;

3. bi se naj vinogradi oprostili davkov samo v onih krajih, v katerih so kmetovalci od vinogradništva popolnoma odvisni;

4. se naj pri obdačenju poslopij določi glede novih stavb na deželi iste olajšave, kakor v mestih in to iz zdravstvenih, socialnih in gospodarskih razlogov. Odmerjenje davkov po številu sob za kmečke hiše je antisocialno in antikulturno. Treba je določiti vsaj nek minimum prostora v zgradbah, kateri je davka prost;

5. so oproščeni dohodninskega davka kmetijski delavci in uslužbenci,

6. se pri odmeri dohodninskega davka odbije ves potrošek lastnih proizvodov;

7. se odklanja davek na imovino, kateri že tretjkrat zadene jeden in isti davčni objekt;

8. se naj roke v davčnem postopku znatno podaljša in kazni zniža, ker so iste z ozirom na veliko nepismenost in nepodučenost kmečkega prebivalstva previsoke in preostre;

9. bi trebalo v zakonu jasno določiti, da so po njem predpisani davki oproščeni občinskih ali drugih doklad. Za potrebe občin se morajo določiti specijalni občinski davki (zlasti davki na porast vrednosti stavbišč, imovine in dobička, trošarine itd.).

Glavni Zadružni Savez bode sestavil in predložil pristojnim ministrstvom vlogo, v kateri bodo vse točke te resolucije obširno razložene. GZS misli, da bi se predlog o neposrednih davkih ne smel poprej predložiti skupščini, dokler ga ne bi proučil kmetijski svet.

3. Resolucija o izvozu vina v Čehoslovaško.

Glavni Zadružni Savez je na svojem kongresu v dneh 8. do 10. dec. 1922 v Splitu sklenil sledečo resolucijo glede izvoza vina v Čehoslovaško:

Na anketi Glavnog Zadružnog Saveza, dovršeni dne 10. decembra 1922 o vprašanju izvoza naših vin v Čehoslovaško, se je dognalo, da v današnjih razmerah izvoz našega vina v Čehoslovaško ni mogoč.

Anketa Glavnog Zadružnog Saveza je proučila vse razmere in je dognala:

Za uvoz našega vina v Čehoslovaško treba plačati pri litru vina:

1. uvozne carine . . . KČ 4'20

2. trošarine . . . » 1'20

3. za prevoz . . . » 1'—

skupaj KČ 6'40

Prvi dve postavki se ne dasta znižati, ker ste na Čehoslovaškem uza-konjeni. Tretja postavka je vzeta kot povprečni prevozni stroški od nas do Prage.

Povprečna cena za vino v veliko-prodaji je sedaj na Čehoslovaškem Kč 8— za liter. Ako se od te cene odbijejo gornji stavki po Kč 6'40 za liter, ostane za vino samo Kč 1'60, to je v najboljšem slučaju samo okoli Din 3'20 za liter.

Anketa Glavnog Zadrúžnog Saveza ugotavlja, da pod temi pogoji izvoz naših boljših vin na Čehoslovaško sploh ni mogoč. Omogočiti bi se dal izvoz ali 1. z izvoznimi premijami, ki bi morale biti vsaj tako visoke, da bi se s prodajno ceno vred krili naši produkcijski stroški ali bi pa 2. država omogočila ustanovitev izvoznega sindikata z garancijo za eventuelne faki-tične zgube in s kritjem ustanovnih stroškov. Na tak način je na pr. Čeho-slovaška podpirala ob času nestalne svoje valute izvoz ter je dosegla lepe uspehe.

Objave Zadrúžne Zveze v Celju.

13. Čudno postopanje Kmetijske družbe za Slovenijo.

Nekatere rajfajznovke so nam po-slale letake Kmetijske družbe za Slo-venijo, na kateri ponuja ta korporacija 7 do 8% za 6—8 mesečna »posojila«, ki bi jih družba porabila za svoje kupčije. Posojilnice protestirajo kar najodločnejše proti takemu postopanju, ker se s tem goni obrestna mera po-deželi kvišku — in to ne morda od kake dobičkaželjne banke, temveč od kmetijske korporacije. Mi te proteste registriramo in se jim pridružujemo. Ako družba ne dobi drugače denarja za svoje kupčije, naj jih pa opusti in naj se posveti svojemu pravemu delu in namenu. Bolje je to, kakor delati težave kreditnem zadrúžništvu, čegar pomen po našem skromnem mnenju pač presega pomen vsake kmetijske družbe.

14. Štiridesetletnica Zadrúžne Zveze v Celju.

Ker obhaja l. 1923 Zadrúžna Zve-

za v Celju svojo štiridesetletnico, izide »Zadruga« junija meseca 1923, kot slav-nostni in spominski spis. Na svoje-časno prošnjo so nam poslane nekatere zadrúge klišee svojih domov in na-prav za slavnostno številko; druge na-prošene zadrúge pa naj izvolijo to še v kratkem storiti. Glede slavlja samega bomo zadrúge obvestili. Glavni Za-družni Savez je že sklenil, da se vrši ob tej priliki v Celju jugoslovanski zadrúžni kongres.

15. Članstvo Zadrúžne Zveze v Celju koncem leta 1922.

Sedaj, koncem l. 1922, šteje Za-družna Zveza v Celju 166 članic, za 21 več ko l. 1921. Od teh članic je 66 rajfajznovk, 36 posojilnic mešanega tipa (šulcedeličevk), 5 mlekarskih, 3 vinarske zadrúge, 8 zadrúžnih elektrarn, 9 živinorejskih, 5 pašniških, 2 tiskov-ni, 4 čevljarske produktivne, 2 pletar-ski, 6 kmetijskih nakupnih in prodaj-nih zadrug, 4 konzumne, 2 obrtni nakupni in prodajni zadrugi, 3 stav-bene zadrúge, 3 mizarske produktivne zadrúge in 8 raznih gospodarskih za-drug. O stanju vseh teh zadrug pride v jubilejnim opisu izcrpno statistično poročilo.

Po zadrúžnem svetu.

Zadrúžništvo na Japonskem. Za-družništvo na Japonskem se je začelo prav razvijati šele l. 1900, ko je bilo urejeno zadrúžno zakonodajstvo, ven-dar pa datira zadrúžni pokret že v l. 1892. Sedaj je na Japonskem okrog 13.000 zadrug. Od teh je 87% kredit-nih (l. 1919). L. 1918 je znašala vsota posojil 91.700.000 jenov. Posodilo se je po 9—10%, to je prilično za 2% nižje, kakor se je plačalo pri neza-drugah. Prodajne zadrúge so imele koncem leta prejemkov za 134 mili-jonov jenov, to je 160 jenov na člana. Za kreditnimi zadrugami so najmoč-nejše konzumne, ki nabavljajo za svoje člane gospodarske in vsakdanje po-trebščine. Lepo se razvijajo tudi pro-duktivne zadrúge. Po jamstvu se za-druge dele v zadrúge 1. z omejenim jamstvom, 2. z neograničenim jam-stvom in 3. z garantiranim omejenim

jamstvom. Razlika med omejenim in garantirano omejenim jamstvom je ta, da se pri prvem jamči samo z iznosom deleža, pri slednjem pa z določenim večkratnim iznosom deleža. Po poklicu je 82 9% vseh zadrúžnikov kmečkega stanu, 3 9% obrtnikov, 6 7% trgovcev, ostanek pa drugih poklicev. Deleži so povprečno po 12 jenov. Samo v iz-jemnih slučajih se dovoli enemu za-družniku nad 30 deležev in sicer naj-več po 50 deležev. Vrednost deležev je znašala koncem l. 1918 37.310.000 jenov. Skupen iznos rezervnih fondov in prihrankov je znašal 17.030.000 je-nov s skupnim prometom po 54.450.000 jenov. Leta 1918 je bilo sto zvez s povprečno 59 članicami. Zakon čuva zadrúžništvo, da ne postane kapitali-stično, s sledečimi sredstvi: 1. z ome-jitvijo števila deležev, ki jih ima imeti en zadrúžnik, 2. z enakopravnostjo glasov brez ozira na število deležev, 3. z omejitvijo dividend. Ta zakonita sredstva so bila po objavi poljedel-skega urada japonskega poljedelskega ministrstva tako uspešna, da se do-sedaj še ni pojavila nobena kapitali-stična struja v japonskem zadrúžništvu.

Zadrúžništvo v Italiji. Zadrúžni pokret v Italiji je započel šele pred 40 leti. Do izbruha svetovne vojne je na-raslo zadrúžništvo na 4000 zadrug. Med vojno je doživelo velikanski raz-mah: število zadrug se je povišalo na 13.000. Razloga za to izvanredno po-višanje števila zadrug ni iskati samo v vojnih razmerah, temveč tudi v iz-datni denarni pomoči zadrúžnega de-narnega zavoda. Po končani vojni je ta pomoč popustila, a izvršilni odbor narodne lige zadrug se je obrnil na vlado za takojšen kredit v znesku po 70 milijonov lir in za nadaljni drugi kredit po 750 milijonov. Gioliti je ob-ljubil predložiti zahtevo merodajnim činiteljem. Gotovo se nahaja v vsaki občini po ena zadruga. V italijanskem zadrúžništvu sicer ni velike sloge. V pojedinah občinah obstoji po več po-polnoma samostojnih zadrug, koje si konkurirajo. V samem Milanu, sedežu narodne zadrúžne lige, je 50 neodvis-nih zadrug. Ta liga je osnovana l. 1886 v svrhu povzdige zadrúžništva ter iz-boljšanja stanja delavcev. Leta 1920

je bilo v ligi 3693 zadrug, ki so vplačale deleže od 30 do 100 lir. Visokost deleža je odvisna od velikosti in moči zadruga. Razen lige so večje važnosti te-le zveze: Zveza produktivnih in delavskih zadrug v Rimu, Zveza poljedelskih zadrug v Bologni, Zveza konzumnih zadrug v Milanu. Katoliške zadruga imajo svojo posebno zvezo. Narodni Zadrugni kreditni zavod, ki služi za pomoč zadrugništvu in koji je po svojem kapitalu eden najslabših v Evropi, ima sedež v Rimu, ter 21 podružnic po raznih pokrajinskih mestih. Glavna nakupna zadruga je ustanovljena leta 1909. Promet te centrale je znašal leta 1929 20,815.000 lir. Za časa vojne (predvsem vsled posebne naredbe iz leta 1916) je nastalo mnogo novih zavodov s sličnim ciljem kakor konzumne zadruga. Imenujejo se: »Enti autonomi dei consumi«. Ustanovile so jih občine, dobrodelna društva itd. Po vojni je mnogo teh zavodov prenehalo z delovanjem, nekateri so se pretvorili v prave zadruga, a nekatere so zopet obdržale prvotno posebno obliko. Produktivne delavske zadruga so združene v narodno zvezo produktivnih in delavnih zadrug (leta 1919). Te zadruga opravljajo večinoma javna dela za državo. Poljedelske zadruga so včlanjene v narodni zvezi poljedelskih zadrug v Bologni. Ta zveza ima posebno trgovsko agenturo za nakup poljedelskih strojev in potrebščin.

Zadrugne vesti iz hrvatskih pokrajin.

Obvezno varčevanje. Zadrugni Savez v Splitu propagira v svojem glasilu »Zadrugar« obvezno varčevanje. O tem predmetu piše oimenjeni list: »Kaj je obvezna štednja? To je edini pravi temelj zdravega zadrugništva. Ona je uvedena v vseh državah, kjer zadrugništvo cvete in napreduje. Na Nemškem in Danskem si ljudje ne morejo misliti kmetijske niti kake druge zadruga, kjer bi ne bil vsak član dolžan na leto vsaj nekaj prištediti. Istotako je tudi pri zadrugah na Hrvatskem in v Srbiji. Tam tvori obvezna mala štednja glavno moč

in ponos zadruga. Obvezna mala štednja obstoji v tem, da mora vsak član zadruga na leto prištediti vsaj 100 kron. Ta iznos mora zadrugnik naložiti v več obrokih in vsakokrat iti k zadrugi osebno v to svrhu. Na ta način se sili zadrugnika, da vsaj nekočkrat na leto pride v zadruga, vidi tam tajnika in člane načelstva ter se z njimi porazgovori in posvetuje. S tem se vzdržuje ona potrebna vez med zadruga in posameznimi zadrugniki, brez katere ni možna niti zadrugarska vzgoja niti zadrugarski duh. Ako po jeden ali drugi ne prištedi celo leto ničesar, se ga enostavno izključi iz zadruga. Ker kdor noče niti najmanje sebi pomagati, temveč pričakuje pomoč samo od drugih, ta ni vreden, da bi bil član kake zadruga. Obvezno štedenje ima tedaj dve prednosti: ena odgaja zadrugarje v duhu zadrugništva ter zbira polagoma, toda sigurno velike kapitale. Misel je lepa, dalo bi se pa navesiti tudi precej pomislekov proti taki uvedbi, ki je sploh ne smatramo za izpeljivo.

Književnost.

Jugoslovanski posojilničar in zadrugar. Drugi popravljeni in pomnoženi natis »Slov. posojilničar«. Spisal Ivan Lapajne v Krškem. Cena? — Vsak od naših starejših posojilničarjev bode rad priznal, koliko mu je koristil osobito v posojilniški praksi Lapajnetov »Slovenski posojilničar«. Obravnaval je sicer bolj kreditno zadrugništvo in manj ostalo gospodarsko zadrugništvo, vendar pa je za naše potrebe popolnoma zadostoval, ker smo se ravno v prvi vrsti bavili s posojilništvom. Knjiga je našla toliko odjemalcev, da je popolnoma razprodana in je zadnja leta ni bilo več dobiti. To in pa občutek, da je treba tudi knjigo za nove razmere predelati, je nagnilo g. pisatelja, da se je odločil za sestavo nove izdaje, katero je nazval »Jugoslovanski posojilničar in zadrugar«. Knjiga obsega teoretični in praktični del. V teoretičnem delu skuša g. pisatelj uvesti čitatelja kratko v zgodovino modernega svetovnega in slovenskega zadrugništva ter o principu vseh vrst zadruga, v prak-

tičnem pa da navodila za poslovanje zadruga. Zlasti praktičen del knjige je izvršten in bode našim zadrugarjem jako dobro služil. Tu in tam seveda bodo nastali konflikti med knjigo in prakso vsled vedno spreminjajočih se pristojbinskih in davčnih predpisov. To je pa v današnjih nemirnih časih neizogibno in nič ne kazi vrednosti knjige, ki jo našim zadrugam prav toplo priporočamo v nakup.

Prekmurska posojilnica r. 3. 3. 0. 3. v Murški Soboti.

Vabilo k

III. rednem občnem zboru

ki se bode vršil v nedeljo dne 25. marca 1923 ob 2 uri popoldne v Murški Soboti, Solska ulica 233 (pisarna g. dr. Škerlaka.)

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva o zadrugnem poslovanju. 3. Poročilo načelstva o računskem zaključku. 3. Poročilo nadzorstva o poslovanju in računskem zaključku. 4. Razdelitev čistega dobička. 5. Slučajnosti.

Načelstvo.

Hranilnica in posojilnica na Dolu

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

vabi na svoj

XXIX. redni občni zbor

ki se vrši v sredo dne 17. prosinca 1923 ob 15. uri v posojilniški pisarni na Dolu.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobrenje računskega zaključka za l. 1922. 3. Razdelitev čistega dobička. 4. Volitev dveh članov načelstva in volitev nadzorstva. 5. Čitanje revizijskega poročila iz leta 1922. 6. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se 1 uro pozneje drugi občni zbor, ki sme sklepati brezpogojno.

Dol, dne 1. novembra 1922.

Načelstvo.

Hranilnica in posojilnica Globoko

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

priredi svoj

redni občni zbor

v nedeljo dne 17. decembra 1922 ob 2. uri popoldne v šoli Globoko hiš. št. 50.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Čitanje revizijskega poročila. 3. Odobrenje računa za leto 1921. 4. Volitev načelstva in nadzorstva. 5. Nasveti in slučajnosti.

V Globokem, dne 1. novembra 1922.

Načelstvo.

Vabilo na

28. redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice pri Mariji Snežni registrirane zadruge z neomejeno zavezo, ki se vrši dne 30. julija 1923 v zadrugi pisarni pri Krisperju ob 2. (14.) uri popoldne.

Dnevni red: 1. Poročilo načelstva. 2. Odobritev računskega zaključka za leto 1921. 3. Slučajnosti.

V slučaju, da bi občni zbor ne bil sklepčen, se vrši v smislu § 35 pravil eno uro pozneje drugi občni zbor, ki sklepa brez-pogojno.

Marija Snežna, dne 15. julija 1922.

Načelstvo.

Vabilo na

redni občni zbor

Kmečke hranilnice in posojilnice v Šmartnem na Paki registrirane zadruge z neomejeno zavezo, kateri se vrši dne 19. marca 1923 ob 1/2 9. uri predpoldne zadrugi pisarni s sledečim dnevnim redom:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev računskega zaključka za l. 1922. 3. Čitanje revizijskega poročila. 4. Spremembe pravil. 6. Slučajnosti in predlogi.

Načelstvo.

Hranilnica in posojilnica v Gotovljah registrirana zadruge z neomejeno zavezo, vabi na

občni zbor

ki se vrši v ponedeljek, dne 15. jan. 1923 ob 14. uri v zadrugi pisarni.

Dnevni red: 1. Poročilo načelstva. 2. Poročilo računskega pregledovalca. 3. Odobritev letnega računa 1922. 4. Slučajnosti.

Načelstvo.

Vabilo na

občni zbor
zadruge „Rinka“,

ki se bode vršil dne 11. marca 1923 dopoldne ob 10. uri v posvetovalnici Celjske posojilnice s sledečim dnevnim redom:

1. Sklep o razdružitvi zadruge in likvidaciji premoženja. 2. Izvolitev likvidatorjev. 3. Razni nasveti in predlogi.

Ako občni zbor ob določeni uri ne bi bil sklepčen, se vrši eno uro pozneje drugi občni zbor, ki je brez-pogojno sklepčen.

Celje, dne 15. februarja 1923.

Načelstvo.

Vabilo na

občni zbor

Hranilnice in posojilnice št. Jurij ob Tab. registrirane zadruge z neomejeno zavezo, ki se vrši v nedeljo dne 11. marca 1923 ob 9. uri dop. v posojilniških prostorih hiše št. 2.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva. 2. Poročilo nadzorstva. 3. Odobritev letnega računa 1922. 4. Slučajnosti.

Opomba. Ako ne bi bil ta občni zbor ob določenem času sklepčen, se vrši 1 uro pozneje drugi občni zbor, ki bode sklepal ob vsakem številu navzočih.

Št. Jurij ob Taboru, dne 11. febr. 1923

Načelstvo.

Vabilo na

redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v št. Pavlu pri Preboldu registrirane zadruge z neomejeno zavezo, kateri se vrši v nedeljo, dne 11. marca 1923 ob 2. uri popoldne v posojilnični pisarni.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Čitanje revizijskega poročila. 3. Odobritev računskega zaključka za leto 1922. 4. Volitev nadzorstva. 5. Sprememba pravil. 6. Slučajnosti.

Št. Pavel pri Preb., dne 20. febr. 1923.

Načelstvo.

Hranilnica in posojilnica
za Maribor in okolico

r. z. z o. z. v Mariboru, Frankopanova ul. 17

vabi na

II. letni občni zbor

ki se vrši v nedeljo dne 18. februarja 1923 ob 9. uri dopoldne v zadrugi lokalni gostilne Bernkopf.

Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Predložitev računskega sklepa za leto 1922. 3. Poročilo nadzorstva in odobritev računskega sklepa. 4. Volitev dveh članov ravnateljstva. 5. Volitev nadzorstva. 6. Predlog glede čistega dobička. 7. Slučajnosti.

Ravnateljstvo.

Vabilo na

XXXIII. redni občni zbor**Posojilnice v Vitaju**

registrirane zadruge z neomejeno zavezo, ki se vrši v nedeljo, dne 4. sušca 1923 ob 13. uri (1. uri popoldan) v zadrugi pisarni v lastni hiši v Vitaju.

Dnevni red: 1. Poročilo načelstva. 2. Odobritev računskega zaključka za leto 1922. 3. Razdelitev čistega dobička. 4. Volitev načelstva. 5. Volitev računskega pregledovalca in njega namestnika. 6. Slučajnosti.

V Vitaju, dne 20. februarja 1923.

Načelstvo.

Vabilo na

občni zbor

Hranilnice in posojilnice pri Sv. Primožu nad Muto registrirane zadruge z neomejeno zavezo, ki se vrši dne 8. aprila 1923 ob 13. uri v posojilniških prostorih na Muti, hiša št. 16 s sledečim dnevnim redom:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev računskega zaključka za leto 1922. 3. Predavanje. 4. Slučajnosti.

Na Muti, dne 25. februarja 1922.

Načelstvo.

Mlekarna na Ponikvi ob juž. žel. registrirana zadruge z omejeno zavezo vabi na svoj

redni občni zbor

ki se vrši dne 7. febr. 1923 ob 9. uri dop. v gost. prostorih g. Fr. Žličar-ja na Ponikvi.

Dnevni red:

1. Odobritev računskih zaključkov za l. 1914 — 1922. 2. Čitanje revizijskega poročila. 3. Likvidacija zadruge. 4. Določitev likvidatorjev. 5. Slučajnosti.

Načelstvo.

Vabilo na

redni občni zbor

Posojilnice v Rušah, registrirane zadruge z neomejeno zavezo, ki se vrši v osnovni šoli v Rušah dne 11. marca 1923 ob 8. uri dopoldne.

Dnevni red:

1. Potrditev letnega računa 1922. 2. Odobritev zvišane obrestne mere za vloge, posojila in stroške. 3. Slučajnosti.

Ruše, dne 20. februarja 1923.

Načelstvo.